

Aningaasaqarnermut Nunamullu Namminermut
Naalakkersuisoqarfik

NAALAKKERSUISUT
GOVERNMENT OF GREENLAND

Aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu Nalunaarusiaq 2014

Missingersuutitut inatsit naapertorlugu Naalakkersuisut pisussaapput Aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu nalunaarusiartik ukiumoortoq Inatsisartut upernaakkut ataatsimiinneranni saqqummiutissallugu.

Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat aningaasaqarnerat kiisalu isertitaat aningaasartuutaallu ataatsimut isigalugit misissuiffigineqartarnissaasa saniatigut qitiusumik aningaasartuuteqarfiusartumi isertitaqarfiusartumilu ataatsimi arlalinniluunniit, matumani aningaasanut inatsimmi anguniakkanut tunngaviusut ilanngullugit aningaasaqarnikkut suliassanillu ingerlatsinerup misissuiffigeqqissaarneqartarnissaa siunertaavoq.

Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussani aningaasaqarnerup annerusumik paasisutissiissutiginnissaa nalunaarusiap siunertaraa taamaalillunilu Namminersorlutik Oqartussat iluani Kalaallillu Nunaat tamaat isigalugu oqallinnissamut tunngavissiissalluni.

Nalunaarummi aamma siunertaavoq immikkut ajornartorsiuteqarfiusut ineriartorfiususallu erseqqissarneqarnissaat, aningaasaqarnerullu ineriartortinneqarnissaa pingaarnertinneqarnissaalu pillugit Naalakkersuisut Inatsisartullu eqqarsaasersuutaannut ilaatillugu inatsisit malillugit ilusilersorneqassallutik.

Naalakkersuisut Aningaasaqarnikkut Ingerlatsineq pillugu Nalunaarutaat 2014 manna Naalakkersuisut 2015-imut aningaasanut inatsisissamut siunnersuusiornissaannut atatilugu isigineqassaaq.

Aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu Nalunaarusiaq 2014

IMARISAI

Siulequt	3
1 Aallaqqaasiut	5
2 Piffissami qaninnermi aningaasaqarneq	8
2.1 Suliffissaqartitsiniarneq	11
2.2 Pisortat suliassaqarfiini aningaasaqarneq	15
Akiitsut allanngoriartornerat	17
EU-mik suleqateqarnissamik isumaqatigiissut	18
3 Aningaasaqarnikkut ingerlatsineq attartuumillu pilersaarutissamik piareersaaneq	20
3.1 Naalakkersuisut aningaasaqarnikkut ingerlatsinerat	21
Sunniutitik uuttuineq	21
Missingersuutitik ataqatigiissaarineq	22
Atortumik ingerlatsinermullu tapersiineq	22
Digitalinngortitsinissamut periusissiaq	23
Piginnittunut periusissiat	24
4 Pilersaarummi attartuumi nutaami immikkuualuttut	26
4.1 Arlalinnut sammisumik aningaasaqarnermik ingerlatsilerneq	27
Aalisarneq	27
Aatsitassat	30
Takornariartitsinermik inerisaaneq	32
4.2 Pisortat suliassaqarfiinik nutarsaaneq qitiusumillu atugarissaarnikkut kiffartuussinerit	34
Pisortat suliaraqarfiinik nutarsaaneq pisariillisaanerlu	34
Najugaqarfinni minnerusuni atugarissaarnissamut sullissinerit inuussutissarsiutinillu siuarsaaneq	40
Siunissami atugarissaarnissamut aaqqissuusseqqittariaqarnermullu aningaasalersuineq	43
Isumaginninnermut utoqqarnullu tunngasut	45
Peqqissutsimut tunngasut	49
Ilinniartitaanermut tunngasut:	54
4.3 Pisortat sanaartornermut aningaasalersuinerat	59
Pilersaarusionerit aqutsinerlu	59
Sanaartoriaaseq pitsaanerusoq	60
Attaveqaatinik nutarterineq	62
Sullissiviit (paaqqutarinnittarfiit) inissiallu	66
Pisortat sanaartornermut aningaasaliinerannut aningaasalersuineq	71
5 2015-imut Aningaasanut Inatsit	73
6 Ilanngussat	74
6.1 Akiitsut	74
6.2 Aktiaatileqatigiiffinnut annerpaanut tallimaasunut taakkununga kisitsisit pingaarnerit	76
6.3 2014-imut Ilinniartitaanermut Periusissiami anguniakkat	77

SIULEQUT

*Vittus Qujaukitsoq
Aningaasaqarnermut Nunamullu
Namminermut Naalackersuisoq*

Aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu Nalunaarsiaq 2014 aqqutigalugu Naalackersuisut saqqummiuppaat nunatsinni unammilligassat periarfissallu pingaarnerit. Aaqqissusseqqinnerit malunnaatilimmik allannguuteqarlutik inuiaqatigiinni aaqqissuusaaanikkut ajornartorsiutaasunik aaqqeeqataasussat siunissamullu piareersarnitsinnut tapertaasussat 2014-imi suliarineqassapput.

Ilaatigut aalisarnermi aalisarnermiillu isertitaqarnerulernissamut killissarititaasunik naleqquttunik pilersitsinikkut, takornariartitsinerup inuussutissarsiuutitut napatitsisunngortinneqarneratigut aatsitassarsionerullu ineriartorteqqinneqarneratigut inuiaqatigiinni isertitaqarnerulernissaq anguniarlugu Naalackersuisut suliaqarput.

Aammali pisariaqarpoq pisortat ikiorsiissuteqartarnerat pisortallu ingerlatsinerisa aaqqissuusaaanerat

nalilersoqqissallugit. Malinnaajuarnissarput ineriartormullu nammineq sunniuteqarnissarput pisariaqarpoq.

Suliniutit Naalackersuisut ingerlanniagaat piffissaq qaninnerusoq eqqarsaatigalugu angusaqarfussapput, aammali piffissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu attanneqarsinnaasumik ineriartortitsinermut tapertaassallutik. Taamaammat Naalackersuisut 2014-ip ingerlanerani attanneqarsinnaasumik oqimaaqatigiisitsisumillu ineriartortitsinissamut piffissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu pilersaarut saqqummiunniarpaat. Piffissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu pilersaarummi sammisat Aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu Nalunaarusiami matumani takuneqarsinnaapput. Taamatut kissaateqarlutik Naalackersuisut maanna siunissamilu unammilligassat qanoq aaqqiiffigisinnaanerlutigit, ilaatigullu inuussutissarsiuutitigut annertuumik ilippanaataasut qanoq pissarsissutiginerpaassanerivut pillugit oqallissaaripput.

Aaqqissusseqqinnissap pisariaqarnerata paasilluarneqarnissaa Naalackersuisunut pingaaruteqarpoq. Tassa Inatsisartuni partiinit, suliffeqarfinit inunnillu ataasiakkaanit paasilluarneqarnissaa. Naalackersuisuunni piffissaq siulleq pitsaasumik oqaloqatigiittoqarnissaa anguniarlugu nunatsinni isorartuumi angalangaatsiarpunga. Inuiaqatigiit imminnut napatittut pilersinniarnernanni aporfiusutut misigineqartut takullugillu tusarnissaat uanga Naalackersuillu allat salliutippavut. Isummersuutit taama ittut uatsinnut akisusaasutut politikeriusunut pingaaruteqarluarput, aamma pitsaanagerusunik attanneqarsinnaasunillu aalajangiinissamut pilersitseqataasinnaallutik. Taamaallaat ataatsimut kivitseqatigiinnitsigut inuiaqatigiit atugarissarluartut, ajunngitsumik aningaasaqarneq annertuumillu politikikkut allannguinnissat Namminersorlutik Oqartussat ukiut tallimat matuma siorna eqqunneqarnerisigut amerlanerpaat akuerisaat pilersissinnaavavut.

Naalakkersuisut aamma nalunngilaat, aaqqiissutissat ulluinnarni atorneqarsinnaasut naammassiniarlugit pi-sortat ataatsimut suliniuteqartariaqartut. Suliniutit nutaat inuttaasunut suliffeqarfinnullu ataasiakkaanut sunniuteqarsinnaasut qulakkeerniarlugit kommuninik suleqateqarnissamik isumaqatigiissutissap nutaap suliarinerata ingerlateqqinneqartariaqarnera Naalakkersuisut kommuninut oqaloqatiginnissutigivaat.

Taamatut oqaaseqarlunga Kalaallit Nunaata siunissaa pillugu oqallilluartoqarnissaanut qilanaarpunga.

1 AALLAQQAASIUT

Piffissami sivisuumi annertungaatsiartumik suliaqartoqareersoq, pingaartumik ukiuni uuliasiorluni qillersoqareersoq ukiut kingulliit aningaasaqarnikkut ingerlatsinermi unikaallattoqartoq malugaarput. 2014-imi BNP-p appariaqqinnissaa misigissanngikkipput ilimarnarpoq.

Aalisarnikkut isaatitsinerput suli annertuvoq. Tassani pissutaavoq aalisarnerpaasatta akitigut immikkut qafasinnerat, tassa pisassiissutit ukiut marlussuit matuma siornanit ikinnerugaluartut. Taakkua saniatigut avaleraasartuunik aalisarneq ukiuni aggersuni nunatsinni ingerlatseqatigiiffinnut nunattalu karsianut isaatitsingaatsiarsinnaavoq. Naalakkersuisut aalisakkat nunami suliarineqanngitsut akileraarusersorniarpaat.

2013-imi London Mining atuinissamut akuersissummik tunineqarpoq, ingerlatseqatigiiffillu aningaasaliiffigineqarnissamut pisariaqartitani qulakkeerniarlugit suliaqarpoq. Suliassap nunamut tamarmiusumut iluaqutaasussanngorlugu qulakkeerneqarnissaa pillugu ingerlatseqatigiiffik Naalakkersuisullu qanimut oqaloqatigiilluarput. Aatsitassarsiornermuttaaq tunngatillugu atuinissamut akuerineqarnissat pillugit qinnuteqaatit arlallit oqartussaasunit suliarineqarput. Suli niutit arlaannaasaluunniit aallartinneqarnissaat qulakkeerneqarsinnaanngilaq, tamatumali erseqqissarpaa aatsitassarsiornermi ilippanaateqartut nunamut tamarmiusumut iluaqtissanngorlugit atortariaqarivut.

Takornariartitsinermik inuussutissarsiuteqarneq nunap tamarmiusup najukkanilu sumiiffiit aningaasaqarnerinut piffissami sivisuumi pingaaruteqarsimavoq. Takornariartitsinerмили annertunerusumik suliaqarnissaq anguneqarsinnaavoq. Misigisassanik pitsaasorp- assuarnik neqeroorutissaqaraluarluta nunanut eqqatsinniittunut sanilliulluta ikittuinnarnik takornariaqartarpuq. Amerlanerusut takornariartassappata pisariaqarpoq nunatsinnukarnissap ajornaannerulersinneqarnissaa akikinnerulersinneqarnissaalu.

Suli suliffissaaleqisoqaaq, tamatuma pingaartumik inuusuttut avinngarussimasumilu najugaqartut eqqornerluttarpei. Pineqartut taakkua pingaartumik sulilerninniarlugit imaluunniit ilinniagaqalersinniarlugit Naalakkersuisut aningaasanik immikkoortitsipput.

Piukkunnartut immikkoortitertalernissaannut periusissiap 2012-imi atuutsinneqalerneratigut suliffissarsiortutut nalunaarsorneqarsimasut sulilernissamut qanoq piareersimatiginerat aallaavigalugu eqimattanut pingasunut agguataarneqarput, taamalu sulilivissinnaanersut nalilersorneqartarluni. Piukkunnartut immikkoortitertalernissaannut periusissionermi siunertaavoq, inuit ataasiakkaat suliffimmik isumaginnissinnaasut inuttullu ajornartorsiuteqarpallaanngitsut sulilersinnaalersinneqarnissaat. Suli ilaqangaatsiarput sulilersinnaanatik suliffeqalernissamut piareersimasut akornannut inissinneqarsimasunik. Tamatuma siunnerfeqarluartumik suliniuteqarnissaq ajornakusoortippaa, taamalu suliffissaaleqisorpassuartut nalunaarsorneqarsimasut ilutigalugit aamma ilinniagaqanngitsunik avataanit sulisussanik tikisitsisarnermut pissutaaqataalluni.

Inuiaqatigiit aningaasaqarnikkut annertuumik unamilligassaqarput erseqqissumik pingaarnersiuinissamik pisariaqartitsiviusumik. Taamaammatt suliffeqarfinni namminersortuni ineriartortitsinissaq kiisalu maanna atugarissaarnerup attatiinnarnissaa anguniarlugit inuiaqatigiit piffissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu iliuuseqarnissaat pisariaqarpoq. Maannakkut inuiaqatigiit atugarissaartut aqqissugaanerat, pisortat sullissinerat tamatumalu aningaasalersorneqartarneranut tunngaviusoq aqqissugaasumik amigartoortitsissaaq, taamaattumillu ineriartorneq attanneqarsinnaanani. Taamaammatt aningaasaqarnikkut pitsaasumik ineriartortitsinissaq qulakkeerniarlugu suliffeqarfinni namminersortuni ineriartortitsinerunissaq ilutigalugu annertuumik aqqissuusseqqinnissaq pisariaqarpoq.

2014-imut Aningaasanut inatsisissatut Siunnersuutip piareersarneqarneranut atatillugu Naalakkersuisut juni 2013-mi aalajangiuppaat, Aningaasanut Nunamullu Namminer-mut Naalakkersuisoqarfik naalakkersuisoqarfiit attuumassuteqartut kommunillu peqatigalugit peqquneqassasut akileraartarnikkut, atugarissaarnikkut aamma soraarnerussutisiaqartitsisarnikkut aqqissuusseqqinnissamut piareersaaqqullugit kiisalu ineqarnerup tungaatigut aqqissuusseqqinnissamut siunnersuutini misissueqqissaqqullugit piareersaasioqqullugillu. 2014-imut Aningaasanut inatsisissatut Siunnersuutip isumaqatiginninniutigineqarnerani Akileraartarnermut Atugarissaarnermullu Ataatsimiititaliarsuup isumaliutissiisutaata malitsigisaanik aqqissuusseqqittoqarnissaa partiit tamar-miusut tapersorsorpaat.

Pilersaarutaasumik aqqissuusseqqilluni sulineq suliaqarfippassuarnut assigiinngitsunut sunniuteqartussaavoq. Aqqissuusseqqinnermi pingaarnertut anguniagassanik toqqaanikkut qulakkeerneqassaaq aqqissuusseqqinnerup immikkoortuisa ataasiakkaat ataatsimut sammitinneqarnissaat. Aalajangiunneqarpoq aqqissuusseqqinnerit pingaarnertut anguniagassanut makkununga ikorfartuutaassasut:

- Aningaasaqarniarnikkut ineriartorneq
- Attanneqarsinnaasumik inuiaqatigiinni aningaasaqarniarneq
- Amerlanerusut sulilersinnaanissaat
- Amerlanerusut piginnaasaqarfiusunik ilinniagaqalernissaat
- Inuiaqatigiit atugarissaarnikkut ingerlalluartut tassaassapput inun-nut pisortat ikorsiis-sutaannik pisariaqartitsinerpaasunut ikiuuttussat aamma ikiortariaqarnerpaat suliffeqarfinni akuujuaannar-nissaannut qulakkeerin-nittussat
- Pisortat ingerlatsinerannik pisariillisaaneq naleq-qussaanerlu

Aqqissuusseqqinnissat piareersarneqarnerini unam-milligassat pingaarnertit ilagaat suliniuteqarfigisassat assigiinngitsut aamma suliaqarfiit akornanni sapinngisamik ataqatigiittoqarnissata qulakkeerneqarnissaa. Taamatut aqqissuusseqqinnernik suliaqarneq Naalakkersuisut suliffissaqartitsiniarnermut pilersaarutaannut aamma pitsaaliuiner-mut peqqinnerulersitsiniarnermullu periusissiaannut ataqatigiissarneqassaaq. Aamma innuttaasut suliffeqarfiillu pisortan-it pitsaanerpaamik sullinneqarnissaat anguniar-lugu Naalakkersuisut kommuninik qanimut oqaloqateqar-lutillu suleqateqarput - tassa kommunip Namminer-sorlutilluunniit Oqartussat sullissinerat pineqaraluar-palluunniit.

Aqqissuusseqqinnissat aallartipallannerisigut nak-kutigineqarsinnaassapput, taamalu aqqissuusseqqinnissamik kinguartitsinerup nassataanik piffissap sivi-kitsuaqqap ingerlanerani allannguerujussuarnis-saq pinngitsoortinneqarluni.

Inatsisartut 2014-imut Aningaasanut Inatsim-mik akuersinermi aqqissuusseqqinneq aqqutigalugu nunatta karsiata 225 mio. kr.-inik isertitaqarnissaanut piumasaqaat ilannguppaat. Aqqissuusseqqinnerit annertuut piareersarsimanissamik annertuumillu misissueqqissaarluni sulinissamik pisariaqartitsipput. Aqqissuusseqqinnissat eqqarsaatigilluarneqarnissaat nutaamillu eqqarsartaaseqalernissaq pisariaqar-poq. Taamaammat aqqissuusseqqinnerit aatsaat 2016-imiit 2017-imiillu aningaasatigut sunniuteqar-lualernissaat naatsorsuutigineqarpoq.

Oqimaaqatigiissumik aningaasaqarnikkut ingerlatsi-nissamut piffissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu aningaasartuutissat isertitassallu pilersaarusioner-qarnissaannut atortoqarnissaq pisariaqarpoq. Ator-toq taanna tassaavoq pilersaarut attartooq, pilersaarut pisortat amigartooruteqariartuinnannginnissaan-nut aningaasaqarnermillu ingerlatsinermi tassaangaannaq allamut sangutitsinnginnissaanut ikorfar-

tuutaassaaq. Naalakkersuisut 2014-ip ingerlanerani attanneqarsinnaasumik aningaasaqarnissamut oqimaaqatigiissumillu ineriartortitsinissamut ataatsimut pilersaarut saqqummiunniarpaat. Pilersaarutip attartuup aallaavigai aningaasaqarnikkut maanna atugasarititaasut, maannalu aningaasaqarnermik ingerlatsineq sivisuumik attanneqarsinnaanersoq imaluunniit aningaasaqarnikkut ingerlatsinerup allangortinneqarnissaanik pisariaqartitsisoqarnersoq pillugit nalilersuinermut atorineqassalluni. Eqeersimaartumik ingerlatsineq aqqutigalugu namminersorlutik inuussutissarsiuteqartut ineriartortitsinissamut pitsaaneruumik atugassaqartinneqalersinnaapput pisortallu suliaqarfii nutarterneqarsinnaallutik. Inuiaqatigiittut anertoorujussuarnik unammilligassaqarpugut. Nunatta avataanut sulit nutsertoqaqaaq, pisortat aningaasartuutaat isertitanut sanilliullutik sukkaneruumik amerliartorput aamma suliffissaqartitsiniarneq iliniartitaanerlu atlantikup avannaani eqqaamiutsinnut sanilliullugit ajornerullutik.

Suliaqarfii pingaernerit pingasut uku suliniuteqarfigineqarnerat aqqutigalugu Naalakkersuisut inuiaqatigiit pitsanngorsaaffigerusuppaat:

- Aningaasaqarnitsinnik ingerlatsinerup arlariinnut sammitinneqarneratigut **isertitaqarnerulernissaq tunngavissinneqassaaq**. Tamatumani pisariaqarpoq aatsitassarsiornerup iluani suliniuteqarnissaq suliaqarnissarlu aamma takornariartitsinermik inuussutissarsiuteqarnerup iluani ineriartortitsinissaq. Taakku ilutigalugit aalisarnerup ineriartorteqqinneqarnissaanut atugassarititaasut qulakkeerneqassaput.
- **Pisortat ingerlatsinerat nutarterneqassaaq pisariil-lisarneqarlunilu**. Innuttaasut pitsaasumik atugaqarnissaat qulakkeerniarlugu allatut eqqarsartaaseqarnissaq periarfissanillu teknikiusunik digitaliusunillu nutaanik atuisalernissaq ilippanaateqarluarpoq. Aningaasanik atuinerunngikkaluarluni pitsaaneruumik atugaqalersitsisoqarsinnaavoq.
- **Pisortat sanaartornissamut aningaasaliissuteqarneranni piffissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu ataatsimullu isiginnilluta eqqarsartassaagut**. Pitsaaneruumik attaveqaateqarata inuussutissarsiutinik ineriartortitsininaanngilagut aamma timitigut atugassaqartitsinata qitiusumik atugarissaartitsininaanatalu inissaqartitsininaanngilagut. Sunali tamaat pissarsiarisinnaanngilarput, pingaarnersiuisariaqarpugulli. Pingaartumik sanaartornermut nuunneqarsinnaanngitsumut aningaasaliissuteqarnermi pingaaruteqarpoq piffissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu ataqatigiissumillu pilersaarusiornuarnissarput.

2 PIFFISSAMI QANINNERMI ANINGAASAQARNEQ

Aningaasaqarnikkut pissutsit allangorarnerat pitsaanngilaq. Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit siulittaasoqarfiata nalunaarusiani kingulleq september 2013-imi saqqummiuppaa. Siunnersuisoqatigiit nalilerpaat, 2013-imi 1,4 pct.-inik aningaasarsiornikkut kinguariartoqarnissaa 2014-imilu aningaasarsiornermi nikeriartoqannginnissaa ilimanartoq. Taamatut naliliineranut tunngavigineqartut ilaatigut tassaapput aatsitassanik misissuinermi annikitsumik siuariartoqarnissaa, aamma 2013-mut naleqqiullugu sanaartornermi aningaasaliissutit annikitsumik apparinissaat.

September 2013-imiilli Atlantikukkut kujammut avanamullu assartorneqartartut malunnaatilimmik ikiliartorsimapput, toqunartortallit akileraarusernerannit isertitaasartut suli ikiliartorput, akileraarutitigut isertitanik akiliteqartarneq ajorsiaartuaarpoq. Aningaasaqarnermut Nunamullu Namminerlut Naalakkersuisoqarfik isumaqarpoq, ukiup naanerani suli at ikilisi-manerisa malitsigisaannik 2014-imi tamanna ingerlaannartoq.

Avaleraasartuunik misileraalluni aalisarneq septembarimili pitsaasumik angusaqarfiuvoq. Aalisarnerup 2014-imi nunap aningaasaqarneranut sunnuteqarnis-

saa qulakkeerniarlugu Naalakkersuisut annertuumik suliaraqput. Tassa isumalluutit erniaannik akileeqqusisarneq aamma pisassiissutinik tunniussineranut atattillugu najukkamut attuumatillugu piumasagaateqartarneq aqqutigalugit. Naak maannakkorpiaq 2013-imumut sanilliullugu misissuisoqarnerunissaa naatsorsuutigineqanngikkaluartoq aatsitassarsiorluni suli at pingaarnerusut ineriartornermik aamma nassataqasapput.

Ataatsimut isigalugit Aningaasaqarnermut Nunamullu Namminerlut Naalakkersuisoqarfiup nalilerpaat 2014-imi aningaasaqarneq allannguuteqassanngitsaq. Taamaammat 2014-imi sanaartornerusoqarnissanut pisortat annertunerusunik aningaasaliissuteqarnissaa pisariaqarpoq.

Aalisarneq namminersortut avammut tunisaqartarne-ranni suli pingaarnersaavoq. Takussutissiap ataaniit-tup takutippaa, 2013-imi akigitinneqartut 2012-imi-sulli annertutigiinnangajattut, 2010-mulli sanilliullugu qaffasinnerungaatsiartut. Oqaatigineqassaaq ukiup qaammataani pingasuni kingullerni akit nalinginnaasumik qaffattarmata, ukiumi isertitanut tamarmiusunut tamanna pingaaruteqarluinnarpoq. Saarullinnulli akigitat 2010-mut sanilliullugu appasinnerungaatsiar-

Takussutissiaq 2.1: Pilersuinerup oqimaaqatigiissinnera, ukiumut qaffariarneq procentinngorlugu

	2010	2011	2012	2013	2014
	Ukiumut ineriartorneq pct.-inngorlugu				
Nammineerluni atukkat	1,8	-0,7	-0,5	0,2	0,2
Pisortat atuinerat	-0,3	0,3	0,8	0,8	0,8
Aningaasaliissutit ilanngaaseqqarnagit	85,2	27,0	-45,6	-14,6	5,6
-misissueqqaarnermut aningaasaliissutit ilanngunnagit	17,3	-5,3	-3,8	-3,7	-2,3
Nioqqutissat sullissinerillu avammut nioqqutigineqartut	2,1	11,4	-2,5	-2,6	-1,0
Atorneqavissut katillugit	16,3	9,6	-15,8	-3,4	1,2
Nioqqutissat sullissinerillu tikisinneqartut	33,4	17,2	-28,9	-6,2	2,9
Inuiaqatigiit ataatsimut tunisassiornerat	4,9	3,2	-3,1	-1,4	0,0

Nass.: 2010-2011 kisitsisaagallartut; 2012-2014 Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit missingersuutaat
Najoqqutarisaq: Kalaallit Nunaanni Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit nalunaarusiaat 2013

Takussutissiaq 2.2: Aalisakkanut akigititat ineriartornerat, aallaavik 2010=100

		Saarullik, katillugit	Qaleralik, katillugit	Raajat, qalipallit	Raajat, qalipaajakkat
2012	1. kvartal	118,9	140,5	132	126,1
	2. kvartal	108,8	129,9	143,4	135,9
	3. kvartal	114,4	124,2	155,9	138,1
	4. kvartal	103,4	127,1	164,6	135,2
2013	1. kvartal	103,1	133,4	166,4	138
	2. kvartal	98,8	121,2	145,5	131,9
	3. kvartal	87,9	116,5	146,8	130,7

Najoqqutarisaq: Naatsorsueqqissaartarfik, Kisitsisitigut paasissutissaqarfik (FID009)

put. Piffissami tassani raajartassat ikiliartoraluartut akigititat qaffasissusaasa raajarniarnermi isertitat qaffasitsippaat.

Ukiuni kingullerni pisassiissutit ikiliartorneranni ileqquumik aalisarnermi isertitarineqartussanut akigititat qaffasittuarnerat pinngitsoorneqarsinnaangilaq. Isertitakinnerulersitsisumik akigititat appararsinnaanerat aarlerinaateqarpoq. Tamanna ilutigalugu aalisarnermik inuussutissarsiuteqarnermik ineriartortitsisinnaasoq avaleraasartuunik aalisarneq isertitarnerulernissamut tunngavissisinnaanera ataatsimut isigalugu naatsorsuutaavoq.

2013-imi London Mining atuinissamut akuersissummik tunineqarpoq. Suliniut piviusunngortinniarlugu London Mining aningaasaliissarsioritariaqarpoq, Aatsitassanut Ikummatissanullu Aqutsisoqarfiup teknikikkut akuersissutit oqartussaasutut suliarissavai aamma IBA-mik isumaqatigiissuteqartoqassaaq. Suliasap nunamut tamarmiusumut iluaqutaasussanngorlugu qulakkeerneqarnissaa pillugu ingerlatseqatigiiffik Naalackersuisullu qanimut oqaloqatigiilluarput. Tamanna iluatsissappat piffissaq ungasinnerulaartoq eqqarsaatigalugu ineriartornermik allannguisinnaasumik aningaasaqarnikkut malunnaatilimmik siuariartoqarnissaanut tunngavissaqalissaaq.

London Miningip saniatigut atuinissamut qinnuteqaa-

tit marluk tiguneqarsimasut oqartussanit suliarineqarput. Piffissaq qaninnerusoq eqqarsaatigalugu suliniutit taakkua ilaasa ataatsip arlallilluunniit aallartineqarnerisa malunnaatilimmik suliaqartoqarnerulerneq nassatarissavaa, piffissarli ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu apeqqutaalluinnarpoq inuussutissarsionnitta suliffeqarnittalu periarfissanut taakkununga nutaanut naleqqussarneqarnissaannut qanoq pikkoritsiginerput. Oqaloqatigiinnikkut IBA-millu suleqateqarnikkut naleqqussaannissamut tassunga ingerlatseqatigiiffiit peqataatilluarneqassapput.

Inuussutissarsiorneq pillugu nittartakkap pisortat suliaqarfiinut ataatsimut isertarfillip 2014-imi saqqummiunneqarneratigut kalaallit nunallu allamiut suliffeqarfiinut ajornannginnerulerpoq paasissutissanik suliamut attuumassuteqartunik nassaarnissaaq – ass. pisortat neqeroorutaannut tunngassutilinnik – taamalu Kalaallit Nunaannut aningaasaliissuteqarnissaaq pilernarnerulersillugu. Inuussutissarsiorneq pillugu nittartakkap ilaatut nunani allaniit aningaasaliissuteqarniartunut (suliniutinut angisuunut) paasissutissiisarfik pilersinneqarpoq, tassani piunasaqaatit sorliit atuunersut attaveqaasersuinissamullu periarfissat sorliit oqilisaataassanersut pillugit oqartussat suliamut attuumassuteqartut oqaloqatigineqarsinnaapput. Soorlu suliffeqarnermi pissutsit, akileraartarneq, qinnuteqarnermi immersugassat, nalunaaruteqarnerit, nalunaarusiat il.il. pillugit paasissutissat pissarsiarinis-

saat ajornaannerulersoq. Suliniut nutaaliornissamut, ineriartortitsinissamut, suliffeqalernissamut nunamilu allamiut aningaasaliissuteqarnissaannut tunngaviliissaaq.

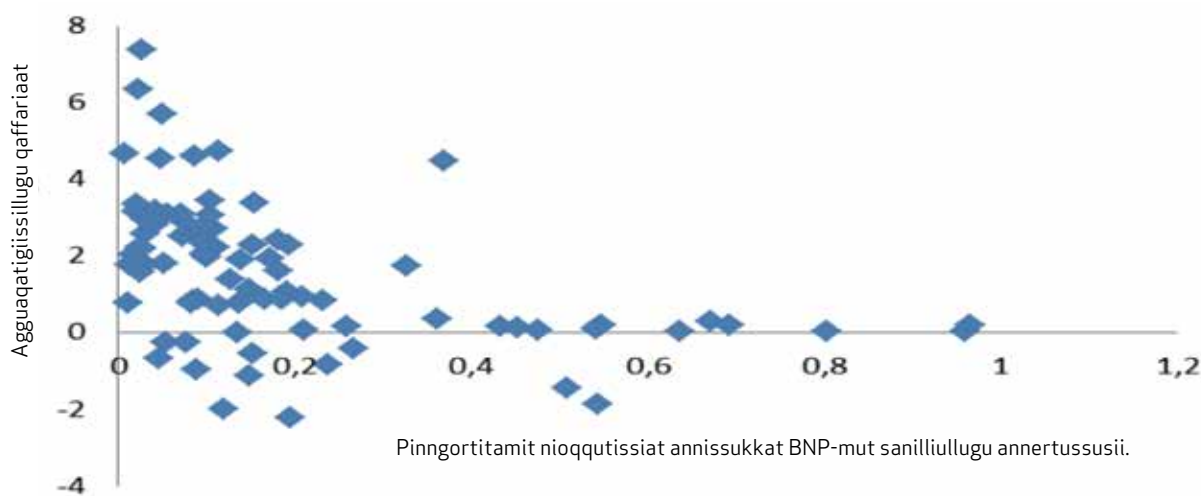
Pinngortitamik avammut niueruteqarnermit pissarsiluartarnerup ingerlaannaq BNP-mik qaffassaaneq ajornera pillugu nunat tamat misilittagaat ilusiliami ataaniittumi ataatsimut takutinneqarpoq. Ilusiliap paasinarsisippaa, pinngortitamit avammut niueruteqarnermit pissarsilluartarneq annikitsuinnarmik qaf-fariartitsisartoq. Tamanna aamma taaneqartarpoq imatut, "isumalluutit ajortumik kinguneqarnerat".

Tamanna pinngitsoortinniarlugu suliffeqarneq allanngortinneqartariaqarpoq, tassa aatsitassarsiornermi najukkami suliffissaqartitsisoqalersillugu. Taamaammatt Naalakkersuisut kissaatigaat, ilaatigut kommunit allat suliffeqarfiillu suleqatigalugit siunnerfilimmik suliffissaqartitsiniarneq salluutinneqassasoq.

Takornariartitsinermik inuussutissarsiuteqarneq nunap tamarmiusup najukkanilu sumiiffiit aningaasaqarnerinut piffissami sivisuumi pingaaruteqarsimavoq. Takornariartitsinermili annertunerusumik suliaqarnissaq anguneqarsinnaavoq. Ukiuni kingullerni ineriartortitsineq pitsaasimangilaq. Takornariartaassuar-nut ilaasartut amerlassusaat 2011-mi 30.000-it mis-saanniit 2013-imi 20.000-it misaannut ikileriarsi-mapput, akerlianik Islandimi Svalbardimilu takorna-riartartut amerliartortut. Islandimi takornariartaas-suar-nut ilaasartut Nunatsinnit pingasoriaammik amer-lanerusarput. Taamaammatt piffissami aggersumi akitsuusersueriaaseq Naalakkersuisut misissoqqis-saarniarpaat unammilleqatigiissinnaanerlu pitsaane-rulersinniarlugu allannguutissanik siunnersuuteqar-niarlutik.

Takornariat qassit timmisartukkt tikittarner-sut kitsisitigut erseqqissumik takussutissaqanngillat. Na-lunaarsuiner-mi nunaqavissut takornariallu pisortati-

Ilusiliaq 2.1: Pinngortitami isumalluutit ineriartornerlu

Nalunaarsugaq: 1970-imi avammut tunisanit pissarsiat, piffissamilu 1965-90-imi BNP-p agguaqatigiissillugu qaffariaatai. Nunat 87-it iluasiliami ilaatinneqarput.

Najoqqutarisaq: Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit nalunaarusaat 2012 - Pinngortitami isumalluutit siuariartornermi periusissatut

goortumik nalunaarsuinermi immikkoortinneqarneq ajorput. 2014-imi takornariat nunaqavissullu qassiusarnerat misiligummik nalunaarsorneqarnissaat aalartinneqassaaq. Ataatsimulli tamaasa isigalugit amerlanerusut Ilulissanit Kulusummiillu Islandimukartapasipput, akerlianik Kangerlussuarmit ilaasut amerlassuserisartagaat allannguuteqarsimanatik. Takornariat amerlassusaasa pitsaanerusumik nalunaarsorneqartalernerisigut aamma immikkoortiterinerup ukkatarineqartuarneratigut siunnerfilimmik nittarsaanissaq ajornannginnerulissaaq.

2.1 Suliffissaqartitsiniarneq

Suliffissaqartitsiniarnerup aqqissuussaanerata nakutigineqarnissaa anguniarlugu ukiuni kingullerni anertuumik sulisoqarpoq, tassa suliffissaqartitsiniarneq suliffeqannginnerlu pitsaanerusumik paasisaqarfiginiarlugu.

Naatsorsueqqissaartarfiup qaammammut ataasiarluni saqqummiuttarpaa "Suliffissaaleqisut nalunaarsosimaffiat". Tassa innuttaasut suliffissaaleqinertik pisutigalugu kommunimut saaffiginnittut naatsorsorneqarnerat. Innuttaasut qaammat naallugu kisitsisitigut naatsorsuutitut ilaasarput, tassa assersuutigalugu aalisakkerivimmit angerlartitsigallarneq pissutigalugu ullualuit ingerlaneranni suliffittaqqikkaluaruniluunniit. Taamaammat suliffissaaleqisunik nalunaarsuinermi ilaatinneqartarput inuit piffissap sivikitsuaqqap ingerlanerani suliffeqaleqqittut arlallit. Innuttaasut sisamararterutaat qaammammi suliffissarsiortutut nalunaarsorneqarfimminni sulileqqittartut ilimagineqarpoq.

Suliffissaaleqisut qanoq amerlatiginerat paasiarlugu sulisinnaasut qanoq amerlatiginersut paasiarneqarnissaat siunertamut naapertuuppoq. Sulisinnaasut innuttaasut ilagaat 18-64-inik ukiullit, taakku sulile-riaannaapput, suliffeqarput suliffissaaleqisuullutiluunniit. Suliffissaaleqisut amerlassusaat pitsaanerpaamik nalileneqartarput sulisinnaasut amerlassusaannut sanilliullugu suliffissaaleqisut amerlassusaannik uuttuinnikkut. Suliffissaaleqisut amerlassusaat naatsorsorniarlugu erseqqissarneqassaaq suliffissarsiortutut nalunaarsorneqarsimasut sulile-riaannaanersut.

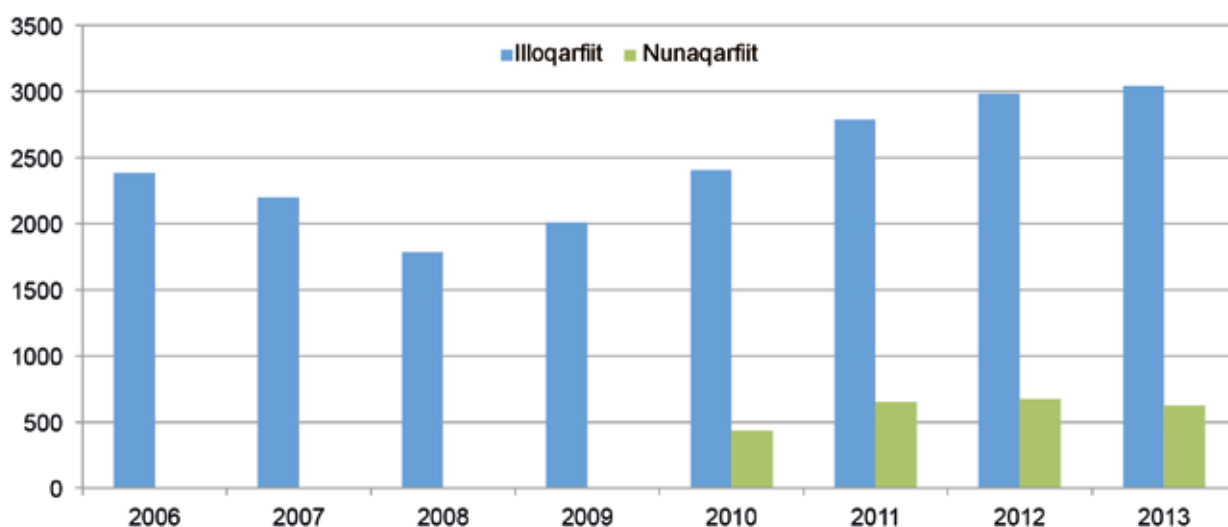
Piukkunnartut immikkoortitertalernissaannut periusissiap 2012-imi atuutsinneqalerneratigut suliffissarsiortutut nalunaarsorneqarsimasut sulilernissamut qanoq piareersimatiginerat aallaavigalugu eqimattanut pingasunut agguataarneqarput, taamalu sulilivisinnaanersut nalilersorneqartarluni. Suliffissaaleqisut piukkunnartut immikkoortiterneqarnerinut pinga-

suusunut eqqortumik inissinniarlugit kommunit suli annertuumik unammilligassaqarput. Arlaqarput sulile-riaannaangitsuullutik piukkunnartut immikkoortiterneqarnerannut 1-imut 2-mullu inissinneqarsimasunik, tassa piukkunnartut immikkoortiterneqarnerannut 3-mut inissinneqartariaqarsimagaluartunik. Tamanna iluarsineqarpat, suliffissaaleqisut ullumikkut naatsorsorneqarsimasunit ikinnerussapput. Suliffissaaleqisut pitsaannerusumik immikkoortiterneqarnerisa aamma ikorfartussavaat piukkunnartunik immikkoortiterinermi siunertaasoq, tassa suliffissaqartitsiniarnerup ataasiakkaanut suliffimmik isumaginnissinnaasunut inuttullu atukkatigut annertuumik ajornartorsiuteqanngitsunut sammitinneqarnissaa. Taamaammat piukkunnartut immikkoortiterneqarneranni kukkusumik inissinneqarnerup nassatarisinnaavaa suliffissaaleqisorpasuit nalunaarsorneqarnerat ilutigalugu sulisussanik ilinniagaqanngitsunik avataanit tikisitsisarneq.

Titartagaq Ilusiliaq 2.2 takuneqarsinnaavoq suliffissarsiortutut nalunaarsorneqarsimasut amerlassusaat. 2008-miilli illoqarfinni suliffissarsiortutut nalunaarsorneqarsimasut amerliartorsimapput, taakkuli 2013-imi ikiliartortutut isikkoqarput. Nunaqarfinnitaaq suliffissarsiortut 2010-mit 2012-imut amerleriarsimarpasipput, 2013-imili aamma appariarsimallutik. Nunaqarfinni suliffissarsiortut amerlassusaat Naatsorsueqqissaartarfiup siullermeerluni 2010-mi saqqummiuppai, kisitsisit qlarnartoqarnerat matumani eqqarsaatigineqassaaq.

2014-2017-imut Suliassaqartitsiniarnermi periusisiaq suliarineqarpoq. Periusissiami sulileriaannaatik piukkunnartut immikkoortiterneqarnerini 3-miit-tut ukkatarineqarput. Suliniutissat sunniuteqarluarnerpaat neqeroorutiginiarlugit aqqiissutissat inunnik isumaginnittoqarfinnit, peqqinnissaqarfimmit suliffeqarfinnillu peqataasut peqatigalugit suliassaqarfiit

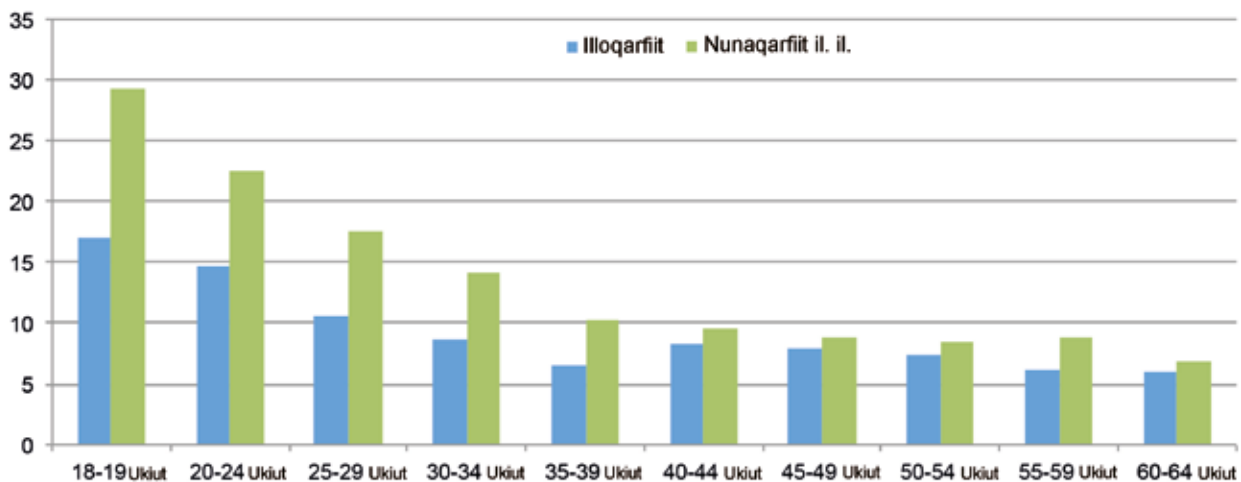
Ilusiliaq 2.2: Suliffissarsiortut nalunaarsorneqarnerat 2006-2013

Najoqqutarisaq: Naatsorsueqqissaartarfiit

Nalunaarsugaq: Ukiumut suliffissarsiortut amerlassusaat innuttaasut suliffeqanngitsutut kommunip suliffissarsiussisarfanut qaammammut saaffiginnit-tut agguaqatigiissillugit naatsorsorneqartarput. 2010-p siorna nunaqarfinni suliffissarsiortut amerlassusaat naatsorsorneqarneq ajorput.

Ilusiliaq 2.3: Najugaqarfinni ataasiakkaani najugaqavissut 18-64-inik ukiullit akornanni qaammammut agguaqatigiissillugu suliffissaaleqinerat procentingorlugu, 2011

Najoqqutarisaq: Naatsorsueqqissaartarfik

akimorlugit suleqatigiinnikkut isumagineqassapput. Taamaattumik kommunit Namminersorlutillu Oqartussat, aamma inuussutissarsiuteqartunit peqataasut akornanni suleqatigiittoqarnerusariaqarpoq. Kommunalbestyrelsip isumaginninnermi ataatsimiititaata januaarip naanerani pikkorissarneqarnerani partiit akimorlugit kissaatigineqarpoq ukiunut qulinut inunnik isumaginninnermi periusissiortoqassasoq, tassunga ilangullugu piukkunnartut immikkoortiternerini 3-miittut ikilisarniarlugit suliniuteqartoqarnissaa.

Qulaani takuneqarsinnaasutut inuusuttut 30-t inorlugit ukiullit nunaqarfinniittullu akornanni suliffissaaleqineq ajornartorsiutaanerpaavoq. Suliffissaqartitsiniarneq inuiaqatigiinni ajornartorsiutaasumut tassunga sammitineqarnerussaaq. Periusissiarataaq aqutugalugu siunnersuutigineqassaaq, aatsitassarsiornermik, takornariartitsineramik aalisarnermillu inuussutissarsiuteqarnermik ineriartortitsinissap iluani siunissami pisariaqartitassat naammassiniarlugit suliffeqarfiit qanoq naleqqussarneqarsinnaanerata.

Atorfiit nutaat aatsitassarsiornerup iluani pilersinneqartussatut naatsorsuutigineqartut tassaapput immikkut ilisimasalittut atorfiit. Atorfiit taakku ilarpasui najugaqavissunik inuttalerniarlugit pisariaqarpoq suliffeqanngitsut piginnaasaqarfinnik piumaneqartunik ilinniartinneqarnissaat. Ukiunittaag aggersuni takornariartitsinermik inuussutissarsiuteqartut atorfinnik nutaanik arlalinnik pilersitsinissaat naatsorsuutigineqarpoq, taamaammat takornariartitsinermituuttut oqalussinnaanerup, tunisassiorsinnaanerup sullissisinnaanerullu iluini piginnaasaqarnerulersitsiniarluni pikkorissaasarnert nukittorsarneqassapput. Takornariartitsinermik inuussutissarsiuteqarnermut atatillugu piffissami aalajangersimasumi suliffeqararneq immikkut ittumik inissisimavoq.

Piginnaasaqarnerulersitsiniarnermi pingaarnertut anguniagaapput inuiaqatigiinni ilinniagakinnerpaat, tassaasut ilinniagaqanngitsut kiisalu inuussutissarsiutugalugu bacheloritut qaffasissulik inorlugu ilinniagallit. Piginnaasanik ineriartortitsinermit Pilersaarut aqutugalugu ilinniagaqanngitsut 25-t sinnerlugit

ukiullit (PKU-mik suliniut) piginnaanngorsarniarneqarput. Suliniuteqarnikkut anguniarneqarpoq sulisinnaasut taakku piginnaasaasa inuussutissarsiornermi pisariaqartinneqartunut pitsaanerpaamik nalimmassarneqarnissaat.

Aamma inunnik isumaginnittoqarfiup iluani piginnaasaqarfiit nukittorsarneqarnissaat pisariaqartinneqarpoq. Inunnik isumaginnittoqarfinni piginnaasat nukittorsarneqarnerisigut piffissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu Danmarkimi akisoqisumik inissiisariaqartarneq ilaatigut annikinnerulersinneqarsinnaavoq. Taamaammat annertuumik pisariaqartinneqarpoq katsorsaasarfiit najugaqatigiiffiillu assigiinngitsut piginnaanngorsarneqarnissaat.

Piginnaanngorsaanissamut periusissiassaq piffissarlu ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu pitsaanerusumik pikkorissaanissat pilersaarusiorteqartarnissaat pillugit Naalakkersuisut qitiusumik ilinniarfinnik, kommunik suliffeqarfinnillu suleqatiginnikkusupput. Qitiusumik ilinniarfiit pitsaanerpaamik pilersaarusiorteqartarnissaat qulakkeerniarlugu ilinniagaqanngitsut piginnaanngorsarneqarnissaasa iluini ukiunut pingasunut siunissami periusissiortoqartassasoq Naalakkersuisut kissaatigaat. 2014-imut PKU-mut aningaasaliissuteqartoqarpoq agguassinnissamut najoqqutassiaq nutaaq, pingaartumik aatsitassarsiornerup iluani inuussutissarsiutinik ineriartortitassanik pingaartitsisoq malillugu. 2014-imi Aatsitassalerinermik ilinniar-

fimmut aningaasaliissutit qitiusumik ilinniarfiit aningaasaataasa tamarmiusut ukiumi aningaasanut inatsiseqarfiusumi 2014-imi agguassassat 52 procenteraat. 13,8 mio. koruuningajalluinnaat aatsitassarsiornerup iluani ilinniagaqanngitsut piginnaanngorsarneqarnissaannut aningaasaliissutaapput. Ukiunut pingasunut aningaasaliissuteqarnikkut ajornarunnaassaaq, ilaatigut aatsitassarsiornermi takornariartitsinermilu ilinniagaqanngitsunik ilinniarfitsinissaq anguniarlugu piffissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu piginnaanngorsaanermi periusissianik inerisaanissaq.

Nuna tamakkerlugu qarasaasiakkut suliffissarsiortarfik 2014-imi pilersinneqarpoq, tassani pisortat suliasaqarfiisa suliffeqarfiillu tamarmik iluini suliffissat saqqummiunneqartarput, suliffissarsiortullu inuunerminni taasassaatik sulisitsisorinnaasaminnut qarasaasiakkut tunniussinnaavaat. Taamaalilluni nunami sulisinnaasut suliffissaqartinniarnarat ammanerusumik ukkatarineqarnerusumillu isumagineqarnissaa qulakkeerneqassaaq.

Pingaarteqarpoq suliffissaqartitsiniarluni suliniutit ingerlaavartumik nalilersorneqartarnissaat, tassa suliffissaaleqisut ikilisarneqarnissaannut tunngatillugu kissaatigisatut sunniuteqarnissaa qulakkeerniarlugu. Sunniutinik taamatut uuttortaanermi piffissami aalangersimasumi sulisarnerit allanngortarnerat eqqarsaatigineqassaaq.

2.2 Pisortat suliassaqarfiini aningaasaqarneq

Pisortat suliassaqarfiini aningaasaqarneq ataqaatigiiluinnaarpoq. Nunatta karsiata attanneqarsinnaanngitsumik imaqarnera kommunit aningaasaqarnerinut sunniuteqartarpoq, aamma illuatungaanut. Maanna inissisimaffik piffissarlu qaninneq eqqarsaatigalugu ineriartortitsinermi pingaarnertut iliuusissatut naatsorsuutigineqartut ataani takuneqarsinnaapput.

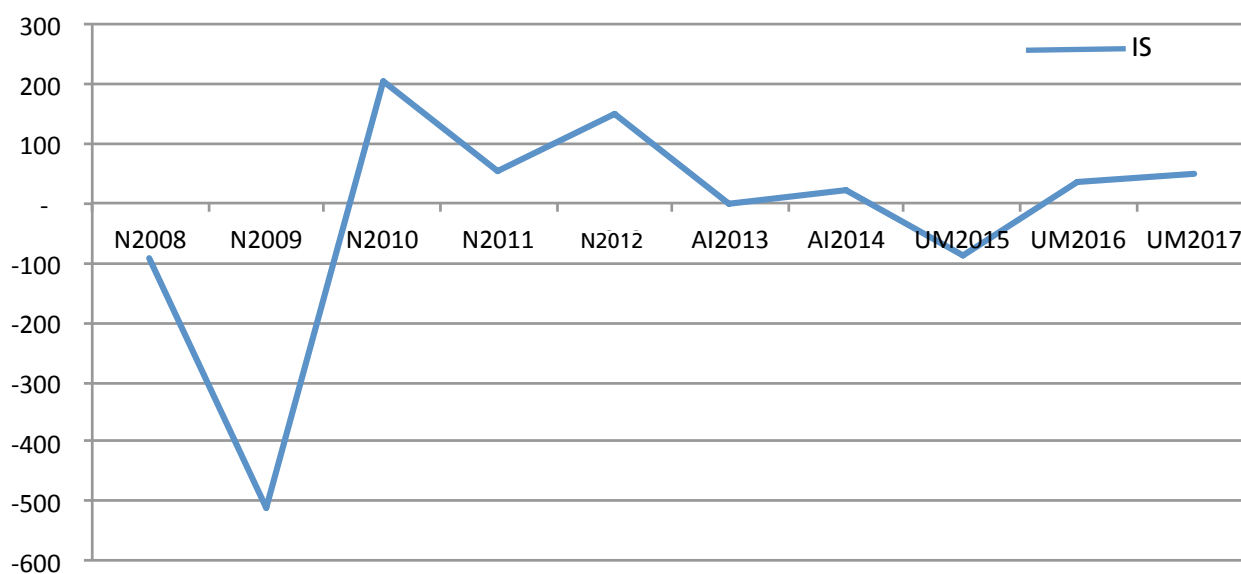
Titartakkami ataaniittumi takutinneqarpoq 2008-miit kingullermik ukiumut missingersuusiorfiusumut IS-imi killiffiit. Takuneqarsinnaavoq ukiuni kingullerni IS sinneqartoortarpoq, aamma Aningaasanut Inatsit 2014 aqqutigalugu 2014-imi sinneqartoornissaq naatsorsuutigineqarpoq. 2015-imi amigartooruteqalaartoqassasoq, tamatumalu malitsigisaanik 2016-imi 2017-imilu sinneqartoortarpoqassasoq naatsorsuutigineqarpoq.

Nukissiorfinnut taarsigassarsiaritit utertillugit akilersorneqarnerat Ingerlatsinermut, Sanaartornermut

Taarsigassarsisitsinermullu kontumut (IST-p inerner) pitsaasumik sunniuteqarput, taamalu IS-imi killiffimmit pitsaanerusumik inerneqarlutik.

2014-imut Aningaasanut Inatsisip akuerineqarneratigut isertitaqarnerunissaq aningaasartuuteqarnerunisarlilu ilimanarsivoq. Tamanna akit 2012-imiilli apparitorsimanagerannut taamalu sanaartuinnarnissamik pisariaqartitsinermut atatillugu isigineqassaaq. 2013-ip naanerani 1.139 mio. koruuninik uninngasuu-teqarnikkut IST-milu sinneqartoornissamik naatsorsuuteqarnikkut Namminersorlutik Oqartussat akit apparituinnarnerat illuatungilerniarlugu ilaatigullu attanneqarsinnaasumik aningaasaqartitsiniarlutik attaveqaasersuutitut ilinniagaqarnermullu atatillugu sanaartornermut aningaasaliissuteqarnissamut akissaqalerput.

Ilusiliaq 2.4: Ingerlatsinermut Sanaartornermullu kontup imaata allanngorneri, ingerlaavartumik akit, mio.kr.

Najoqqutarisag: Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik

Takussutissiaq 2.3: Nunatta Karsiata aningaasaqarnera, mio. kr.

	AI2014	UM2017		AI2014	UM2017
Naalagaaffimmit ataatsimut tapiissutit	3.642	3.642	Ingerlatsinermit aningaasartuutit	2.694	2.559
Toqqaanartumik akileraarutit	1.035	1.043	Tapiissutit	2.242	2.160
Toqqaananngitsumik akileraarutit	1.012	907	Inatsisinik tunngavillit	1.043	1.131
Isertitat allat	1.114	935	Sanaartornermit aningaasartuutit	779	607
Isertitat katillugit	6.803	6.527	Aningaasartuutit katillugit	6.757	6.457
	AI2014	UM2017			
IS-inernera	-21	-51			
IST-inernera	-46	-70			

Najoqqutarisaq: Aningaasanut Inatsit 2014

2017-ip tungaanut Nuummi nutaamik umiarsualiviliortoqassasoq aamma nutaamik parnaarussiviliortoqassasoq naatsorsuutigineqarpoq, taakkunanga sanaartornerit kommunit pilersaarutaasumik illuliortiternissamut aningaasaliissuteqarnerat ilutigalugu illoqarfiup pingaarnersaani pingaartumik 2015-imit sanaartortoqangaatsiarnissaa qulakkeerneqassaaq. Ataani immikkoortoq 4.3-mi takuneqarsinnaasutut kommunit suleqatigalugit sanaartornissamik najukkat pisariaqartitaat suussusersiniarneqarput. Tamanna ilutigalugu sapinngisamik inuiaqatigiinni suliaasaqartitsinerpaaniarluni sanaartornermit aningaasaliissutit sunniuteqarnerusumik atorineqartarnissaat qulakkeerniarlugu suliniutit aallartinneqarput.

Tamaasa ataatsimut isigalugit kommunit sinneqartooruteqarput, tamatumunngali pissutaavoq kommunini siammasinnerusumik suliaqartoqarnera. Kommuneqarfik Sermersooq, Kommune Kujalleq aamma Qaasuitsup Kommunua 2012-imi sinneqartooruteqarput, Qeqqatali Kommunua amigartooruteqarluni.

Pisortat aningaasaqarnerat tatisimaneqarpoq. Naalakkersuisut ingerlaavartumik kommuninik nakkutiliippit ilaatigut ataatsimiinnernit imaqarnilianik, kukkunerisuiisartut nalunaarutaannik, missingersuutit naatsorsuutinillu tigusaqartarnermikkut Naalak-

kersuisullu ukiut kingullit ingerlaneranni kommunit aningaasanik tigorianaataasa malunnartumik ikilinerat paasisimavaat. Taamatutaaq Naalakkersuisut kommunit arlallit annertuunik taarsigassarsisittariaqartarsimavaat aammattaaq 2009-mi kommunit kattussuutsinneqarnerisa kingornatigut.

Naalakkersuisut februar 2014-imi naliliippit nunat-sinni kommuninit sisamaasunit marluk aningaasaqarnermit tunngatillugu nakkutigineqarnerat sukaterneqassasoq. Nakkutillineq kommunit oqaloqatigisarlugit pisartuq suliarineqartarpoq qulakkeerniarlugu kommunit kommunit missingersuusiortarnerat, aningaasanik tigorianaateqarnerat, naatsorsuutaat, kukkunerisuiisoqarnerat taamatullu aningaaseriveqarnerat naatsorsuuseriveqarnerallu pillugit Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat malillugu sukkulluunniit pisussaaffiit ingerlaavartut akilernerqartarnissaannut naammattumik aningaasanik tigorianaateqarnissaat.

Innuttaasut inissittarneranni illuariartornerit kingunerisaannik pisortat suliaasaqarfiini tamani ukiuni tulliuttuni amerlasuuni aningaasartuuteqarnerunissamik tatisimannineq annertusiartuinnartussaamat pingaaruteqarpoq tamakkununnga tunngasut qanittumik malinnaavigisallugit minnerunngitsumillu siunis-

saq eqqarsaatigalugu aaqüissutissanik nassaartarluni iluarsaaqqittoqartassallunilu aningaasartuuteqartariaqarneq taanna nammassinnaajumallugu taamatullu pitsaanerusunik aningaasaqarnermik aqutsinisaq qulakkeersinnaajumallugu.

Inuit ukiumikkut katitigaanerisa ineriartornerat nuttarnerlu kommuninut assigiinngitsutigut sunniuteqartarput. Kommuneqarfik Sermersooq inunnik sulisinaasunik nuttarfigineqarpoq, akerlianilli Kommune Kujallermit nutsertoqaannavilluni. Kommunit akornanni taamatut oqimaaqatigiinngitsumik ineriartorneq suleqatigiinnermut annertuumik piumasaqaatitaqarpoq, kommunillu akornanni nalimmassaanerunissamik pisariaqartitsilluni. Tamanna naammassiniarlugu Naalakkersuisut Kanukoka kommunillu peqatigalugit ilusissatut nutaatut siunnersuutissaq piareersarpaat.

2013-imi Kommuneqarfik Sermersuup kommunimut akileraarut 1 pct.-imik qaffappaa, ilaatigut suliniutit kommunit akornanni nalimmassaaqataaernerussat taarserneqarnissaannik pisariaqartitsineq innersuusutigalugu. Taamaallilluni akileraarutit qaffanneqarput

sulilernissamullu kajumissuseqarneq annikillisinneqarluni.

AKIITSUT ALLANNGORIARTORNERAT

Tabelimi ataaniittumi takutinneqarput pisortat suliassaqarfiini, taakkununga ilanngullugit Namminersorlutik Oqartussat ingerlatseqatigiiffiutaanni akiitsut naatsorsuutigisatut allanngoriartornerat. Pingaarnertigut naliliineq tassaavoq, akisussaassuseqartumik akiitsunik aningaasaliissutinillu ingerlatsiinnartoqasappat pisortat suliassaqarfiini akiitsut ukiuni aningaasanut inatsiseqarfiusuni ukiunilu missingersuusiorfiusuni akuerineqarsinnaasumik qaffasissumiitinnarneqarsinnaanerat.

Ukioq kingulleq naatsorsuutitut tunngatillugu Sikuki Nuuk Harbour A/S Namminersorlutik Oqartussat ingerlatseqatigiiffiutaasa akiitsuisa tamarmiusut naatsorsorneqarnerannut ilaavoq. Taamatut aningaasaliissuteqarnikkut 2017-ip tungaanut akiitsut ernialersukkat 650 mio. koruunit angullugit amerlassuseqalissapput. Aamma naatsorsuutigineqarpoq Royal Arctic Line A/S nutaamik sanaartornissamut aningaa-

Takussutissiaq 2.4: Kommunit aningaasaqarnerat, t.kr.

	Kujalleq	Qeqqata	Qaasuitsup	Sermersooq	Katillugit
---2012-imi naatsorsuutit---					
Ingerlatsineq katillugit	437.941	551.549	1.042.499	1.332.211	3.364.200
Sanaartorneq	8.486	110.452	45.739	99.752	264.429
Isertitat	-466.775	-614.053	-1.101.817	-1.496.294	-3.678.939
Angusaq	-20.348	47.948	-13.579	-64.331	-50.310
---2013-imi missingersuutit---					
Ingerlatsineq katillugit	394.662	473.829	910.717	1.205.925	2.985.133
Sanaartorneq	16.441	66.385	47.000	302.427	432.253
Isertitat	-480.205	-595.670	-1.107.387	-1.496.783	-3.680.045
Angusat	-69.102	-55.456	-149.670	11.569	-262.659

Najoqqutarisaq: KANUKOKA

Tabel 2.5: Pisortat suliassaqrifiini tamani akiitsut allanngoriartornerat

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Akiitsut erniaqaataasussat								
Aktiaateqarluni ingerlatseqatigiiffiit	3.532	3.609	3.274	3.040	2.937	3.837	3.972	3.956
Illuut A/S	23	127	462	532	562	542	522	502
Kommunit	196	196	196	196	296	296	296	296
Namminersorlutik Oqartussat	250	250	600	600	600	600	600	600
Katillugit	4.001	4.182	4.532	4.368	4.394	5.275	5.389	5.354
Akiitsut ilanngaaseereerluni erniaqaataasussat								
Aktiaateqarluni ingerlatseqatigiiffiit	2.901	2.836	2.532	2.332	2.380	3.305	3.411	3.322
Illuut A/S	17	98	429	489	509	479	449	419
Kommunit	-68	-68	0	0	100	100	100	100
Namminersorlutik Oqartussat	-797	-677	-463	-539	-325	-271	-130	-76
Katillugit	2.053	2.189	2.498	2.282	2.664	3.613	3.829	3.764

Nalunaarsugaq: Akiitsut ernialersukkat imatut naatsorsorneqarput, akiitsut sivisuumik taarsersugassat + akiitsut sivisuumi akilersugassat piffissami sivikitsumi akilersugassartaat + akiligassarsisarfiit/aningaaseriviit akiitsui.

Akiitsut ilanngaaseereerluni ernialersukkat akiitsut ernialersukkatut naatsorsorneqarput - aningaasaatit tigoriaannaat.

Najoqqutarisaq: Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik

saliissuteqartarneq ilutigalugu 2013-imit 2014-imut taarsigassarsitinneqassasoq. Tamatuma nassataanik Namminersorlutik Oqartussat ingerlatseqatigiiffiutaasa akiitsui qaffassapput, Royal Greenlandilli Wilhelmshavenimik tunisaqarnermigut ingerlatsinerminilu angusaqarluarnermigut akiitsuni ernialersukkat ikilisaannarnissaanut periarfissaqarpoq. Tamaasa ataasimut isigalugit ingerlatseqatigiiffiit akiitsui ukiuni aggersuni amerlissangatinneqarput, 2016-illi aamma 2017-ip akornanni ikilissangatinneqarlutik.

Kommunit ullumikkut ilanngaatisat ilanngaatigereerlugit akiitsoqartutut nalilerneqanngillat. Kommuneqarfik Sermersooq nalunaarpoq inissialiortoqangaatsiarnissaa kissaatigalugu. Taamaammat kommunit akiitsui 100 mio. koruuninik amerleriarsimapput. 2014-imut Aningaasanut Inatsisip saqqummiunneqarneratigut IST-mullu kontumi ingerlaavartumik sinnearqortoortoqartarneratigut ukiuni missingersuusiorfiu-

sunni Namminersorlutik Oqartussat taarsigassarsinisamik pisariaqartitsissanngillat.

Naliliisoqarpoq pingaarnertigut akiitsut ineriartornerat patajaatsuusoq. Taamaattorli naatsorsuutigineqarluni pingaartumik Royal Greenland A/S-ip akiitsut akilernissaat isiginiarlugu pimoorussilluni periuseqarini ingerlatinnassagaa. Tassunga ilanngullugu akiitsut qaffasinnerulernerinut tapertaasut suliniutit aat-saat aallartinneqartariaqarput ingerlataq erniat taarsigassarsiallu akilersornissaannut aningaasalersuisinnaasumik isertitanik pilersitsisinnaappat.

EU-MIK SULEQATEQARNISSAMIK ISUMAQATIGIIS-SUT

Ilinniartitaanermut tunngatillugu siusinnerusukkat EU-mik suleqateqarnissamik isumaqatigiissuttip nassataanik ilinniartitaanerup ineriartortinneqarnissaanut Kalaallit Nunaat immikkut ittumik suliniuteqarnis-

samut tapiissutisarpooq. 2013-imi nunatta karsia 211 mio. koruunik pissarsivoq. Isumaqatigiissut ma-
lillugu aalajangersimasumik akiliutissanut assigiin-
ngitsunullu allanut aningaasat agguarneqassapput.
Assigiinngitsunut tunngasortai ilinniartitaanikkut an-
guniagassat qanoq naammassineqarsimanersut (KPI)
aallaavigalugit naatsorsorneqarput. 2012-imi angu-
niakkat naammassineqartut aallaavigalugit assigiin-
ngitsunut tunngasortaani 80 pct.-it 2013-imi tun-
niunneqarput. Taamatut KPI-p aquutitut atorneqar-
tarnera EU-mi ilisimaneqarluarpoq, Naalakkersuisut
kissaatigaat taassuminnga atuineq nunatta karsiata
aningaasartuuteqarfigisartagaanut arlalinnut aamma
atuutsinneqassasoq, tak. immikkoortoq 3.1.

Suleqatigiinnissamik isumaqatigiissutissaq nutaaq
2014-2020-mut atuuttussa q isumaqatiginninniuti-
gineqarpoq. Isumaqatigiissutissaq suli inissinneqan-
ngilaq, EU-li missingersuutiminik appaaniarluni aala-
jangersimammat siusinnerusukkut isumaqatigiissum-
mut sanilliullugu 2014-2020-mi aningaasat tun-
niunneqartussat ikinnerusinnaapput. Isumaqatiginnin-

niutigineqartunut aamma ilaapput akiliutissat aalaja-
ngersimasut allanngorartullu agguanneqarnissaat
kiisalu anguniakkat sorliit allanngorartumik akiliute-
qarnissamut tunngaviussanersut pillugit teknikkikkut
aaqqissuussinissaq.

EU-mit annertuumik eqqumaffigineqarpoq aningaasa-
qarnikkut aqutsineq, tassunga immikkut ilanngullugu
aningaasat siunertamut atorneqarnersut - aamma
sunniuteqarluartumik atorneqarnersut. Taamaalilluni
tapiissutit sunniuteqarluartumik atorneqarnissaannik
EU piumasaqaateqarpoq.

Aamma aalisarneq pillugu EU-mik isumaqatigiissute-
qartoqarpoq, tassani piffissamut 2016-2021-mut
atuuttussamik 2014-imi 2015-imilu nutaamik isuma-
qatiginninniartoqassaaq. Immikkut ittumik isumaqati-
ginninniarnissaq isumaqatigiissutigineqarpoq, isuma-
qatigiissummut maanna atuuttumut taarsiullugu
ataatsimut isumaqatigiissuteqarnissaq tassani angu-
niarneqarpoq.

3 ANINGAASAQARNIKKUT INGERLATSINEQ ATTARTUUMILLU PILERSAARUTISSAMIK PIAREERSAANEQ

Inuiaqatigiinni aningaasat tungaasigut unammilligasat annertuut Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiinnit aamma Akileraartarnermut Atugarissaarnermullu Isumalioqatigiissitamit uppersarsarneqarput. Maannakkut inuiaqatigiit atugarissaartut aqqissugaanerit tamatumalu aningaasalorsornissaanut tungavik aqqissugaasumik amigartoortitsissaaq, taamaattumillu ineriartorneq atasinnaanani. Taamaammat namminersorlutik inuussutissarsiuteqartut ineriartortinniarlugit maannalu atugarissaarneq attatiinniarlugit iliuseqartoqartariaqarpoq. Aamma pitsaasumik aningaasaqarnissaq qulakkeerniarlugit namminersorlutik inuussutissarsiuteqartut ineriartortinneqarnerunerat ilutigalugu annertuumik aqqissuuseqqinnissaq pisariaqarpoq.

Oqimaaqatigiissumik aningaasaqarnikkut ingerlatsinissamut piffissaq ungasinnerusooq eqqarsaatigalugu aningaasartuutissat isertitassallu pilersaarusiorneqarnissaanut atortoqarnissaq pisariaqarpoq. Atortoq taanna tassaavoq pilersaarut attartooq, pilersaarut pisortat amigartoorteqariartuinnanginnissaanut aningaasaqarnermillu ingerlatsinerminni tassangaannaq allamut sangutitsinnginnissaanut ikorfartuutaassaaq. Pilersaarutit attartuup aallaavigai aningaasaqarnikkut maanna atugassarititaasut, maannalu aningaasaqarnermik ingerlatsineq sivisuumik attanneqarsinnaanersoq imaluunniit aningaasaqarnikkut ingerlatsinerup allanngortinneqarnissaanik pisariartitsisoqarnerusooq pillugit nalilersuinerit atornerqassalluni.

Pilersaarummi attartuumi pingaarutilik ataaseq tassaavoq inuit ukiumikkut katitigaanerisa ineriartorneq, tassungalu atatillugu inuiaqatigiit siunissami annertuumik unammilligassaqarput. Innuttaasut katitigaanerit siunissami allannguuteqangaatsiartussaaavoq. Tassa inuit sulisinnaasut ikinnerusut innuttaasunik utoqqalisunik pilersuisuullisapput. Innuttaasuni utoqqaat amerliartorneq pisortat atuinerannut nuussisarnernullu aningaasartuutit qaffatsippai, pi-

ngaartuumik peqqinnissakkut sullissinerit soraarnerusutisillu aqqutigalugit. Innuttaasut utoqqaliartorneq ilutigalugu peqqinnissatigit aningaasartuuteqarnerulernissaq naatsorsuutigisariaqarpoq. Taamaammat aamma pingaaruteqarpoq innuttaasut peqqinnerulersinniarlugit peqqinnerulersitsiniaasumik suliniuteqarnissaq. Nalinginnaasumik peqqinneruleraanni pisaaernerusumik inuuneqalertoqarsinnaavoq, taamalu peqqinnissatigit aningaasartuuteqarneruleriartorneq pakkersimaarneqarsinnaalluni.

Aqqissuuseqqittoqanngippat inuussutissarsiutitigullu ineriartortitsisoqanngippat, 2040-p tungaanut pisortat aningaasartuutigisartagassaat qaffakkiartussapput, akerlianik isertitassat allannguuteqangaatsiartussaanatik, tak. Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit nalunaarusiaat. Maannakkut atugarissaarnermik akileraartarnikkullu aqqissuussineq inuit ukiumikkut katitigaanerisa ineriartorneqannut ataqatigiissikkaanni aqqissugaasumik missingersuutitigit amigartoortoqassaaq. Taakku saniatigit ukiuni kingullerni avammut nutsertoqangaatsiarpoq. Soorunami taamatut inissisimaneq attanneqarsinnaanngilaq, atugarissaarnerlu siunissamut qulakkeerniarlugit aqqissuuseqqinnissamut annertuumik piumasaqaattitaqarluni.

Aningaasaliissuteqarnissamut ajornartorsiutaasinnaasut tunngaviatigit sipaaruteqarnikkut akileraarutinillu qaffaanikkut iluarsineqarsinnaapput. Kisianni Akileraartarnermut Atugarissaarnermullu Isumalioqatigiissitap takutippaa tamanna attanneqarsinnaasumik aqqiissutissaanngitsoq. Taamaammat inuiaqatigiit atugarissaarnerat qulakkeerniarlugit aqqissuuseqqittoqartariaqarpoq.

Nalunaarusiami "Kalaallit Nunaannut iluaqutissaaq-qullugu"-mi Kalaallit Nunaata siunissami suliarisinnasai arlallit nassuiarneqarput. Nalunaarusiami oqaatigineqarpoq, atortussiassanik aatsitassanillu suliaqarnermi Kalaallit Nunaat isertitsilluaraluarpalluunniit

inuiaqatigiinni annertuumik aqqissuusseqqittoqanngippat inuiaqatigiit naammattumik aningaasaateqalernaviangitsut. Nalunaarusiami ilaatigut oqaatigineqarpoq arlariinnut sammisumik suliniuteqartoqassasoq, soorlu aatsitassarsioneq aqqissuussaasumik ineriartortillugu, aningaasaqarnikkut aqqissuusseqqittoqarluni, piginnaangorsaanertalimmik Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiuteqarnermik allanngortiterinerit aamma pisortat aningaasaqarnerat oqimaaqatigiissinniarlugu ilisimasat tunngavigalugit inuussutissarsiutinik ineriartortitsisoqarluni. Assigiinngitsutigut inuussutissarsiutinik ineriartortitsinissaq pillugu isuma Naalakkersuisunit isumaqatigineqarpoq. Naalakkersuisut 2014-imi upernaakkut katersuunnermi "Kalaallit Nunaata uuliasiornermut aatsitassarsiornermullu periusissiaa 2014-2018" saqqummiutissa-vaat, inuussutissarsiutinillu ineriartortitsinissamut pilersaarut annertoq inuussutissarsiutini arlalinni aal- lartinneqareersoq ingerlateqqissallugu. Inuussutissarsiutinik ineriartortitsineq Naalakkersuisut pilersaarutaannut attartuumut tamarmiusumut ilaavoq pingaarutilik, taanna inuussutissarsiutini allani suliaqartoqarnera ilutigalugu aatsitassarsiornerup ineriartortittuarneqarnissaanik aallaaveqarpoq.

Akilaartarnermut Atugarissaarnermullu lsumalioqatigiissitap assersuutitut naatsorsuinermini takutip-paa, 2020-mi uuliasiorfeeqqamik 2025-milu uuliasiorfimmik anginerusumik aallartitsisoqassappat aatsitassarsiornermi aningaasaateqarfik 2060-imi 435 mia. koruunit missaannik aningaasaateqassasoq. Periusissiap iluani aatsitassarsiorfiit pingasuniit tallimat ammarneqarpata naatsorsuutigineqarpoq ukiut 15-it tulluuttut ingerlanerini 30 mia. koruuninik isertit-sisoqarsinnaasoq. Tassa uuliasiornermut aatsitassar-siornermullu periusissiami anguniakkat anguneqarpa-ta nammineernerulernissamik Naalakkersuisut angu-niagaqarnerat ikorfartorneqassaaq.

3.1 Naalakkersuisut aningaasaqarnikkut ingerlatsinerat

Aningaasaqarnikkut ingerlatsinermi piffissaq unga-sinnerusooq eqqarsaatigalugu anguniagaavoq Danmar-kimit ataatsimoortumik tapiissutinik pinngitsuuisin-naangornissaq, piffissarlu qaninnerusooq eqqarsaati-galugu piffissami 2015-2018-imi IS-ip oqimaaqqati-giissinneqarnissaa. Anguniakkat taakku anguneqas-sappata suliffeqarfinni namminersortuni ineriartortit-sisoqarlunilu suliffissanik pilersitsisoqartariaqarpoq kiisalu inuiaqatigiinni aqqissuussaassutsikkut ajor-nartorsiutit, taakkununga ilanngullugu ilinniartitaa-nikkut kinguaattooqqanerujussuaq aaqqiiffigineqar-tariaqarlutik.

Sanaartugassatut pilersaarutini suliassatut pingaar-nerpaatit malillugit aamma attaveqaasersornissa-mik pisariaqartitsinerpaat malillugit, tassa aningaasa-liissutit inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut pitsaasu-mik sunniuteqartussat suliarineqarnissaannut sanaar-tornissamut aningaasaliissutit aallaavimmikkut pi-ngaarnersiorneqartariaqarput.

Soraarnerussutisiat, ingerlatseqatigiiffiit, uuliamik aamma aatsitassarsiornermik ingerlatseqatigiiffiit akileraarusersorneqartarnerinut piffissat siuartinne-qarnerisigut ataasiaannartumik isertitaasinnaasut su-liniutinut aqqissuussaaneramik pitsanngorsaataasin-naasunut aningaasaliissutissatut immikkoortinneqas-sapput, tassa aningaasaqarnikkut politikkip sivisune-rusumik piunnarsinnaaneranut ilapittuutaasinnaasut imminullu napatinnerusumik aningaasaqarnermik pi-lersitsisinnaasut eqqarsaatigalugit.

SUNNIUTINIK UUTTUINEQ

Politikkikkut takorluukkanik ikorfartuilluarnerpaasut tunngavissat erseqqinnerusut tunngavigalugit Naa-lakkersuisut Inatsisartullu aalajangiisinnaaniassam-mata sunniutinut uuttuut aamma Key Performance In-dicators (KPI't) suliniutit nalilersornerannut ator-neqartassapput. Aallaaviatigut Namminersorlutik Oqar-tussani kommuninilu aningaasartuutaanerpaasut ta-marmik sunniutaat uuttortarneqartussaapput. Taa-

DIGITALINNGORTITSINISSAMUT PERIUSISSIAQ

Naalakkersuisut digitalimik suliniutit inuiaqatigiinnik nutarterinnermut isorartuumilu nunaqaraluarluta nuna-
mik ataatsimoortitsisumik ingerlatsisussatut isigi-
vaat. Digitalinngortitsinissamut periusissiami innut-
taasut nunami sumiikkaluarpataluunniit qitiutinne-
qassapput.

Maannangaq innuttaasut pisortallu akornanni inup-
palaarnerusumik attaveqatigiittarnissamut tele
atorlugu nakorsiartitsineq aqquutigalugu peqqinnis-
sakkut sullissinnermi pisortat allaffissornerannut ata-
tillugu pitsangorsaanermit digitalinngortitsinnermi su-
liniutit sipaarutaasinnaanerat takuneqarsinnaavoq.
Digitalinngortitsineq Namminersorlutik Oqartussat,
kommunit Namminersorlutillu Oqartussat ingerlatse-
qatigiiffiutaasa suleqatigiinnissaannut annertuumik
piumasaqaatitaqarpoq. Taamaammat Naalakkersui-
sut Digitalinngortitsinnermut Aqutsisoqarfik suleqati-
giinnermik ataqatigiissaarinnermillu isumaginnittussaq
pilersippaat.

Digitalinngortitsinikkut innuttaasut kikkulluunniit su-
milluunniit najugaqaraluarunik peqqinnissatigut pit-
saanerpaamik sullinneqarsinnaanerat anguniarneqar-
poq. Peqqinnissaqarfiup teknologi nutaaq taanna nut-
tartariaatsip takujuminarsarneqarneranut atorsin-
naavaa, nunaqarfinnilu aamma avinngarussimasuni ar-
lalinnik immikkut ittumik kiffartuussinnermik pilersit-
sisinnaalluni. Tamatuma sianiatigut suliarinninnermut,
suliap pitsaassusaanik qulakkeerinnernermut, pisariil-
lisaanermut kiisalu innuttaasunik nalinginnaasumik
sullissinissamik qulakkeerinnernermut teknologi ator-
neqassaaq. Pisortat digitalinngortitsinneranni oqartus-
saaqataaneq innuttaasunik periarfissiinerusoq qu-
lakkeerneqassaaq. Ilinniartitaanerup iluani aqutsineq,
ilinniartitsinnermi piginnaasanik ataasiakkaanik anner-
tusaaneq ilinniartitsissutinillu sunniiveqatigiinnissaq
ilinniakkani ataasiakkaani IT-mik atuinikkut annertu-
sarneqassaaq. Taamaalilluni siunissami aqutsisinnaa-
sut pilersinneqassapput, taamalu inuusuttut tamarmik

aqagussamut ilinniagaqarnissaat qulakkeerneqarluni.
Ineriartorneq, atugarissaarneq inuttullu ineriartorneq
pilersinniarlugit inuiaat nutaaliaasut imminnullu napa-
tittut pilersissagaanni tunngaviusoq digitalinngortit-
siniaqqinnissamut 2014-2017-imut Digitalinngortit-
sinissamut periusissiami aalajangersarneqarput.

Digitalinngortitsinissamut periusissiami immikkuaa-
luttut assigiinngitsut pilersaarutaasumik iluanaaruti-
ginnerpaaniarlugit ingerlalluurtumik attaveqaasersui-
nissaq pisariaqarpoq. Taamaattoqanngippat avinnga-
russimasumiittut digitalitigut ajutuussapput, taamalu
nunaqarfiit illoqarfiillu anginerusut akornanni pigis-
saarnertigut assigiinngissuseq anginerulissalluni Taa-
maalippat naligiimmik oqartussaaqataasumillu ine-
riartortitsinissamut pisariaqarluinnartut - aningaasa-
qarnikkut ineriartortitsinissaq nunarsuarmioqataasu-
tullu ineriartortitsinissaq nunap ilaanut atuutinngit-
suussapput.

Oqartussaaqataaneq naligiinngitsumik atorneqarpat
nutsertut suli amerliartuinnassapput, tassa inuusuttut
digitaleqarfiunngitsumi najugaqarusunnginnerat pis-
sutigalugu. Minnerunngitsumik avinngarussimasuni
kommunit peqqinnissaqarfiullu digitalimik atortoqar-
nermikkut ilinniarsimasunik sulisussarsiorarnermik
ajornartorsiuteqartarnitik aaqiiffigissavaat, nal.
akunneri suliffiusussat aamma innuttaasunik sullissi-
nermi akisoqisumik ajornakusoortumillu angallassi-
sarneq sipaarfigissavaat.

Digitalikkut attaveqarnerup inuiaqatigiinni ataqati-
giittoqarnissaa qulakkiissavaa. Avinngarussimasuni
pisortat ingerlatsiffigisinnaasaat ullumikkut atorne-
qanngillat. Ajornartorsiutaavoq tunngaviusumik atta-
veqaasersuinissamut aningaasaliissuteqarnissap ani-
ngaasarsiorfissatut akilersinnaannginnera. Inuiaqati-
giit akinnerusumik sukkanerusumillu internetimut
attaveqaateqarusunnertik ilutigalugu sumiiffinni im-
minut akilersinnaanngitsumik ingerlatsiviusuni atta-
veqaatinik annertusaarusuppata avataanit aningaasa-

liissuteqartoqartariaqarpoq.

Inuussutissarsiuteqartut arlaleriarlutik oqaatigisar-paat ullumikkut inissisimanerup ineriartortitsinissaq aporfeqartikkaa. Oqarasuartaateqarnermik inuussutissarsiuteqartut niuerfiusinnaasumik nutaamik ineriartortitsinissamut periarfissanik ujartuipput. Innutaasut nunarsuarmioqataanerunissamik ujartuipput.

Digitalinngortitsinissamut periusissiaq inuiaqatigiinni nutaaliornissamut aqutissiuinnaavoq. Assersuutigalugu suliffeqarfiit digitalimik aallarnisaasut, inuttut ataatsimoorfiusartut, katersortarfiit digitaliusut, internet aqutigalugu ilinniartitsisarnerit digitalikkullu sullissisarnerit suliffissanik nutaanik pilersitsisinnaapput.

Digitalinngortitsinissamut periusissiasap piviusunngortinneqarneratigut, tassunga ilanngullugu suliaqarfimmut tunngatillugu inatsisip naleqqussarneratigut tamanna aqutissiuunneqassaaq.

PIGINNITTUNUT PERIUSISSIAT

Aktiatigut ingerlatseqatigiiffiit Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartut tassaapput nunami aningaasaqarnikkut ingerlatsinerup tamarmiusup ilarujussui. Taakku sullissinerisa qulakkeereqataaffigisar-paat attaveqaateqarneq, nioqutissanik pilersuineq aamma tunisassianik avammut niuernikkut isertitaqarneq. Peqatigisaanik ingerlatseqatigiiffiit arlallit sumiiffinni annikitsuararsuarmik unammillerfiusuni ingerlataqarput, taamalu ingerlatseqatigiiffiit sunniuteqarluartumik siunnerfeqartumillu aqunneqarnissaat pisariaqarnerulersillugu. Ingerlatseqatigiiffiit ataqatigiissaakkamik ineriartortinneqarnerisigut suliniutit allat Namminersorlutik Oqartussanit kommuninillu aqunneqarlutillu aallartinneqartut imminnut ataqatigiissinneqarnissaat periarfissinneqassaaq.

Ingerlatseqatigiiffiit ataasiakkaat suleqatigalugit kisitsisit pingaarnertit (KPI't) qulit ukiumut toqqarneqar-

tarput. Ingerlatseqatigiiffiit anguniagaat assigiinngilat, tamannalu pissusissamisoorpoq, tassa ingerlatseqatigiiffiit assigiinngilluinnartunik atugaqarlutillu niuernikkut ingerlataqarmata. Anguniakkat imaraat aningaasaqarnikkut kisitsisit pingaarnertit aamma sullissinermi kisitsisit pingaarnertit allallu inuiaqatigiinnut pitsaasumik kinguneqarsinnaasut.

Piginnittunut periusissiaq ingerlatseqatigiiffinnut piffissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu siunnerfilimik atugasaqartitsisumik ineriartortitsissaaq. Taamaalluni qulakkeerneqassaaq inuiaqatigiit kissaatigisatut ineriartortinneqarnissaannut ingerlatseqatigiiffiit ikorfartuisinnaanerata aamma nunami innuttaasunut suliffeqarfinnullu iluaqutaasumik siumut ingerlanissamut isumannaarinnissinnaanerata.

Taamaammat pingaaruteqarpoq, piginnittuunermi periusissiami taamaallaat ingerlatseqatigiiffiup siunertaanik aamma ingerlatseqatigiiffiup qanoq inerisarnerqarnissaannut sammisunik, tassunga ilanngullugu siunissami piginnittussat aqqissugaanissaannik sammisaqartoqarnissaa. Ingerlatseqatigiiffiup suliassaminik qanoq naammassinnittarnerata nalilersorneqartarnera siulersuisunut aqutsisunullu isumagittinneqartariaqarpoq.

Piginnittunut periusissiaq ingerlatseqatigiiffiit ataasiakkaat naapertorlugit ilusilersorneqassaaq aamma ingerlatseqatigiiffiup unammilligassai ineriartornissamullu periarfissai kiisalu ingerlatseqatigiiffiup qanoq inuiaqatigiit ineriartortinneqarnerannut ikorfartuutaanissaanik Naalakkersuisut kissaateqarnerat eqqarsaatigineqassallutik.

Royal Arctic Line A/S, Royal Greenland A/S, KNI A/S aamma TELE POST A/S siulliullugit piginnittutut periusissiorneqassapput. Tamanna ilutigalugu Nukisiorfiit Mittarfeqarfiillu pitsaanerumik atugasaqartinneqarnissaannut tunngatillugu misissueqqissaartoqarpoq.

Aamma suliamut tassunga atatillugu Naalakkersuisut kissaatigaat, ingerlatseqatigiiffiit ataasiakkaat piffissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu Namminersorlutik Oqartussanit tamakkiisumik ilaannakortumilluunniit pigiinnarneqassanersut, imaluunniit iluanaarutissanngorlugit namminersortunngorsarneqassanersut isummerfigineqarnissaat. Tassunga atatillugu politikikkut inaarutaasumik isummertoqanginnerani ingerlatseqatigiiffiit ataasiakkaat pillugit tutsuignartumik aalajangiinissamut tunngavissioinissaq piasariaqarpoq. Ingerlatseqatigiiffiit tunineqarnerannit ingerlatseqatigiiffiilluunniit ilaannik tunisinermit iluanaarutit aallaavimmikkut Namminersorlutik Oqartussani ingerlatsinermi aningaasartuuteqarnerulerner-mik nassataqartariaqanngillat. Paarlattuanik iluanaarutit inuiaqatigiit aningaasaqarnikkut imminnut napatinnerulernissaat anguniarlugu aqqissuussaassutsimik pitsanngorsaaner-mut suliniutinillu ator-neqartariaqarput. Suliassat taakku 2015-imut Aningaasanut Inatsisissatut Siunnersuuteqarnissamut ukiunilu aggersuni aningaasanut inatsiseqarfiusussanut pingaarnertinneqassapput.

4 PILERSAARUMMI ATTARTUUMI NUTAAMI IMMIKKUUALUTTUT

Naalackersuisut 2014-ip ingerlanerani saqqummiuniarpaat inuiaqatigiit attanneqarsinnaasumik ineriartortinneqarnissaannut ataatsimoortumik pilersaarut. Eqeersimaartumik ingerlatsineq aqqutigalugu namminersorlutik inuussutissarsiuteqartut ineriartortitsinissamut pitsaanagerusumik atugassaqartinneqalersinnaapput pisortallu suliaqarfii nutarterneqarsinnaallutik. Inuiaqatigiittut annertoorujussuarnik unammilligassaqarpugut. Nunatta avataanut suli nutsertoqaqaaq, pisortat aningaasartuutaat isertitanut sanilliullutik sukkanerusumik amerliartorput aamma suliffisaqartitsiniarneq ilinniartitaanerlu atlantikup avannaani eqqaamiutsinnut sanilliullugit ajornerullutik.

Suliaqarfiit pingaarnert pingasut uku suliniuteqarfigineqarnerat aqqutigalugu Naalackersuisut inuiaqatigiit pitsanngorsaaffigerusuppaat:

- Aningaasaqarnitsinnik ingerlatsinerup arlariinnut sammitinneqarneratigut **isertitaqarnerulernissaq tunngavissinneqassaaq**. Tamatumani pisariaqarpoq aatsitassarsiorerup iluani suliniuteqarnissaq suliaqarnissarlu aamma takornariartitsinermik inuussutissarsiuteqarnerup iluani ineriartortitsinissaq. Taakku ilutigalugit aalisarnerup ineriartorteqqinneqarnissaanut atugassarititaasut qulakkeerneqasapput.
- **Pisortat ingerlatsinerat nutarterneqassaaq pisariillisarneqarlunilu**. Innuttaasut pitsaasumik atugaqarnissaat qulakkeerniarlugu allatut eqqarsartaaseqarnissaq periarfissanillu teknikiusunik digitaliusunillu nutaanik atuisalernissaq ilippanaateqarluarpoq. Aningaasanik atuinerunngikkaluarluni pitsaanagerusumik atugaqalersitsisoqarsinnaavoq.
- **Pisortat sanaartornissamut aningaasaliissuteqarneranni piffissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu ataatsimullu isiginnilluta eqqarsartassaagut**. Pitsaanagerusumik attaveqaaterata inuussutissarsiutini ineriartortitsisinnaanngilagut aamma timitigut atugassaqartitsinata qitiusumik atugarissaartitsisinnaanatalu inissaqartitsisinnaanngilagut. Sunali

tamaat pisinnaanngilarput. Pingaarnersiuisariaqarpugut. Pingaartumik sanaartornermut nuunneqarsinnaanngitsumut aningaasaliissuteqarnermi pingaaruteqarpoq piffissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu ataqatigiissumillu pilersaarusiortuar-nissarput.

4.1 Arlalinnut sammisumik aningaasaqarnermik ingerlatsilerneq

Naalakkersuisut nalinginnaasumik sulinermi aningaasaqarnermilu pitsaanerusumik ineriartortitsisumik allanngorannginnerusumillu aningaasaqarneq arlalinnut sammisumik ingerlanniartaat.

AALISARNEQ

Aalisarnermik inuussutissarsiuteqarnerup aqqis-suussaananeramik allanngineq ilaatigut aalisarnerup nunap ilaani aningaasaqarnermut tunngatillugu qanoq issusiata kingunerisinnaasai eqqarsaatigalugit naalakkersuinikkut mianernartuuvooq. Piffissap ingerlanerani annertuumik ingerlataqarnikkut iluanaaruteqarneq aqqutigalugu naammassisaqarsinnaassutsip suliffisaqartitsiniarnerullu akornanni naligiinngitsoqartarpoq.

Naammassisaqarsinnaassutsimik isiginnittaatsikkut anguniagaavoq suliffeqarfiit inuiaqatigiillu aalisarnermit sapinngisamik annertunerpaamik pissarsinissaat, kisiannili suliffisaqartitsiniarnermik isiginnittaatsikkut qulakkeerneqassalluni aalisarnermik inuussutissarsiuteqarnerup sapinngisamik amerlanerpaanik suliffisaqartitsisinnaanissaa.

Ullumikkut suliffisaqartitsinissamik isiginnittaaseq naammassisaqarsinnaassutsimik isiginnittaatsimit suli pingaernerutinneqarpoq. Naalakkersuisooqatigiinnissamik isumaqatigiissut aallaavigalugu Naalakkersuisut suliaralugu aallartippaat, aalisakkanik isumalluutit atornerqarneranni inuiaqatigiit aningaasaqarnikkut iluanaaruteqarnerunissaat qulakkeerniarlugu anguniakkat suliniutissallu ilusilersorneqarnissaat. 2014-imut Aningaasanut Inatsisissatut Siunnersuutip saqqummiunneqarnerani Naalakkersuisut siunnersuutigaat, aalisarnermut tunngassuteqartut, tassunga ilanngullugu aalisarnermut tunngatillugu inatsisit iluarsaaqqinneqassasut.

Taamaammat Naalakkersuisut suliaqarfinni aqqis-suussaassutsimik naleqqussaasoqarnissaa kissaatiagaat. Sumiiffinni tunisassianik atuinerunissamik pisa-

riaqartitsisuni umiatsiaararsortunut tapiissuteqartarneq ingerlatiinnarneqartariaqarpoq. Taakkununga aningaasaliissutissat aningaasanut inatsimmi immikkoortinneqarput. Sumiiffinnut suliffisaqartitsisumik tulaassisoqarnissaanik pisariaqartitsisunut angallatit tunisaqartarnissaat tapiiffigineqartassaaq. Taakkununga aningaasaliissutissat aningaasanut inatsimmi immikkoortinneqarput.

Isumalluutininik atuineq pillugu isumaliutit

Aalisakkanik isumalluutit tassaannaanngillat kinguppaat qalerallillu, aalisakkalli tamarmik sinerissamut qanittumi avataasiorluni aalisarnermi pisarineqarsinnaasut. Taamaammat siunissami aalisakkat assigiinngitsut tamarmik arlaatigut isumalluutit iluaqutigineqarsinnaasutut ilanngunneqartariaqarput, tassa kikkut pisarisarneraat apeqquaatinnagu. Tunisassiat suliarineqanngitsut suliffisaqartitsiniarluni suliarineqartunit akileraaruserneqarnerunissaat anguniarlugu isumalluutininik akileraaruseruaaseq assigiinngitsinniarlugu Naalakkersuisut isumaqarput.

Ullumikkut sinerissamut qanittumi aalisartut amerlaqisut aningaasarsiornikkut ilungersunartorsiorput, tamatuma kingunerisaanik isertitakittuinnaasarlutik. Pisariillisaasoqarnissaa pisariaqartinneqarpoq naleqarnerulersitsisoqartariaqarlunilu sinerissamut qanittumi aalisartut ima annertutigisunik isertitaqartalersinnaanngorlugit tamatumanissaaq aalisarnerup akileraaruserneqarsinnaalernissaa periarfissinniarlugu.

Nalilerneqarpoq iluaqutaassasoq aalisakkanut pingaarutilinnut tamanut aalisarnermik inuussutissarsiutillit isumalluutininik atuinermut assigiiaartumik pisariitsumillu akiliisitaasalernissaat ineriartortinneqarpat, taamatuttaaq aalisakkat allat pingaarutillit aalisarneqalersinnaasut eqqarsaatigalugit. Periaasisuariaqarpoq pisortanut inuussutissarsiortunullu paasiuminarloq allaffissornikkut aqukkuminartoq. Taamatuttaaq nalilersorneqartariaqarpoq aalisarnermi aalisakkanut tamanut sinneqartooruteqartarneq

tunngavigalugu isumalluutini akitsuusiisalerneq, soorlu Islandimi ilisimaneqartutut (kisiannili Kalaallit Nunaanni pissutsinut naleqqussarlugu), periaaseralugu atorneqarsinnaassanersoq. Maannakuugallartumulli naleqqiullugu paasissutissanut tunngavissat pissarsiarineqarsinnaasut annertunerusut pisariaqartinneqassapput.

Aalisarnermik ingerlatsineq

Naalakkersuisut naalakkersuisooqatigiinnissamik isumaqatigiissutaat taamatullu Akileraartarnermut Atugarissaarnermullu Isumalioqatigiissitap aamma Aalisarnermut Ataatsimiititaliarisup kaammattuutaat aallaavigalugit Naalakkersuisut aalisarnermik naalakkersuinikkut ingerlatsineranni anguniagassat tunngavissallu makku inatsississamik piareersaalluni sulinissamut tunngavissat saqqummiuppaat:

Pingaarnertut anguniakkat

- Piujuartitsinissamik tunngaveqarluni aalisarnermit sapinngisamik annertunerpaamik inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut tunngatillugu pissarsisarnissaq

Tunngavissat

- Aalisarnermik inuussutissarsiutillinnut killissarititaasut atugassarititaasut sapinngisamik patajaatsussapput, aningaasaliissutinut qularnaveeqqusiisarnissamut ajornartitsinatik pissarsinartumillu aalisarnissamut siuarsaataassallutik, taamaalillutik aalisartut aalisariutiniq nutaaliaasunik nunamillu aalisakkerivinnik ullutsinnut naleqquttunik aserfalsaaaliisinnassammata nutarterisinnassallutillu.
- Aalisarnermik pisortat ingerlatsineranni siunissami ungasinnerusumi aalisakkat piujuartitsinissamik tunngaveqarluni aalisarneqartarnissaanik pisariaqartitsineq tapersersorneqassaaq taamatullu inuussutissarsiummi tassanggalu ingerlatsisuni isertitarissaartoqalernissaanut patajaatsumik tunngavissiisoqarnissaa iluaquserniarneqarluni.
- Inuussutissarsiummut atugassarititaasut aqqutigalugit aalisarnermi kinguaariit paarlaassinnaangor-

tinnissaat ajornarunnaarsinneqassaaq taamatullu aalisartunngorniartut aalisalersinnaanerit ajornarunnaarsinneqarluni. Ilaatigut tamanna pissaaq aningaasaliisinnarnermut pitsaasunik atugassaqartitsinikkut aamma pisariitsumik attanneqarsinnaasumillu aalisarnissamut piginnaasassat pisariaqartinneqarneqartut anguneqarnerisigut.

- Sinerissamut qanittumi aalisarnermi pissutsinut naleqqussaanerit aamma aalisariutiniq aalisakkerivinnullu aningaasaliisarnerit sapinngisamik namminersortunit aningaasalersorneqassapput, soorluttaaq avataasiorluni aalisarnermi aningaasaliisarnerit namminersortunit aningaasalersorneqarsinnaaginnassasut.
- Pisortat aalisarnermik ineriartortitsinermit aningaasaliissutigiunnagaat sinerissamut qanittumi aalisarnermut nunamillu aalisakkerivinnut atugassiasat aqqissuussamik ingerlalersinniarneqassapput, taamaalillutik namminersortut aningaasaliissutaannik inangiinginniassammata, kisiannili inuussutissarsiutip ilusaanik nalinginnaasumik naleqqussaanerit iluaqutaallutik.
- Aalisarnermut killissarititaasut atugassarititaasut pisortallu ingerlatsinerat maannakkut aaligaasut annertunerpaamik ataavartumillu iluaqtigineqarnissaannut sammisitaassapput, piumassuseqalersitsillutillu aalisakkat takkuttut niuernermit tunngatillugu soqutiginaatillit iluaqtiginissaannut, taamatuttaaq aalisakkanik allanik misileraalluni aalisarnissamut tapersersuinissamut.
- Aalisarnermut killissarititaasut atugassarititaasut pisortallu ingerlatsinerat tunisassiornermi suliarinneqqaartarnermilu unammilleqatigiinnerup ingerlaannarinnassaanut iluaqutaassapput.
- Aalisarnermut killissarititaasut atugassarititaasut pisortallu ingerlatsinerat suliffissuarnut tunisassiasanik ingerlaavartumik patajaatsumillu tulaassuinerup qulakkeerneqarnissaanut iluaqutaassapput. Taamaaliornikkut aalisarnermut tunngassuteqartuni suliffissaqartitsinerup allanngorarnera annikillisinneqassaaq.

- Aalisakkanik isumalluutunik tamanik atuineq 1. januar 2015 aallarnerfigalugu piffissaq ungasinneru-soq eqqarsaatigalugu nalinginnaasumik isumalluutunik ernialersuineq aqqutigalugu akitsuusersorneqarsinnaalissaaq.

Akitsuutissatut inaarutaasumik siunnersuuteqartoqartinnagu soqutigisaqatigiit Naalakkersuisunit ilaatinneqassapput. Aalisarnermittaaq inuussutissarsiuteqarnerup akiitsuusersueriaatsit assigiinngitsut atuutsinneqalernerisigut aningaasaqarnermut qanoq sunniuteqarsinnaanera misissoqqissaarneqassaaq. Tassunga atatillugu naatsorsuutigineqarpoq peqataassasut Kanukoka, GA KNAPK-lu kiisalu aningaasaqarnermik ingerlatsisunit sinniisuutitat.

Aalisakkanik pitsaaneruseqarnermut atuineq

Naalakkersuisut pingaarnertut anguniagaraat inuiaqatigiinni isertitaqarnerulernissaq, tamanna pissaaq inuussutissarsiutit nutaat ineriartortinnerisigut aamma aalisarnermik inuussutissarsiuteqarnerup ineriartorteqqinneqartuarneratigut. Taamaammat sumiiffinni ullumikkut aalisarfusannigitsuni aalisakkat allat sammineqarnerusariaqarput. Naalakkersuisut taamaammat kissaatigaat suliap tamatuma ukkatarineqarnerunissaa anguniarlugu aalisarnermik inuussutissarsiuteqartut nunallu eqqaamiugut suleqatigineqarnissaat.

Avaleraasartuunik aalisarnermit isertitassatut naatsorsuutigineqartut 2014-imut Aningaasanut Inatsimmut ilanngunneqarput. Taakkuninnga aalisarnissaq ilippanaateqarluarpoq, taamaammat pingaaruteqarpoq imminnut akilersinnaasumik avaleraasartooriarnissamut atugassarititaasunik ataatsimut malittarisassat 2014-imi saqqummiunneqarnissaat. Tassani eqqarsaatigineqassapput isumalluutit erniaannik inuiaqatigiit piumasaqaatissaat, kalaallit aalisariutaataasa najukkamilu suiffissaqartitsinerup annertusarneqarnissaat.

Tamatumunnga peqatigitillugu aalisakkat aalisarneqareersartut naleqarnerulersinneqarnissaat periarfissaqarpoq. Naalakkersuisut Islandimi naalakkersuisumik qanimut suleqateqarnertik annertusarpaat, aamma Naalakkersuisut anguniarpaat saarullinnik raajanillu pitsaaneruseqarnermut atuisinnaanerup misissorluarneqarnissaa. Aalisarnermik ingerlatsilluarneq aqqutigalugu aalisarnermut namminersorlutik inuussutissarsiuteqartut aningaasaleeruseqalersinneqassapput.

Piniartuunermik nunalerinermillu inuussutissarsiuteqarneq

Ullumikkut nunalerinermik piniartuunermillu inuussutissarsiuteqarneq nunap tamarmiusumik aningaasaqarneranut annikinneruseqarnermut sunniuteqaraluarlutik suli suliaqarfiupput pingaarutilimmik. Piniartuunermik inooriaatsitsinnut ilaavoq, taamaammat Naalakkersuisut Danmark aamma Nunat tamalaat Arfanniarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuani ilaasortat allat qanimut oqaloqatigalugit pisassiisarneq malinnaaffigaat. Pisassiissutit ilaqtariippassuit nutaanik neqeqarniarnerannut ukiumullu pissamaateqarnissaannut pingaaruteqarluinnarput. Naalakkersuisut aamma WTO-mi puisit amiinik suliaqarneq qanimut malinnaaffigaat. Aalajangiinerup Kalaallit Nunaat periarfissinnaavaa siusinnerusukkut pisartutut puisit amiinik EU-mi nunanut ilaasortanut tunisaqaqqittalernissamut. Puisit amiinik tunisaqartarneq sumiiffiit ilaanni isertitaqarnissamut pingaaruteqarluinnarpoq.

Aamma Kalaallit Nunaanni Uumasunut Inuussutissanullu Oqartussaqaarfik qanimut ataqatigiissaareqatigalugu najukkami tunisassianik inuussutissanillu immitsinnut pilersornerulernissarput sulissutigineqarpoq, tassunga ilanngullugu sineriammut qanittumi aalisartut piniartullu paaqqinnittarfinnut, sutorniartarfinnut neriniartarfinnullu pingaarnertut tunisassiorsinnaalersillugit pikkorissarneqarnissaat sulissutigineqarluni.

Nunalerinermut ataatsimiititaliarsuup 2014-imi qaammatit pingasut siulliit ingerlanerini nalunaarsuaani saqqummiutissavaa. Aningaasaqarnikkut avatangii-sitigullu attanneqarsinnaasumik nunalerinerup ineriartortinneqarnissaanut ikorfartuutaasinnaasut periarfissat suliarilluakkamik tunngaveqarlutik Naalakkersuisut nalilersornissaat qilanaaraat. Inuiaqatigiinnut sapinngisamik pituttuinninnerpaasumik sapinngisamillu ikiorsiissutitakinnerpaasumik niuernermit atugassarititaasut malillugit ingerlatsinermit nunalerinermik inuussutissarsiuteqarpeq pitsaanerumumik qanoq isertitaqarsinnaasoq isumaliutissiisummi siunnersuutigineqarpoq.

Nunalerinermik inuussutissarsiuteqartut suliniutissat aningaasaliiffigisassallu nutaat aningaasaliiffigineqarnissaat namminneq isumagisussaavaat. Taamaammat nunalerinermik inuussutissarsiuteqartut aningaasaliissuteqarnissamut pisariaqartinneqartumut kajumissaarisinnaangortillugit nunalerinermik ingerlatsineq aqqissuunneqassaaq. Tamatumani ilaatigut pisariaqarpoq nunalerinermut nutaamik aningaasaliissuteqarnermi akiliisinnaassutsip imminut akilersinnaanerunerata nalilersorneqartarnissaa. Pisortat nunalerinermut aningaasaliissutaat imminnut akilersinnaangitsunik attassiniarnermut atorineqassanngillat, atorineqassallutilli inuussutissarsiutit aqqissuussaa-

nerata ingerlaavartumik ineriartortinneqarnissaa siunertaralugu ingerlatsinissamut atugassarititat pilerinneqarnissaannut ineriartortitsillunilu suliniutit naammassineqarnissaannut.

AATSITASSAT

Aningaasaqarnikkut namminiilerniassagaanni aatsitassarsiornermi annertuumik suliaqartoqarnerusariaqarpoq. Taamaammat piffissamut 2014-18-imut uuliasiornermut aatsitassarsiornermullu periusissiaq nutaaq suliarineqaaqqammerpoq. Uuliasiornermut aatsitassarsiornermullu periusissiaq nutaaq aqutigalugu aatsitassarsiornerup ineriartortinneqarnerata qanoq nukittorsarneqarnissaanut siunnersuuterpassuit saqqummiunneqarput.

Aatsitassarsiornermut periusissiami nutaami takorluukkat nassuiarneqarput, tassa 2014-imiit 2018-imut aatsitassarsiorfiit pingasuniit tallimanut ammarneqarnissaat, uuliasioritullu ataatsip marlulluunniit ukioq allortarlugu Kalaallit Nunaata imartaani uuliasiorlutik qillerisarnissaat takorloorneqarpoq. Periusissiamut piffissaliussami tassani suliaqarnerit Kalaallit Nunaata kitaani - ilaatigut Baffinip Kangerliu-manersuani pisassasut naatsorsuutigineqarpoq.

Takussutissiami ataaniittumi takutinneqarput suliniu-

Takussutissiaq 4.1: Maannakkut suliat

Suliniut	Atuinissamik qinnutaateqarfigitissangatitaq	Ingerlatsinermit sulissatut naatsorsuutit (ingerlatsineq/sanaartorneq)
Killavaat Alannguat (Kringlerne)	Atuisinnaanermut akuersissut 2014-imi tunniunneqarpoq	80 (35-135)
Qeqertarsuatsiaat (Fiskenæsset)	Qinnuteqaat 2013-imi tiguneqarpoq	60-80 (40-50)
Isukasia (Isua)	Atuisinnaanermut akuersissut 2013-imi tunniunneqarpoq	680-810 (peak 3.300)
Citronen Fjord	2014	300 (-)
Kuannersuit (Kvanefjeldet)	2014	380 (1.000)
Kangerlussuaq	2014	50 (40)

Najoqqutarisaq: Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut Aatsitassarsiornermullu Naalakkersuisoqarfik
Nalunaarsugaq: Sulisut pillugit kisitsisit tamarmik missaliungaapput

tit siuarsimangersaasut. Suliniutit ataasiakkaat piviusunnngortinniarnarat assigiinngitsutigut unammillerfeqarput.

Aporfiusinnaasut/unammilligassat

Aatsitassarsiorfimmik ataatsimik avataaniluunniit uuliasiorluni qillerinermik ataatsimik ammaanissamik pilersaaruteqartoqaraluarpalluunniit sulianut atatillugu arlalinnik unammilligassaqassaaq. Nunarsuarmi aatsitassarsiorfiit maannakkorpiaq aatsitassat akiisa appasinnerannit naqisimaneqarput. Kalaallit Nunaanni suliniutinut aningaasaliissuteqarniarneq nunarsuup sinnerani aatsitassarsiorfittunit unammillerneqarpoq. Taamaammat tassunga atatillugu Kalaallit Nunaata unammilligassaa tassaavoq - sukut tamatigut - ingerlatseqatigiiffinnut ikorfartuinissaq. Tamanna ilaatigut pisinnaavoq politikkikkut ikorfartuinikkut, tamannalu aqqutigalugu niuerfissanik nutaanik ammaaqaatanikkut, aammali Kalaallit Nunaanni maleruagassanik inatsisinillu nunami allamiunit aningaasaliissuteqartunut nassuiaateqarnissamut allaffissornikkut ikiuunnikkut.

Uuliasiorluni/gassisiorluni suliaqarfimmi ujaasilluni qillerinermut atatillugu arlalitsigut unammilligassaqarpoq. Sikup qanoq isikkoqarnera, tassunga ilanngulugit siku silalu pillugit paasissutissat aamma nunap pissusaanik ilisimasaqarneq misissorneqartut ilagiinnartarpaat. Periusissiamut piffissaliunneqartup iluani kalaallit tungaanit sulissutigineqarpoq – Kalaallit Nunaanni oqartussat nunanilu allani oqartussat suleqatigalugit – ineriartornerup tamatuma pitsaanerpaamik ikorfartorneqarnissaa. Aatsitassanut periusissiasami Naalakkersuisut pilersinniarpaat GeoSurvey, ilaatigut Kalaallit Nunaanni nunap pissusaanik ilisimasaqarnermik siunissamilu nunami avatangiisinik ilisimasaqarnissamik ikorfartuisinnaasoq. Sinerissap assingata nutarternera, sikuq pissusiinik misissueqqinneq Kalaallillu Nunaanni uuliakoortoqarnissaanut upalungaarsimanerup annertusarneqarnissaa suliniutaapput unammilligassanut taakkununga iluarseeqataasussat.

Suliniutit

Aatsitassarsiornermi aamma uuliasiornermi/gassisiornermi naatsorsuutigisatut ineriartortoqarnissaa ikorfartorniarlugu aatsitassarsiornermut periusissiami suliniutit suliassallu arlallit saqqummiunneqarput. Uuliasiornermut/gassisiornermut tunngatillugu avataani nunamilu neqeroorutit arlallit ingerlanneqarput. Siunissami uuliasiornerit aatsitassarsiornerillu akit-suuserneqartarnissaat pillugu aatsitassarsiornermut periusissiami siunnersuutit saqqummiunneqarput. Suliffissuaqarnermi atugassarititaasut allanngutsaaliorniarlugit ilusissat 2014-imi upernaakkut katersuunnermi aalajangerneqarnissaat pingaaruteqarpoq.

Ussassaarinermi ingerlatseqatigiiffiit immikkoortotaasa kajumissaarneqarnerat Kalaallillu Nunaata avatangiisiisa pilerinarsarneqarnerat kisimik ukkatarineqanngillat, aammali aningaasaliissuteqarnissamut aatsitassarsiornerullu aallartinneqarnissaanut tunngatillugu niuerfinnik nutaanik ammaanissaq ukkatarineqarluni. Immikkoortoq 4.3 naapertorlugu umiarsualivinni, timmisartoqarfinni, nalunaarasuartaateqarnermi nukissiornermilu sanaartugassanik pilersaarusiornerup inuiaqatigiit aallaavigalugit siunertamut naleqqunnerpaamik aatsitassarsiorfimmik pilersitsinissaq ikorfartorneqassaaq.

Suliffissaqartitsiniarnermik ilinniartitaanermillu ingerlatsinerneq piumasaqaatit

Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiit imminut napatissinnaasumik pitsaanerpaamik ineriartortinneqarnissaat aatsitassarsiornermik siuarsarniarlugu, najukkami suliffeqarfiit ilanngutsinneqarnissaannik, suliffinnik pilersitsinissamik, sulisunik piginnaanngorsaanissamik, inuusuttunut ilinniartitsinermik aamma najukkami inuusutissarsiuqartut ineriartortinnissaannik naatsorsuutigisat aatsitassarsiorfiit, Naalakkersuisut kommunillu akornanni isumaqatigiisummut ilanngunneqassapput. Isumaqatigiisut aanna ulluinnarni taaneqartarpoq IBA-mik isumaqatigiisut (Impact and Benefit Agreement). Aatsitassarsiorfiit, Naalakkersui-

sut kommunillu akornanni IBA-mik isumaqatigiissut aatsitassarsiorfiit ataasiakkaat inuiaqatigiinnik pitsaasumik ineriartortitseqataanissaannut sakuuvoq pingaarutilik. Aamma IBA-mik isumaqatigiissut kalaaliniq sulisoqarnissaq kalaallillu suliffeqarfiutaannik atuinissaq pillugit aatsitassat pillugit inatsimmi § 18-imi aalajangersagaq malillugu akuersissutillip pissaaffiik naammassinninniarnermut atatillugu isigineqassaaq. Naalakkersuisut aamma kiffartuussinisamik suliffeqarfimmik namminersortumik isumaqatigiissut aqqutigalugu kalaallit suliffeqarfiutaasa aatsitassarsiorfittut inerisarneqarnissaat sulissutiginiarpaat.

TAKORNARIARTITSINERMIK INERISAANEQ

Takornariartitsineq inuussutissarsiutaavoq nunani tamani ineriartortinneqartoq, ilaatigut nunani ineriartorfiusuni akunnattumik aningaasarsiallit amerliartuinnartut angalarusunnerulernerannit pisumik. FN-ip takornariartitsinermit immikkoortorta UNWTO malillugu 2013-imi takornariat nunanit tamaneersut 5 pct.-inik amerleriarsimapput, aamma UNWTO-p naatsorsuutigaa 2014-imi 4-4,5 pct.-inik suli amerleriaraqinnerussasut. Ukiuni kingullerni Kalaallit Nunaannut takornariat nunat tamat takornariartifigineqarnerannit ikinnerupput, Naatsorsueqqissaartarfillu malillugu unnuisut amerlassusaat 2013-imi taamaallaat 0,6 pct.-inik amerleriarsimapput, Kalaallilli Nunaannut timmisartukkut angalasut 2013-imi 1,3 pct.-inik ikileriarsimallutik.

Inuussutissarsiornermut, Aatsitassaqaqarnermut Suliffeqarnermullu Naalakkersuisoqarfiup naatsorsorsimavaa, kalaallit akitsuusersuinerisa takornariartaasut assut eqqortaraat. Assersuutitut naatsorsuutit takutippaat Kujataani ataasiarluni talinnermi aningaasartuutit Islandimi talinnermit 18-eriaammik Svalbardimullu talinnermi marloriaammik annertunerusut.

Umiarsuarnut mikineranut tunngatillugu naatsorsuinerit paasinarsisippaat Islandimut Svalbardimullu sanil-

liullugu Kalaallit Nunaanni umiarsualivimmiinneq 139 pct.-inik aamma 38 pct.-inik qaffasinnerusumik akitsuusiisoqartartoq. Takornarianik amerlanerusunik tikisitsinissamat pilerisaarinissaq allatigut aporfeqarluartoq, 2015-imut Aningaasanut Inatsisissatut Siunnersuusiornermut atatillugu akitsuusersueriaaseq nalilersorneqartariaqarpoq.

Air Icelandip Kalaallit Nunaanni sumiiffinnut assigiingitsunut angallassisalerneratigut tikiqqarsinnaasut amerlipput, takornariallu Islandikkoortutik tikittartut ukiuni kingullerni amerliartortutik. Island ajornartorsuuteqarnikuugaluarluni takornarianik amerliartuinnartunik tikiqqartalersoq aqqutigalugu arlalinnik takornariartitsisarnissaq ilippaanaateqarluarpoq. Islandimut takornariartartut ukiuni aggersuni amerliartortuarnissaannik naatsorsuuteqarnerup nassataanik Kalaallit Nunaannut takornariat amerliartortuarnissaannapput. Takornariartissut Islandimut tikittartut Kalaallit Nunaat aamma takusarusuttarpoq. Islandimit taamatut "takornarianit tikiqqartarneq" isumaqarpoq, siunnessami takornarianik tikisitsiniartarnissaq pillugu Island unammillertiginagu suleqatigisariaqaripput. Islandimi tikiqqarnerusalernerata nassatarereerpa 2013-imi Air Icelandip ilaasunik Ilulissanut Kulusummullu angallassisarnerani ilaasut 10 pct.-inik aamma 12 pct.-inik amerleriarsimanagerat, taamaammat timmisartuuteqatigiiffiup Ilulissanut tikittarnerit Ilulissaniillu aallartarnerit aappaagu amerliniarpai.

Inuussutissarsiornermut, Aatsitassaqaqarnermut Suliffeqarnermullu Naalakkersuisoqarfiup akitsuutit imminnut assersuullugit suliarai, tassani takutinneqarpoq Kalaallit Nunaanni Dash 8-mik angalanermi ilaasumut ataatsimut akitsuutit 1.068 koruuniusut, Keflavikimi 175 koruuniusut, Reykjavikimi 328 koruuniusut Svalbardimilu 538 koruuniusut. Airbus 330-mik timmisartuussinermit naatsorsuinerit takutippaat Kalaallit Nunaanni ilassumut ataatsimut aningaasartuutit katillugit 1.117 koruuniusut, Islandimi (Keflavik) 177 koruuniusut Svalbardimilu 331 koruuniusut.

Sumiiffinni nunami aalajangersimasuni takornariartitsinermit akuersissuteqartarnissaq pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 19, 3. december 2012-imeersup akuersissutigineqarneratigut naatsorsuutigineqarpoq Kalaallit Nunaanni takornariartitsinermit inuussutisarsiteqartut sanaartornissamut aningaasaliissuteqarusunnerulernissaat, taamaalilluni takornariat pitsaanerusunik neqeroorfigineqartalerlutillu misigisasaqartinneqalissapput. Tassunga atatillugu naatsorsuutigineqarpoq ilaatigut takornariat akiliillutik pinia-riartinneqartarnerat aalisariartinneqartarnerallu pitsaanerusunik inatsisitigut ineriartortinneqassasoq.

Aporfiusinnaasut/unammilligassat

Nalissaqanngitsumik misigisasaqartitsisoqaraluartoq Kalaallit Nunaannut, Kalaallit Nunaannit Kalaallillu Nunaanni angalanermi aningaasartuutaasartut suliaqarfiup ineriartorteqqinneqarnissaanut annertuumik killilersuipput. Akitsuutit nalinginnginnaasumillu akigitinneqartartut takornariarfissatut unammilligassanut allanut sanilliullugit Kalaallit Nunaanni qaffasip-pallaarput. Taakkua saniatigut sinersorlutik takornari-riat nunamut ikaartinniarneqarnissaanut attaveqaatit amigaateqarput, amerlasuutigullu nunami atortut ullutsinnut naapertuuttuunatik. Qitiusutut ajornartorsiutaasartut ilagaat Kalaallit Nunaanni timmisartoqarfiit ammasarfii, ammasarfii eqarpallaarput, taamalu nunat tamat ingerlaartarfiinut pitsaanerusunik naleq-qussaanissamut akornutaallutik, tamatuma Kalaallit Nunaat tikeraassallugu kajuminnaannerutittarpaa.

Suliniutit

Naalakkersuisut - soqutigisaqaaqatigiit arlallit suleqatigalugit - Kalaallit Nunaanni takornariartartut pillugit kisitsisitigut paasisutissat pitsanngorsaaffigalugit suliaqarput. Inuussutisarsiteqartut killiffia ineriartornissamullu periarfissai sapinngisamik takujuminarnerpaatinniarlugit kisitsisitigut paasisutissat tatiginarnerusut qulakkeerneqarnissaat siunertaavoq.

Kalaallit Nunaanni sinersorlutik takornariartaassuar-nut nunamilu takornariartitsisarnermut akitsuusiisarnerp misuiffigeqqissaarneqarnerata takutippaa, takornariartitsisarnermik inuussutisarsiteqarnerup ineriartorteqqinneqarnissaanut akitsuutit qaffasinne-rat aporfiulluinnartartoq. Akitsuutit appartinneqar-nissaanut ilusissat assigiinngitsut suliniutillu allat inuussutisarsiteqartut ineriartortinneqarnissaanut pitsaanerusunik atugassaqartitsisussat kingunerisinnasaat misissoqqissaarneqarput. Aningaasanut inatsisissap suliarineqarnissaanut qulaani pineqartut kingunerisinnasaat naatsorsoqqinneqassapput, tassa attaveqaatit nunattalu karsiata attanneqarnissaanut aningaasartuutit matussusiiniarluni takornariat amerlanerusut tikisittalerniarlugit akitsuutit qanoq appartinneqartigisinnaanersut naatsorsorneqassaaq.

Kiisalu Sumiiffinni nunami aalajangersimasuni takornariartitsinermit akuersissuteqartarnissaq pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 19, 3. december 2012-imeersooq malillugu 2014-imi takornariartitsinermit akuersissutit siulliit tunniunneqarnissaanut tunngatillugu Qeqqata Kommunia kiisalu soqutigisaqaaqatigiit peqatigalugit maannakkut sulisoqarluni.

Suliffissaqartitsiniarnermik ilinniartitaanermillu ingerlatsinermit piumasaqaatit

Kalaallit Nunaanni takornariartitsinerup inuussutisarsiteqartut ineriartortittuarneqarnissaa qulakkeerniarlugi pingaaruteqarpoq innuttaasut takornariartitsinerup iluani suliaqartut ilinniartitaanissaasa piginnaanngorsarneqarnissaasalu ukkatarineqarnissaa. Suliassaqarfiit pingaarnertit tassaapput tuluttut pikkorissaaneq, niuernermit aningaasaqarnermilu kiisalu kiffartuussinermit pikkorissaanerit. Siusinnerusukkut oqaatigineqareersutut pingaaruteqarpoq suliniutit taakku takornariaqarfiunerpaasartup avataani ingerlanneqarnissaat.

4.2 Pisortat suliaqarfiinik nutarsaaneq qitiusumillu atugarissaarnikkut kiffartuussinerit

Inuit ukiumikkut katitigaanerisa ineriartornerat kisiat eqqarsaatigaluguluunniit naatsorsuutigineqassaaq pisortat aningaasartuuteqarnerulernissaat. Tamatumunga aaqiissutissat ilagaat pisortat karsiisa isertitaqarnerulernissaat. Aammali pisortat aningaasataannik pitsaanerumik atuinissamut pingaaruteqarpoq periarfissanik atuiluarnissamut tunngatillugu pissutsinik misissuinissaq. Taamaammatt pisariaqarpoq allatut eqqarsartarnissarput, aaqqissuusassut sit assigiinngitsut akimorlugit suleqatigiinnissamik eqqarsartarnissarput aamma aaqqissuusseqqinnerit pisariaqartinneqartut naammassineqarnissaat.

PISORTAT SULIAQARFIINIK NUTARSAANEQ PISARIILLISAANERLU

Pisortat suliaqarfiini tunngaviusunik allannguinnissaq pisariaqarpoq. Pisortat suliaqarfii inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut tamarmiusumut ilaalluinnarput, pingaaruteqarporlu pisortat isumalluutaannik atuiluarnissap qulakkeerneqarnissaa. Kommunit aamma Namminersorlutik Oqartussat akornanni suliaqarfiinik akissusaaffiillu agguanneqarsimanerat erseqqinnerulersittariaqarpoq, digitalinngortitsineq annertusineqassaaq pisortallu ingerlatsivianni ineriartorneq ukiuni aggersuni aningaasaqarinnikkut pitsaasumik ineriartornermut annertunerumik ikorfartuutigineqartariaqarpoq. Aningaasaqarnermut Nunamullu Namminermut Naalakkersuisoqarfik Naalakkersuisunit peqquneqarpoq pisortat suliaqarfiinik nutarterinissamut, makku pingaarnertut suliniutugalugit:

- Innuttaasut imminnut kiffartuunnerulernerat (Sullisivik)
- Assersuutigalugu eqqaavilerinernut aamma meeqqerivimmiinnernut akiliutissanik pisortat akileeqquisarnerannik pisariillisaaneq
- Pisortat pisiniartarnermik politikkiannit ineriartortitseqqinneq atortuulersitsinerlu
- Pisortat ingerlatsineranni ataatsimut kiffartuussinnikkut aaqqiinerit allat

- Ilaatigut sulisut nikerarnerat annikillisinniarlugu aamma najukkami sulisinnaasunik atuneq annertusinniarlugu piginnaanernik ineriartortitsineq
- Kommunit suleqatigalugit ataatsimoorussanik pisortatigoortumik suliniutit allat

Pisortat ingerlatsinerannik nutarterinermi suliniutigineqarput ilaatigut Namminersorlutik Oqartussat iluini suleqatigiinneq ilaatigullu pisortat ataatsimut suleqatigiinnerat. Ataatsimoorussamik pisortatigoortumik suleqatigiinneq naalakkersuinikkut ataqatigiissaarisoqatigiit oqartussaaffigisaanni pisarpoq Naalakkersuisunit, borgmesterinit aamma Kanukoka-mut siulittaasumit peqataaffigineqartartumik. Namminersorlutik Oqartussani allaffissornerup nutarterneqarneranik sulineq namminermi sulinermiippoq ataqatigiissaarneqassallunilu naalakkersuisoqarfimmi pisortatigiit aqutigalugit. Pisortat suliaqarfiinik nutarterinissamut pisariillisaanisumullu maannakkorpiaq qanoq inissimasoqarnersoq immikkoortumi tullitutum saqqummiunneqassaaq.

Digitaliusumik attaveqatigiinneq

Innuttaasut digitaliusumik attaveqatigiittarnissaannut nunamut tamarmut aaqiissutissaq suliaralugu 2014-imi aallartinneqarpoq. Innuttaasut Sullisivik aqutigalugu pisortanun suliffeqarfinnullu sukkanerumik attaveqartalernissaat ilutigalugu pisortat suliaqarfiini sipaaruteqarneq pisariillisaanerlu tassani iluanaarutaapput.

Missingersuutitigut suleqatigiinnissamik kommuninik nutaamik isumaqatigiissuteqarneq

Missingersuutitigut suleqatigiinnissamik kommuninik nutaamik isumaqatigiissuteqarneq januar 2014-imi Naalakkersuinikkut Ataqatigiissaarisoqatigiit akuersissutigaaq. Isumaqatigiissut taanna aqutigalugu qulakkeerneqassaaq Kommunit Namminersorlutillu Oqartussat naalakkersuinikkut allaffissorinnikkullu suleqatigiinnissaannut erseqqissumik paatsuugassaan-

ngitsumillu ilusilersuinissaq. Missingersuutitigut suleqatigiinnissamik isumaqatigiissummut tunngaviuvoq aningaasat sorliit aningaasaqarnikkut attanneqarsinnaasumik ineriartortitsinissamut aamma Namminersorlutik Oqartussat kommunillu akornanni oqimaaqatigiissumik akisussaaffimmik agguassinissamut atornerqarnissaat pillugit illuatungeriit isumaqatigiinnerat. Missingersuutitigut suleqatigiinnissamik isumaqatigiisut ataani pineqartut isumaqatigiissutigineqarnerannik aallaaveqarpoq:

- Suliniuteqarfiusunut tamanut ukiunut arlalikkaanut pilersaarusiortarnej. Naalakkersuinikkut ataqatigiissaarisooqatigiit minnerpaamik ukiumut ataasiarlutik ingerlatsinikkut pilersaarusiat imarisai oqalligalugillu ataqatigiissaartassavaat, kingornalu aningaasanut inatsisip kommunillu missingersuutaasa suliarineqarnerinut ilanngussinnaallugit. Ingerlatsinikkut pilersaarusiat pisortat aningaasaqarnerannik piffissaq ungasinnerusoq isigalugu pilersaarusiornermut tunngaviussapput.
- Pilersaarusiornermi aallaavigineqassapput inuit ukiumikkut katitigaanerisa ineriartornerat kiisalu naalakkersuinikkut suliniutissat ataqatigiissaarisooqatigiinni eqqartorneqartut. Suliniuteqarnissamut Naalakkersuisut kommunalbestyrelsillu piginnaatitsisariaqarput.
- Kommunit missingersuusionerannut aamma iluaqutaasinnaasumik missingersuutitigut suleqatigiinnissamut ukiumoortumik ingerlatsisarnissaq isumaqatigiissutigineqassaaq. Tamatuma saniatigut ukiumoortumik ingerlatsisarnikkut qulakkeerneqassaaq sunniutinik uuttuinerit pissutsillu allat missingersuutitigut suleqatigiinnermut sunniuteqarsinnaasut kinguneqaatissaasa ingerlaavartumik ilanngunneqartarnissaat.
- Kalaallit Nunaanni oqimaaqatigiisumik siuarsaanisap ineriartortitsinissallu qulakkeerneqarnissaa siunertaralugu piumasaqaatit piviusunik aallaavillit malillugit kommunit akornanni nalimmassaasoqassaaq.

- Missingersuutitigut suleqatigiinnermi suliat sunniutaat uuttortarnejarsinnaasariaqarput. Naalakkersuinnermi pingaarnertut sunniutit uuttortarnejarsnaat ataqatigiissaarisooqatigiit isumaqatigiissutigisavaat, sunniutit suliniutit nalilersornissaannut tunngaviliissapput kingusinnerusukkullu suliniutit iluarsartuunneqarnerannut tunngaviliissallutik.
- Oqimaaqatigiissitsilluinnarnissamut tunngavik anertusisaq¹, (DUT (kommunit suliakkerneqartarnerisa matussuserneqartarnerat)) suliniutinut kommuninut kinguneqartussanut tamanut ilanngunneqassaaq. Aningaasaqarnikkut sullissinikkullu kinguneqaatissat sapinngisamik piaartumik erseqqissaaffiginiarlugit inatsisitigut suliat ataqatigiissaarneqarnissaat pillugu illuatungeriit isumaqatigiissuteqarput.
- Inatsisitigut suliniutissat sorliit ukiup tulliani inatsisilerinnermi pingaarnertutinneqassanersut ataqatigiissaarisooqatigiit oqaluuserissavaat.
- Paasissutissanik naammattunik tunngaveqarluni aalajangiisoqassaaq. Taamaammat ataqatigiissarisooqatigiit sulissutiginiarpaat pisortat suliaasaqarfiisa kisitsisitigut naammattumik paasissutissanik tunngaveqarnissaasa qulakkeerneqarnissaat. Suliamut tassunga aamma ilaatinneqassapput aningaasaqarnermik aqutsinissamut pingaarnertullu nalunaarsuinissamut tunngavissatut ataatsimut anguniakkat isumaqatigiissutigineqarnissaat, tassa suliaqarfissatut isumaqatigiissutaasumi suliniutit anguneqarnissaat siunertaralugu.
- Ataqatigiissaarisooqatigiit oqaluuserissavaat kommunit illuliornissamut attaveqaasersuinissamullu aningaasaliissuteqarnissaannut avataanit aningaasaleeqataarusuttunut atugassarititaasut. Atugas-

1 Kommunit aningaasaqarnerinut sunniuteqartussamik Namminersorlutik Oqartussat malittarisassanik allannguigaangata ataatsimoortumik tapiissutit iluarsineqarnissaannut DUT (kommunit suliakkerneqartarnerisa matussuserneqartarnerat) atornerqartarpoq. Ataatsimoortumik tapiissutit iluarsineqassapput kommunit aningaasartuutaannut naapertuuttumik. Tunngavigisaq illuatungeriinnut tamanut atuuppoq, tassa kommunit aningaasartuuteqartinneranni imaluunniit aningaasartuutit ikilisitsisumik suliaasanik oqilisaffigineqarneranni.

saritibaasutigut qulakkeerneqassaaq aningaasaliissutit taama ittut inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut iluanaarutaanissaat aamma pisortat akiitsuinut tamarmiusunut tunngatillugu atugassaritibaasunik ataqqinnittuunissaat.

Ataatsimoortumik tapiissutinik nalimmassaanissamut tunniussisarnissamullu malittarisassat nutaat

Naalakkersuinikkut Ataqtigiissaarisooqatigiit aalajangiippat ataatsimoortumik tapiissutinut nalimmassaariaasissamik tunngavissanillu nutaanik siunner-suusiortoqassasoq. Sulineq naalakkersuinikkut ataqtigiissaarisooqatigiinni aallartinneqareerpoq, taakku 10. december 2013-imi ataatsimiinnerminni suliniummut pingaarnertut tunngavissat pilersaarutillu akuersissutigivaat.

Nalimmassaasarnermut ataatsimoortumillu tapiissutinut tunngatillugit malittarisassat nutaat oqaluuserineqarnerannut tunngaviupput ilaatigut nuttarnerup nassataanik kommunit akornanni assigiinngitsumik ineriartortoqarnera, kiisalu innuttaasut ukiumikkut katitigaanerat kisiat aallaavigalugu pilersuisinnaasunik naatsorsuisimaneq, ajornanngitsooq kisiannili kommunit tunngavimmikkut atugaasa assigiinngissuteqarnerannut naapertuutinngitsooq maanna nalimmassaasarnermi ataatsimoortumillu tapiissutinik tunniussisarnermi aallaavigineqartarnerat. Aammattaaq kommuninik aaqqissuusseqqittoqareernerani inuiaqatigiit atugarissaarnerisa annertusartuarneqarnissaannut kommunit annertunerusunik suliassaqaalerput, allaffissornerilli akornanni suliassanik agguaassisarnermi ingerlaavartumik allanngortiterisoqartarnissaa anguniagaavoq.

Ullumikkut inummut akileraarutinik nalimmassaasarneq tunngavimmigut oqimaaqatigiissitsisangilaq, tassa nalimmassaanissamut aningaasaliissutissat killissaat tikinneqartarami nalimmassaanissamut tapiissutissat killissaat suli anguneqanngitsooq. Nalimmassaasarnermi kisitsisitigut oqimaaqatigiissitsisoqarta-

riaqarpoq, taamaalilluni aningaasaliissutissatut tapiissutissatullu naatsorsorneqartut imminnut naapertuuttunngortinneqassammata. Kommunit 115 pct. angullugit aningaasaliissuteqartussat kommuninit 90 pct. angullugit pissarsisussanit eqqugaaqaarnerusarput. Kingullertut pineqartut 2013-imi 89,7 pct. angullugit nalimmassaaffigineqarsimapput.

Taamaattumik kommunit akornanni nalimmassaasarneq nutaamik aaqqissuunneqassaaq, ullumikkornit annertunerusumik pissarsissutaasinnaasumik agguaasisoqartalernissaanik qulakkeerinntussamik. Tunngaviit siunertallu pingaarnertut tassaapput:

- Kommunit akornanni aningaasaqarnikkut assigiissitsinerusooqassaaq taamaalillunilu aamma innuttaasunut periarfissat assigiinnerulersinneqassallutik.
- Assigiissitsinerunermi aningaasaqarneq kisimi pineqanngilaq aammali assigiimmik periarfissaqarnissat pineqarlutik.
- Periuseq sapinngisamik paasiuminartuusaaq pisariitsuussallunilu tamatumunngalu peqatigitillugu sapinngisamik naapertuulluartsuussalluni.
- Tamakkiisumik nalimmassaanissaq aallaavigineqanngilaq, tassa malittarisassat periarfissiissammata kommunit namminneq pisariaqartitaannut tunngatillugu kommunit kissaataannik periusissamillu toqqaanissaannik ammaanissamut.

Nalimmassaasarnerup allanngortinneqarneratigut aningaasat taakku kommunit akornanni allatut agguaanneqartalissapput. Maanna aaqqissuusaaussutimut sanilliullugu pingaartinnerusat allat malillugit allatut agguaassisalerneq matumani pineqarpoq.

Aammattaaq ataatsimoortumik tapiissutit isumaqatiginninniutigineqartarneri nutaamik tunngaavssiorneqassapput, tassunga ilanngullugu suliassanik nuussinermut atatillugu DUT-imut (kommunit suliakkerneqartarnerisa matussuserneqartarnerannut) assingusumik tunngavilersuusiornissaq. Ataatsimoortumik

tapiissutit akileraarutigullu isertitat agguaneqar-
tarnerat, taakkua nalimmassarneqartarnerat ilanngul-
lugu tassaapput ataatsimut isigalugit kommunit ani-
ngaasaqassussaannut aalajangiisuusartut, taamaam-
mat taakku imminnut ataqatigiipput.

Akileraarutigut isertitat aamma kommunit, Kanuko-
kap Namminersorlutillu Oqartussat akornanni ataatsi-
moortumik tapiissutinik isumaqatiginninniarnermi
angusat aallaavigalugit aningaasat nalimmassarne-
qartut ukiumiit ukiumut allanngortarput.

Nalimmassaanissamut malittarisassap nutaap nassa-
taanik ullumikkut ukiullu arlallit ingerlanerini kommu-
nit nalimmassaaffigineqarnissaannut attanneqarsin-
naasumik tunngaviliisoqassaaq.

Suleqatigiissitat Namminersorlutik Oqartussanit,
kommunit Kanukokamillu qitiusumit soqutigisaqa-
qatigiinnik inuttaqartut siunnersuummut piareersaa-
siussapput. Nalimmassaanissamut malittarisassat nu-
taat ilaatigut sumi najugaqarnermut tunngatillugu na-
joqqutassarpassuarnik ilaatigullu inuiaqatigiit ani-
ngaasaqarnerannut tunngatillugu najoqqutassarpas-
suarnik immaqalu aaqqissuussaannikkut najoqqutas-
sarpassuarnik tunngaveqarnissaat siunnersuutigine-
qarpoq. Kommunit aningaasartuutaannut tunngatillu-
gu immikkuualuttut tamarmik aalajangiisuussapput.
Inaarutaasumik siunnersuutissaq april-maj 2014-imi
piareerneqarsimassasoq naatsorsuutigineqarpoq. Ta-
matuma inatsisitigut malitseqartinneqarnissaa naat-
sorsuutigineqassaaq.

Missingersuutit pillugit inatsit nutaaq

Naalackersuinikkut pingaarnersiunerumut atatillugu
pisortat missingersuutaat paasisutissatut ator-
neqartariaqarput. Taamaalilluni missingersuutit pillugit
inatsisissap misissorneqarneratigut naalackersui-
nikkut aalajangiinissamut atatillugu pitsaanagerusumik
aalajangiinissamut tunngavisiisoqassaaq. Missinger-
suutit pillugit inatsisip misissorneqarnera aallartinne-

qareerpoq. Ilaatigut aalajangiiffigisassatut siunnersu-
utit (UKA2012/64 aamma UKA2013/33) akuersis-
sutigineqarnerisa kingunerannik taamatut misissuiso-
qarpoq, misissuinerullu ilaatigut aningaasaqarnermik
aqutsineq pitsanngorsaaffigissavaa. Ullumikkut mis-
singersuutit pillugit inatsimmi tunngavigineqarpoq
anigaasanik tigorianaateqarnissaq, tamanna
erseqqissumik iluaqutissartaqarpoq. Taarsigassarsi-
nissamut periarfissat killeqarmata isertitat aningaa-
sartuutillu ingerlaavartumik oqimaaqatigiissinneqar-
tariaqarput. Taamaammata aamma aningaasaliissutit
ingerlatsinermilu aningaasartuutit imminnut saniller-
suuneqartarput. Taamaattumik aningaasaliissutit
piffissamut ungasinnerusumut pitsaasumik kingune-
qartarnerat naalackersuinikkut pingaarnersiukkanut
toqqaannartumik ilanngunneqarneq ajorput. Tamatu-
ma nassataanik Namminersorlutik Oqartussat illuu-
taannik (inissiat suliffeqarfiillu) aserfallatsaaliuini-
saq kinguaattooqqangaatsiarpoq. Aamma missinger-
suutit pillugit inatsimmik misissuinerup nassataanik
naalackersuinikkut pingaarnersiukkat innuttaasunut,
suliffeqarfinnut pisortallu karsiinut naatsorsuutigisa-
tut sunniuteqarluarnissaannik aallaaveqarnerusumik
atugassarititaasut pilersinneqassapput. Sanaartor-
neq aamma missingersuutit pillugit inatsisissap misis-
sorneqarnissaannut malitsitut paasisutissat pillugit
paasisaqarnerorusukkuit takuuk immikkoortoq 4.3.

Aaqqissuusseqqinnerup nalilersornera

2009-mi aaqqissuusseqqinnerup nassataanik kommu-
nit 18-iusimasut sisamanut ikilisinneqarput. Aaqqis-
suussaannerumut Isumalioqatigiissitat Naalackersuisul-
lu tamatumunnga tunngavilersuutigaat, aaqqissuus-
seqqinneq suliassanik naammassisaqarfiunerusassasoq
aamma innuttaasunik assigiinnerusumik sullissisoqar-
tassasoq, tassa kommunit angisuut aningaasaqar-
nikkut imminnut napatinnerusinnaammata suliassati-
gullu ilisimasaqartunik avatangiiseqalersitsisinaam-
mata. Aaqqissuusseqqinnerup anguniakkanik naam-
massinninnissamut qulakkeerinninnissaa anguniarlu-
gu makku nalilersorlugit aallartinneqarput:

- innuttaasut pitsaanagerusumik sullinneqarnissaannik anguniagaq naammassineqarsimanersoq, tassa kommunit sisamaasunut tamanut tunngatillugu aamma kommunit sisamat akornanni assersuussinnermut tunngatillugu
- kommunit aqutsisui ilisimaarinnilluartunngortinneqarsimanersut aamma isumaliutissiisummi inassutigineqartutut piginnaangorsarneqarsimanersut
- innuttaasunik kiffartuussiviup tikikkuminartunngorsarneqarnissaannik anguniagaq naammassineqarsimanersoq
- pisortat aqutsineranni sunniiveqatigiittarneq
- naalackersuinnermut allaffissornermullu kiisalu innuttaasunut tunngatillugu najukkami oqartussaaqataaerneramik ilanngussinermillu paasinnittaatsimut aqqissuusseqqinnerup sunniutai
- pitsaanagerusumik sunniuteqarnerusumillu innuttaasunik sullissinissamik anguniagaq naammassineqarsimanersoq

Aqqissuusseqqinnerup sunniutaannik qulaajaanerup saniatigut nalilersuinnermi isummerfigineqassaaq, suliamik maanna isumaginnineq siunertamut naapertuunnersoq, suliamik isumaginninnissamut nutaanik malitassaqaassanik pilersitsisoqassanersoq kiisalu kommunit angissusaannut amerlassusaannullu naleqqiullugu kommunit ullumikkut aqqissuussaanerat siunertamut naapertuunnersoq. Naatsorsuutigineqarpoq inaarutaasumik nalunaarussiaq maj/juni 2015-imi saqqummiunneqassasoq, tassa kingusinnerusukkut inatsimmut kingunerisinnaasat 2016-imi upernaakkut katersuunnermi ilanngunneqarniassammata.

Pisiniartarnermut periusissiaq

Namminersorlutik Oqartussani ingerlatsineranut aningaasartuutit ikilisinneqassapput Namminersorlutik Oqartussani pitsaanagerusumik ataatsimut pisiortarnerup qulakkeerneratigut. Namminersorlutik Oqartussat ingerlatsinerat aningaasatigut sipaarfigineratigut aningaasat aningaasartuutininik isertitanillu oqimaaqatigiissaarinerusinnaasut pigineqalissapput. Siunnerfi-

limmik pisiortortarnikkut taamatut ingerlatsinissaq ikorfartorneqassaaq, ilaatigut qitiusumit pisiortornissamut isumaqatigiissuteqarnikkut, ilaatigullu nioqqutissanik kiffartuussinissanillu pisisarnerup annertunerusumik unammillissutigineqarneratigut.

Pisortat suliariumannittussarsiuussinerat neqeroortinillu anginerusunik pissarsiniarnerat Kalaallit Nunaanni tusagassiorfinni saqqummiunneqartassapput. Pisiortornissamut isumaqatigiissuteqarnikkut Namminersorlutik Oqartussat ilaatigut ukkatariniarpaat CSR, inatsimmi piumasaqaatit saniatigut inuttut, ileqqorissaarnermi, avatangiisitigut silaannartigullu pisutsinut tunngatillugu suliffeqarfiup nammineq piumassuseq malillugu suliaa. Namminersorlutik Oqartussat pisiniaraangata pingaaruteqarpoq suliffeqarfiit kalaallisut danskisullu saaffigineqarsinnaaner at eqqarsaatigalugu assigiimmik atugassaqartinneqarnissaat. Tamatuma saniatigut suliffeqarfiit inuiaqatigiinnik imminnut napatinnerusinnaasunik pilersitsiniaqataaenersut misissorneqartarpoq. Pingaartumik ukkatarineqassaaq Namminersorlutik Oqartussat pisiniarnermik aqqutigalugu qanoq suliffeqarfiit ilinniarfissanik, ilinniartoqarnissamik sulinermilu sungiusarfissanik pilersitsisinnaanerannut Namminersorlutik Oqartussat sunniuteqarsinnaanersut.

Siunnerfilimmik pisiortortarneq aqqissuunneqarpoq Namminersorlutik Oqartussat tamarmiusut pisiortornermik ingerlatsinissannangorlugit inerisaasussannangorlugillu. Piffissaq ungasinnerusooq eqqarsaatigalugu Naalackersuisunit kissaatigineqarpoq Siunnerfilimmik pisiortortarneq Kalaallit Nunaanni pisortat suliaqarfiinut tamanut ikorfartuutaassasoq. Pisortat suliaqarfiisa pisariillisarneqarnissaannik Naalackersuisut anguniagaqarnerannut tunngatillugu siunnerfilimmik pisiortortarnissaq suliniutinut pingaarutilittut ilaavoq. Tassunga ilanngunneqassaaq Namminersorlutik Oqartussat EU-mik suleqatigiinnissamik isumaqatigiissutertik naapertorlugi naapertuilluartumik, paasiuinartumik pitsaasumillu pisiortortarneq pillugu

politikkeqarnissamik imminnut pisussaaffilernikuumata, tassanilu suliffeqarfiit naligiimmik peqataanisaat qulakkeerneqassaaq.

Namminersorlutik Oqartussat pisiniartarnerata anertunerusumik unammissutigineqarneratigut naatsorsutigineqarpoq ukiut tallimat tulliit ingerlanerani katillugit 55 mio. koruuninik sipaaruteqartoqassasoq, taakku 2014-imut aningaasanut inatsisissatut siunnersuummut ilanngunneqarput.

Pisiortornermut tunngasuni sipaarutit piviusunngortinneranni tunngavigineqarput:

- Pisiortornermi isumaqatigiissutit immikkoortortanut tamanut nalunaarutigineqassapput
- Siunnerfilimmik pisiortornissaq pillugu isumaqatigiissummi isumaqatigiissutaasut malilluinnarneqassapput
- Siunnerfilimmik pisiortornermi suliaqarfiit arlallit akimorlugit isumaqatigiissuteqarfigineqassapput
- Immikkoortuni sinaakkutaasumik isumaqatigiissusiorfiusimanngitsuni neqeroorutit amerlanerusut pissarsiarinerisigut immikkoortortaqarfiit pitsaannerusumik unammillertitsissapput
- Namminersorlutik Oqartussani qitiusumik kukkurnersiuisarfiup Namminersorlutik Oqartussat pisiortornerat malinnaaffigisavaa.

Tamatuma saniatigut pitsaannerusumik sunniuteqarnerusumillu pisiortornikkut sipaarutaasinnaasut Siunnerfilimmik pisiortornermi aalajangersarluarneqartarnerunissaat sulissutigineqarpoq. Suliaq tamanna ikorfartorniartarlugu misissueqqissaarnissamut atortoq pisiarineqarpoq.

Siunnerfilimmik pisiortornermi ilaatigut angalasarnermut avataaniillu siunnersorteqartarnermut tunngassuteqartut 2014-imi ukkatarineqassapput.

Pisortani sulisunik piginnaangorsaaneq

Sunniuteqarluartumik pisortat ingerlatsissappat ilinniartitaaneq piginnaangorsaanerlu pingaaruteqarluinnartuupput. Taamaammat naalackersuinikkut ata-qatigiissaarisooqatigiit kommunini Namminersorlutillu Oqartussani ilinniartitaanermik piginnaangorsarneqarnissamillu pisariaqartitsinerit qulaajarlugit aallartippaat. Qulaajaaneq tamanna sulisunik pisortanillu piginnaangorsaarnissamut pilersaarusionermik nassataqassaaq. Siullertut kommunit Namminersorlutillu Oqartussat akornanni erseqqissagassat marluk toqqarneqarput:

- Aningaasaqarniarnikkut aqutsinermi piginnaasat
- Aningaasaqarnikkut atugassarititaasunik aalajangersaaneq
- Missingersuusiorneq missingersuusiornermilu piumasaaqatit
- Missingersuutininik naatsorsuutinillu aqutsineq
- Naatsorsuutit naatsorsuutinillu saqqummiussineq
- Ingerlaavartumik nalunaarusiorneq pingaarnertut kisitsisinik saqqummiussineq ilanngullugu
- Misissueqqissaarnerit missiliuinerillu
- Allanguinissamut piareersimanerup aamma allanguinernik ingerlatsisinnaanerup aqutsisinnaanerullu piareersimaneranik misissueqqissaarneq
- Suliniutit
- Suliarineqartartut
- Aaqqissuussaassutsimik paasinnineq

Pisariaqartitanik qulaajaanermi iliuseqartarnermit siunnerfeqarnermut naalackersuinermillu ingerlatsinermi aaqqissuussaarnikkut killiffiit tamarmik isumersorfigineqassapput. Aqutsisoqatigiit Aningaasaqarnermut Nunamullu Namminermut Naalackersuisooqarfimmit, kommunaldirektørinit sisamaasunit kiisalu Kanukokami pisortamit inuttaqartut suliniummik aqutsissapput. Piginnaasatigut pisariaqartitanik taakkunungalugu atatillugu pilersaarutininik qulaajaaneq 2015-ip aallartinnerani naalackersuinikkut ata-qatigiissaarisooqatigiinnut nalunaarutigineqassaaq.

Namminersorlutik Oqartussat qitiusumik allaffeqarfiat 2014-2016-imut tunngatillugu HR-imik periusisiorlugu Namminersorlutik Oqartussat suliaqarput. HR-imik periusissiaq aqqutigalugu Namminersorlutik Oqartussani sulisut tatiginartunik aalajangiinissamut tunngavissianik tunniussuaannartarnissaat naalakkersuinikkullu aalajangikkanik piviusunngortitsarnissaat anguneqassaaq.

Pisortat sulisunut tunngatillugu toqqaannartumik akissusaaffillit qaffasissumik piginnaasaqarnissap qulakkeerneqarnissaanut pingaarutilittut inissisimapput aamma sulisumik piginnaasaatigut inuttullu ineriartortinneqarnissaat tapersersussavaat. Taamaammat piffissaq aggersoq eqqarsaatigalugu Namminersorlutik Oqartussat pisortat suliassaminnik isumaginnissinnaasunngorlugit inerisarneqarnissaat ukkatariniarpaat. Aamma siunissami pisortassarsiortarnissaq immikkullu ilisimasalinnik sulisussarsiortarnissaq pitsanngorsaaffiginiarlugu piginnaasanik qaffassaarnissaq suliffimmilu siuariartortarnissaq immikkut ukkatarineqarniarpoq.

Namminersorlutik Oqartussattaq suliffeqarfiussaput sulisunik suliassatigut piginnaasaqarluartunut inuttullu piginnaasaqartunut suliffigissallugu kajumernartoq sulisunillu attassiinnarsinnaasoq. Pisortat sulisullu ataasiakkaat suliatiqut piginnaasaminnik inuttullu piginnaasaminnik inerisaanissamut akissusaaffeqarput, tassa naalakkersuinikkut aqqissuussaassutsikkullu anguniakkat siunnerfiillu ikorfartorniarlugit. Taamaammat pingaaruteqarpoq sulisut tamar-mik anguniakkanik siunnerfinnillu taakkuninnga ilisimasaqarnissaat.

Qulaani pineqartut aallaavigalugit HR-mik periusisiap makku suliniutissat imarai:

- Piginnaassuseqartumik aqutsineq
- Suliffimmi atugassarititat
- Piginnaasanik ineriartortitsineq pisariaqartitsineq naapertorlugu aqunneqartoq

- Sulisussarsiorneq
- Sulisorinniinnarniarneq
- Attaveqatigiinneq

Suliniutit ilaatigut qitiusumik allaffeqarfiup ukiu-moortumik sulisut iluarisimaarinninnerannik misissuisarneratigut aallartinneqartut sunniutaasa uuttorneqartarnissaat siunertaavoq.

NAJUGAQARFINNI MINNERUSUNI ATUGARISSAARNISSAMUT SULLISSINERIT INUUSSUTISSARSIUTINILLU SIURSAANEQ

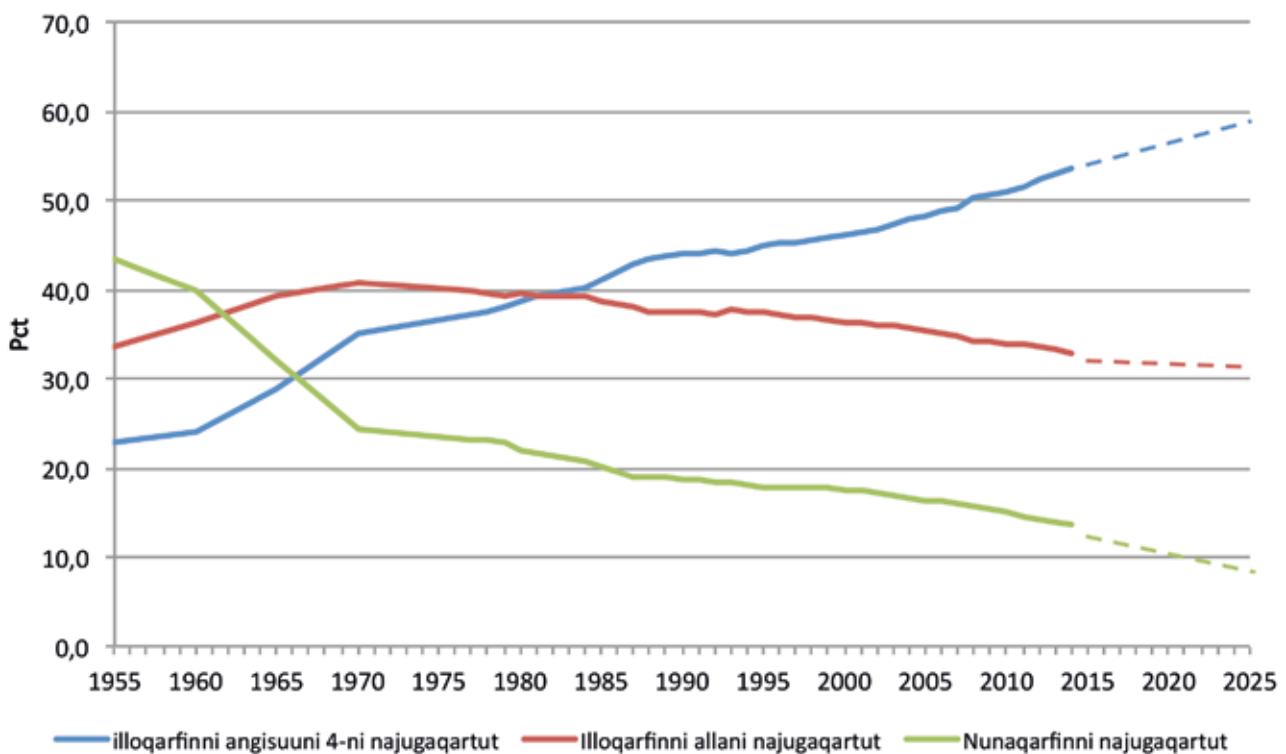
Najugassittarnerit

Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit 2013-imut nalunaarusiaanni innuttaasut najugassittarnerat nuttarnerallu misissorneqarpoq. Nalunaarusiami oqaatigineqarpoq pingaartumik illoqarfinni annerusuni Nuummi, Sisimiuni, Ilulissani Qaqortumilu ukiuni kingullerni qulini innuttaasut amerlisimasut. Kujataani nunaqarfiit inukinnerulersimapput Aningaasaqarnermullu Siunnersuisoqatigiit isumaqarput aalisarnermi isertitaqarnissamut periarfissat Avannaani nunaqarfinni killilimmik apparisimasut. Upernaviup eqqaani nunaqarfiit allaat inoqarnerulersimapput. Pingaartumik inuusunnerusut nunaqarfinni ikinnerulersimapput. Taamatut ikileriarneq inuusuttut nutsertarnerinnaannik pissuteqangilaq aammali meeqqiortut ikinnerulernerannik pissuteqarluni. Taamaattumik nunaqarfiit inukilliartornerisa allamut saannissaa naatsorsuutigineqangilaq. Ineriartorneq tamanna nunani allarpasuar-ni aamma atuuppoq taamaalillunilu nunarsuaq tamakkerlugu atugaasorujussuuartut taagorneqartoq pineqarluni.

Unammilligassat

Inuiaqatigiinni innuttaasut nunarujussuarmi siammar-simaffigisaanni atugarissaarnikkut sullissiniarneq akisullunilu ajornakusoorpoq. Sulisunik eqqortumik piginnaasalinnik aalajangersimasumik sulisussarsior-niarneq unammilligassartalerujussuavoq. Assersuuti-

Titartagaq 4.1: Najugassittarnerup ineriartornera, qassiuneri

Najoqqutarisaq: Naatsorsueqqissaartarfik

galugu isorliunerusuni ilinniartitsisut perorsaasullu il-inniarsimasut amigaataapput. Tamatuma saniatigut aningaasaqarnikkut killiliussat atorlugit najugaqarfinni tamani suliasaqarfinni tamani pisortani sulisut aalajangersimasunik piginnaasallit sulisorinissaat ajornarpoq.

Aammattaaq sulisoqarnermut inuussutissarsiutinillu ineriartortitsinermit tunngatillugu unammilligassat annertupput. Pisortat allaffeqarfii ingerlatseqatigiiffiilluunniit namminersorlutik oqartussanit pigineqartut nunaqarfinni innuttaasunik amerlanernik suliffeqartitsisuupput. Tamatuma saniatigut aamma piniakkanit aalisakkaniillu tunisassianik suliarinneqqaartarnermut takornarianillu sullissinermit tunngasuni sulisoqartitsisoqarpoq. Tamatuma saniatigut piniarneq,

aalisarneq savaateqarnerlu nunaqarfiit piunerinut pingaarutilerujussuupput.

Nunaqarfinni isorliunerusunilu inuussutissarsiornermut suliffeqarnermullu suliniuteqarnissamut pilersaarut

Nunaqarfinni isorliunerusunilu inuussutissarsiornermut suliffeqarnermullu suliniuteqarnissamut pilersaarusiortoqarsimavoq, aalisarnermut, piniarnermut, nuna-lerinermit takornariaqarnermullu tunngasuni inuussutissarsiutinik ineriartortitsinerunissamut, kiisalu aatsitassarsiorsinnaanermut tunngasuni suliffissaqarnikkut periarfissanik atorluannissamut tapertaasusamik. Tamatumunnga peqatigitillugu pilersaarummi inunnt sulisinnaassusikillisimasunut utoqqaanerusunullu suliffeqaannarnissamik kissaateqartunut sulif-

fissanik pilersitsinissamut periarfissat sammineqartariaqarput. Pilersaarummi suliniuteqarfissanut 2014-imut Aningaasanut Inatsimmi 15 mio. kr.-it miss. immikkoortinneqarsimapput.

Innuttaasut piginnaasaqarnerulersinniarnert aallartinneqassaaq, aalisarnermut, piniarnermut inuussutissanullu tunngasuni inuussutissalerinermi isumannaalisaanermik nersutillu nakorsaqaarnikkut piumasaqaatinik kiisalu tuniniaanermik nittarsaassinermillu pikkorissartitsinikkut. Taamatut pikkorissartitsinikkut piniartut aalisartullu suliffeqarfeeqqanik inummit ataasiinnarmut ingerlanneqartunik ingerlatsinissamut periarfissinneqassapput, illoqarfimmi qaninnerusami pisortat igaffeqarfiinut, akunnittarfinnut kalaalimi-neerniarfimmullu tunisisarnissaaq siunertaralugu. Aammattaaq tunitsivinnik nalunaarsuisoqassaaq, nioqqutissat najukkami tunisassiarineqartut pisiniarfinit nuernikkut tunineqarsinnaanerat qularnaarniarlugu iluarsaasoqartariaqarnersoq nutaanilluunniit sanaartortoqartariaqarnersoq naliliiffiginarlugu.

Nunaqarfiit ilarpassuini takornariartitsisoqartale-reerpoq inuussutissarsiornermili tassani suli ineriartortitsisoqarsinnaavoq. Taamaattorli nunaqarfinni takornariartitsinerunissaaq anguniarlugu illutarisat, kiisalu attavilersuutit soorlu angallatit takornarianik angallassisutit minnerusut tulaffigisinnaasaat pitsanngorsarneqartariaqarput. Aammattaaq najugaqartut takornariaqarnermik suliaqarsinnaaniarlutik sullissinermik, tuniniaasinnaanermik oqaatsitigullu tunngaviusumik piginnaasaqarnermik ilisimasaqartariaqarput. Taamaattumik nunaqarfimmiunut tuluttut sullissinermilu pikkorissartitsinissaaq neqeroortigineqarpoq.

Aatsitassarsiornermik suliassaqarfimmi suliffiit nu-taat najugaqarfinni minnerusuni najugalippassuar-nut soqutiginaateqarsinnaapput. Paarlakaattarnermik a-qqissuussinikkut aamma nunaqarfimmi angerlarsimaffiup suliffiullu akornanni piffissaaq avinneqarsin-

naalissagaluarpoq. Aatsitassanik suliffissuaqarnermi, aamma nunaqarfinni siunissami periarfissanik ilisimasaqarnerunissaaq pisariaqartinneqarpoq. Piginnaasasatut pisariaqartitat aatsitassanik suliffissuaqarnermi piumaneqartut matussusersinnaajumallugit ataatsimut isigalugu piginnaasaqarnerulersitsiniarnerusoqartariaqarpoq. Taamaattumik nunaqarfinni pïiaaffinik suliniutinut siuarsimanerpaanut tunngatillugu ilaatigut ataatsimiititsisoqassaaq. Suliffissaqarnermut piginnaasaqarnerulernissamullu periarfissat ataatsimiinnermi ilisimatitsissutigineqassapput, kiisalu ataasiakkaaraluni siunnersuinissamut soqutiginnittunullu iliuusissatut pilersaarusiornissamut periarfissaqassaaq.

Aammattaaq 2014-imi maajimi isumasioqatigiittoqassaaq, ilaatigut najugaqarfinni minnerusuni inuussutissarsiutinik suliffeqarnermillu ineriartortitsineq sammineqassalluni. Pisuussutinik uumassusilinnik iluaquteqarnek, tassunga ilanngullugit tunisineq suliarrinneqqinnerlu isumasioqatigiinnermi aamma eqqartorneqassapput, taamaattorli aatsitassarsiornermik suliassaqarfik aqutigalugu suliffissaasinnaasut aamma eqqartorneqassapput. Isumasioqatigiinnermissaaq ilinniartitaanermut peqqissutsimullu tunngasut ilanngunneqassapput, tassami oqaatigineqareersutut najugaqarfinni minnerusuni taamatut sullississuteqarniarnek ilungersunartarmat.

Nuttarnerulersitsiniarluni sullissineq

Najugaqarfinni minnerusuniittut suliffissarsissunneqarsinnaanngippata illoqarfimmut nunaqarfimmulluunniit allamut aalajangersimasumik utaqqiisaasumilluunniit suliartorluni nuunnermut angalagallarnermulluunniit tapiissuteqartoqarsinnaavoq. Inuiaqatigiit aningaasaqaarnikkut ineriartorneranni immikkut aqqissugaanikkut suliffeqarnikkullu naalakkersuinnikkut ingerlatsinermi unammillernartut kingunerisima-vaat sumiiffiit ilaasa sulinnaasunik amigaateqaler-nerat, sumiiffiilli allat akerlianik sulisut ikiliartornerannik suliffissaaleqinerullu annertusiartorneranik

ajornartorsiuteqarlutik. Innuttaasut suliffissaqarnikkut periarfissanut tunngatillugu nuttarnerulernissamut periarfissinniarlugit 2014-imut Aningaasanut Inatsimmi 1,6 mio. kr.-it immikkoortinneqarput. Aningaasat taakku sumiiffimmi allami ataavartumik suliffittaartoqartillugu nuunnermut angalanermullu aningaasartuutitut matussutaasarput, piffissap ilaanaani/utaqqiisaasumik suliffittaartoqartillugu angalanermuinnaq aningaasartuutitut matussuserneqartarlutik. Pineqartumi malittarisassanik naleqqussaansamut nangitsissutitut aqqissuussinnermut aningaasaqarnikkut killiliussat allanngortittariaqalersinnaapput.

Immikkoortunut pilersaarutit tulleriiaarinerillu

Immikkoortunut pilersaarutini nunaqarfinni isorliunerusunilu unammilligassat qulaani taaneqartut siunissami pingaartinneqarnissaat tamatumunngalu peqatigitillugu najugassittarnermi atugaasut ilanngullugit eqqarsaatigineqarnissaat pingaaruteqarpoq. Pisortat aningaasaqarneranni tatineqartumi nunaqarfimmiut aamma siunissami pisortanit naammaginarumik sulinneqarsinnaanissaat qularnaarniarlugu allatut eqqarsartoqarnissaa pingaaruteqarpoq. Isorliunerusuni aningaasalersuisoqartillugu pimoorussiniartoqartillugulu piffissami siviunerusumi aamma taakku iluaqutaanissaat pingaaruteqarpoq. Ajornartorsiut taanna aamma sanaartornermut aningaasalersuineq pillugu immikkoortumi ilanngunneqassaaq. 4.3

SIUNISSAMI ATUGARISSAARNISSAMUT AAQQISSUSSEQQITTARIAQARNERMULLU ANINGAASALERSUINEQ

2014-imut Aningaasanut Inatsisissatut Siunnersuummut piareersarnermut ilanngullugu Naalakkersuisut 2013-imi juunimi aalajangerput Aningaasaqarnermut Nunanullu Allanut Naalakkersuisoqarfik peqquneqassasooq naalakkersuisoqarfiit attuumassutillit peqatigalugit akileraartarnermut, atugarissaarnermut pensionisiaqarnermullu tunngasunik aqqissuusseqqinnisanik piareersaaqqullugu, kiisalu ineqarnermut

tunngasuni misissueqqissaqqullugu aqqissuusseqqinnissamullu siunnersuummik piareersaaqqullugu. AIS 2014-imit isumaqatiginninniarnit nalaanni nalinginnaasumik partiinit aqqissuusseqqinnerit taper-sornerneqarput Akileraartarnermut Atugarissaarnermullu Ataatsimiititaliarsuup isumaliutissiissutaata malitsigisaanik.

Pilersaarutaasumik aqqissuusseqqilluni sulineq oqartussaaffippassuarput sunniuteqartussaavoq. Aqqissuusseqqilluni sulinermut pingaarnerusutigut anguniagassanik toqqaanerup kingunerissavaa, aqqissuusseqqinnerit immikkoortui ataasiakkaat sam-mivimmut ataatsimut sammisuunissaasa qulakkeersimanissaat. Aqqissuusseqqinnerit pingaarnertut anguniakkanut tapersiiviunissaat akuerineqarpoq:

- Aningaasaqarniarnikkut ineriartorneq
- Attanneqarsinnaasumik inuiaqatigiinni aningaasaqarniarneq
- Amerlanerusut sulilersinnaanissaat
- Amerlanerusut piginnaasaqarfiusunik ilinniagaqalernissaat
- Atugarissaarnissamut aqqissuusisimaneq ingerlalluartoq inunnut pisortanit sullinneqarnissamik pisariaqartitsinerpaanut sammititaq sanngiinnerpaallu suliffeqaannarnissaannut periarfissaqartitsinissamik qularnaariviusoq.
- Pisortat ingerlatsinerannit pisariillisaaneq naleqqussaanerlu

Aqqissuusseqqinnerit piareersarneqarnerini qitiusumik ilungersunarsinnaasut ilagaat suliniuteqarfigisat assigiinngitsut aamma immikkoortortaqarfiit akornanni ataqatigiittoqarsinnaanerata qulakkeerneqarnissaa. Taamatut aqqissuusseqqinnernik suliaqarneq Naalakkersuisut suliffissaqartitsiniarnermut pilersaarutaannut soorluttaaq pinaveersaartitsinermut aamma peqqinnerulernissamut periusaanni suliniutinut ataqatigiissaarneqassaaq.

2014-imut aningaasanut inatsisip akuerineqarnerani aqqissuusseqqinnikkut nunatta karsianut 225 mio. kr.-inik isertitaqartoqarnissaanik piumasaqaammik Inatsisartut ilanngussipput. Aqqissuusseqqinnerujussuit piareersaaffiusariaqarput annertuumillu misissueqqissaarfiusariaqarlutik pisullu ilaanni ikaarsaariarnermi aqqissuusisariaqalernissaq naatsorsuutigineqarsinnaavoq. Taamaattumik naatsorsuutaavoq aatsaat pimoorullugu 2016-imiit 2017-imiillu annertuunik aningaasatigut sunniuteqarumaartut. Taamaasilluni 2014-imut aningaasanut inatsimmik akuersissutiginnikkut aqqissuusseqqinnerit piareersarneqarnissaasa aallartinneqarnissaanut pisariaqartitsinissaq sakkortusitinneqarpoq.

Aqqissuusseqqinnerit isumaliutigilluarneqarnissaat nutaamillu eqqarsarnissaq pisariaqarpoq. Tamatumunga assersuutitut sulisut utoqqaanerit aqqissuusiffigineqartarsinnaanerit misissorneqartariaqarpoq. Tjenestemandit suliinnarnermikkut inuiaqatigiinnut suli tapertaarusukkaluarlutik suliunnaartariaqartarnerat takussaakkajuttarpoq. Taamatut suliunnaarnej naapertuutinnigilluinnarpasippoq. Taamaattumik pisut taamaattut aqqissuusseqqinnernut ilanngullugit isumaliutigineqartariaqarput.

Taamatut aqqissuusseqqinnissanut pisariaqartitsineq taamaallaat killilerneqanngilaq ukiuni aggersuni aningaasanut inatsisitigut oqimaaqatigiissitsinerup qulakkeerneqarnissa. Siusinnerusukkut oqaatigineqareersutut aqqissuusseqqinnerit naammassineqarnissaannut, pingaartumik innuttaasut utoqqaaneruler-tarnerisa kingunerisaannik ukiuni tulliuttuni 10-20-ni siuarsaanissamut piumasaqaatit sukannerulerisneqarput. Aqqissuusseqqinnermik sukkasuumik ingerlatsinikkut periarfissaqarpoq tamatuma aqunneqartumik ingerlanneqarnissa aammalu piffissami sivikitsuinnarmi sakkortooujussuarnik allanngortitsinernik pinngitsoortitsinnaassalluni, soorlu aqqissuusseqqilluni sulinerup kinguartinneqarnerata kingunerisnaasaatut.

Ingerlatsinissamut pilersaarut sulinerullu ingerlanissaa

Aqqissuusseqqiffigineqarniartut amerlanersaannut pisariaqarpoq suli maannakkut aqqissuussaanernik il.il. misissueqqissaartoqarnissa. Misissueqqissaar-nertigut periarfissaqalissaaq aqqiissutissatut periutsinit assigiinngitsunik sunniutaasinnaasunik kingunerisnaasanillu nalilersuisinnaanissaq kinguneriniartussaallugulu aqqissuusseqqinnerup imarisaanik suli aalajangersimasunngortitsineq tamatumunngalu naalakkersuinikkut isummernissamut.

Misissueqqissaarnissaq isumaqatigiinniarnissarlu pissaq Naalakkersuisuni suliassaqarfiit arlallit akornanni pissaq taamaattumillu naalakkersuisoqarfiit akornanni suleqatigiinnikkut pissalluni. Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik akileraartarnermut, atugarissaarnermut pensionisiaqarnermullu tunngasunik aqqissuusseqqinnissanik piareersaasuullunilu ataqatigiissaarisuuvoq, kiisalu suliarnut naalakkersuisoqarfiit attuumassutillit peqataatinnerisigut ineqarnermut tunngasuni misissueqqissaarlunilu aqqissuusseqqinnissamut siunnersuutissanik piareersaasuvoq.

Aqqissuusseqqinnermut pingaarnertut piffissalersuineq imaappoq:

2014-imi ukiakkut ataatsimiinneq

- Siusinaartumik pensionisianik utoqqalinermilu pensionisianik aqqissuusseqqinneq
- Inuusutissarsiutinik akileraaruteqartitsisarnermik aqqissuusseqqinneq

2015-imi ukiakkut ataatsimiinneq:

- lkiorssiissutinik aqqissuusseqqinneq
- Ineqarnermut tunngasunik aqqissuusseqqinneq
- Inunnik akileraaruteqartitsinermik aqqissuusseqqinneq

Utoqqalinermi pensionisiaqartitsinermi aamma siusinaarluni pensionisiaqartitsinermi pilersaarutaasutut

aaqqissuusseqqinnerit immikkoortunut ataasiakkaanut amerlasuunut attuumassuteqarput naatsorsuutigineqassaarlu innuttaasut tamavimmik aaqqissuusseqqinnernik annertunerusumik annikinnerusumilluunniit attorneqarumaartut. Taamaattumik assorujussuaq iluaqutaassaaq piareersaataasumik sulinermi kommunit aamma suliffeqarnermi akuusut sinniisaasa pingaarnerit akulerutsinneqarnissaat. Akulerutsitsinikkut periarfissiisoqassaaq siunnersuutit naammassineqannginnerini suliniutit assigiinngitsut oqaloqatiigiissutiginnissaannut, kommunillu suliffeqarnermilu akuusut siunertamik tamakkunungalu tunuliaqutaasunik takunnissinnaalersissallugit. 2012-imi akuusut pingasut oqaloqatiigiittarsimanerinit misilittakkat oqallittarfinnik marlunnik pilersitsinissamut kajumissaataapput. Oqallittarfik mikinerusoq naalakkersuinikkut sulialinnik peqataaffigineqartoq naalakkersuinikkut anguniakkanik oqallisiginnittarnissamut aamma teknikikkut/allaffissornikkut oqallittarfik aalajangersimasunik aaqqissuusseqqinnermi suliniutinik oqallisiginnittarnissamut.

Innuttaasunut, Namminersorlutik Oqartussanut kommuninullu kingunerisassanik naliliinerit

Aningaasaqarnermut Nunamullu namminermit Naalakkersuisoqarfiup akileraartarnermut atugarissaarnermullu tunngasuni aaqqissuusseqqinnissat kingunerisassaannik naatsorsuinermit nunatsinni inatsiseqarnikkut periusissat aallartippai. Inatsiseqarnikkut periusissani tunngavissat marluupput: Paasissutissatigit tunngavissat inatsisillu pilersaarusionermit paasinaavissatut ilusilikkat. Inatsiseqarnikkut periusissani paasissutissatigit tunngaviit tassaapput nunatsinni innuttaasut, inuit 56.000-iusut taakkulu imaraat inuit tamarluinnaasa pillugit paasissutissarpasuit. Ineqarnermut tapiissuteqariaatsimik, pensionisiaqartitseriaatsimik meeqqanullu tapiissuteqariaatsimik ineriartortitsisoqareerpoq. Taamatuttaaq akileraariaaseq, pisortanit ikiorseeriaaseq ulluuneranilu paaqqinnittarfeqariaaseq ineriartortinneqaleruttorput 2014-illu qiteqqunnerani piareersimassanganneqar-

lutik. Periutsit tamarmik periutsemi tamarmiusumi periuseqqatut taaguuteqarput aaqqissuusseqqinnerululu aningaasaqarnikkut ataatsimut naliliiffigineqarnissaanut tapertaassallutik. Periutsit inatsisinik allannguinerit agguataarinermi sunniutaannik kiisalu pisortat missingersuutaannut sunniutinik naatsorsuinermut atorneqassapput. Inatsiseqarnikkut periutsit aamma sulinissamut aningaasaqarnikkut kajumissutsimik erseqqissaaviussapput.

Inatsisit allanngortinneqarnerini, assersuutigalugu iluanaarutitaqanngitsumik akileraartarnermik allannguinermi allannguinerup kingunerisaanik akileraartartut isertitaqassutsinut iluanaartuusunut isertitaqassutsinullu ajunaaruteqartuusunut agguataarneqarsinnaapput. Assersuutigalugu inoqutigiinnit isertitakkaanit inoqutigiinnut isertitakitsunut agguataarineruneq pineqarsinnaavoq. Taamaalillutik inatsiseqarnikkut periuseqarnikkut naatsorsuinerit inatsisinik allannguinerup agguataarinikkut sunniutaasa takutinneqarnissaannut naleqqulluartaupput.

Inatsiseqarnikkut periutsit akileraartarnermik aaqqissuusinerup isumaginninnikkullu aaqqissuusinerup akornanni ataqatigiittoqarneranik misissuinermit naleqquttuupput taamaalillutillu ataqatigiittoqarnerani ajornartorsiuteqassuseq erseqqissarneqarsinnaalluni. Isumaginninnermi aaqqissuusinnermi pisortat sullississutaat pingaarnertut ilaqtariinnut isertitakinnerpaanut tunngatinneqarput. Tamanna ilaatigit pisartagalik isertitaqarneruleraangat pisortat ikiorsiissutaasa ikilisikkiartuaarsinneqartarneratigit pissaaq. Tamatumunnga peqatigitillugu isertitaqarnerulernermi akileraarusersuisoqassaaq. Taamaalilluni tassa pisortanit pisartagalip isertitaqarnerulernerapi pisortanit ikiorsiissutinut apparsaataallunilu isertitigit akileraarutinut qaffassaataassaaq.

ISUMAGINNINNERMUT UTOQQARNULLU TUNNGASUT

Innuttaasut utoqqaaneruleriartuinnarnerat isumagin-

ninnermik suliassa qarfirmut unammillernartorujus-
suuvoq, tassami utoqqaliner mi pensionisianut utoq-
qarnillu paaqqinninnermut aningaasartuutit qaffanne-
rinik kinguneqarmat.

Tamatuma saniatigut innuttaasut ilarpasui inuussu-
tissarsiorsinnaassuseqartut inuttut atukkatigut ajor-
nartorsiutit pissutigalugit sulinissamut piareersi-
mannigillat. Innuttaasut ilaat ima ajornartorsiortigaat
sulisinnaanatilunniit sulilersitsiniarnermut peqataa-
sinnaanatik taamaattumillu suliffeqanngitsunik ag-
guataariner mi 3-mi inissinneqartartut. Maanna pine-
qartuni taakkunani inissisimasut 700-ssangatinneqar-
put taakkuli piviusunut sanilliullugit ikippallaarnissaat
naatsorsuutigineqarpoq. Tamatuma saniatigut inuit
3000-it missaanniittut siusinaartumik pensionisiaqar-
put. Sapinngisamik amerlanerpaat suliffeqarnissaat
pineqartumut inuiaqatigiinnullu pingaaruteqarpoq.

Aammattaaq inuttut atukkatigut ajornartorsiutit
meeqqanut sunniuteqarnerluttarput. 2013-imi mee-
qat 0-17-inik ukiullit 7-8 pct.-ii angerlarsimaffiup ava-
taanut inissinneqarsimapput. Angerlarsimaffiup ava-
taanut inissiisarnerit ikilisinneqarnissaat Naalakker-
suisut anguniagaraat meeqqallu angerlarsimaffimmi-
nnit peerneqassappata meeqqat innuttaasutut nali-
giissutut inuiaqatigiinnut tapersiisinnaasutut misigi-
sinnaanngorlutik pitsaasumik alliantorsinnaanissaat
anguniagaavoq. Meeqqanut inuusuttunullu pimoorus-
silluni suliniarnerup inuttut atukkatigut kingornuttak-
kat kipitinneqarnissaannut tapertaanissaa pingaar-
teqarpoq, taamaalilluni meeqqat tamarmik toqqissis-
manartumik alliantornissamut periarfissaqarniassam-
mata taamatullu ilinniartitaanikkut suliffeqarnikkullu
iluatsilluartumik ingerlanissamut tunngavissanik pisa-
riaqartunik tunniussiviusumik toqqissisimanartumik
alliantornissamut periarfissinneqarniassammata.

Utoqqaliner mi pensionisianik siusinaartumillu pen- sionisianik aqqissuusseqqinneq

Utoqqaliner mi siusinaartumillu pensionisianut aninga-

sartuutit qaffarujussuarnissaat pinngitsoorniarlugu
pineqartuni taakkunani aqqissuusseqqittoqarta-
riaqarpoq. Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu Naa-
lakkersuisoqarfik 2008-mi Siusinaartumik pensioni-
siat pillugit nassuiaateqarpoq, tassani arlalinnik
kaammattuuteqartoqarluni. Akileraartar neq Atuga-
rissaarnerlu pillugit Ataatsimiititaliarsuaq 2011-mi
atugarissaarnermut tunngasuni kaammattuuteqar-
poq, tassani ataatsimiititaliarsuup Siusinaartumik
pensionisiat pillugit nassuiaammi kaammattuutaasut
annertuumik ingerlateqqillugit, kiisalu utoqqaliner mi
pensionisianut tunngasut allannngortinneqartariaqar-
nerat nassuiaatigalugu.

Utoqqaliner mi pensionisiaqartitsiner mi aqqissuus-
sinerup aqqissuuteqqinneqarnissaanut Naalakker-
suisut anguniakkanut arlalinnik illassusiisimapput:

- Utoqqaliner mi pensionisiaqartitsiner mi aqqis-
suussinerup, tassunga ilanngullugu ukiussaritatut
killiliussat allannngortinneqarnissaat
- ilusiligaaner mi pisariillisaaneq - aallaavittut tun-
ngaviusumik pensionisiaqartitsilluni ilassutitullu
pensionisiaqartitsilluni, kiisalu pensionisiallit sumi-
luunniit najugaqaraluarpata naligiissillugit
- pensionisiat inummut pineqartumut tunniunneqar-
tarnissaat
- periutsinik naleqquttunik nassaarnissaq, taamaalil-
luni sapinngisamik ukiussaritatut killiliussanik
naammassinnittunut tamanut tunngaviusumik pen-
sionisiaqartitsisoqarsinnaanngorlugu
- sulinikkut isertitanit pinngitsoorani soraarnerussu-
tisiaqalernissamut annertunungaartumik kater-
suisarnissamik atortuulersitsineq,
- soraarnerussutisiat tunniunneqartartut akileraaru-
serneqarnissaat aamma soraarnerussutisianik pif-
fissap akiliuteqarfiusartup siuartinneqarnissaa,
taamaasilluni soraarnerussutisiat Kalaallit Nu-
naanni katersorneqarsimasut maani nunami akile-
raaruserneqartalerlutik.

Ullumikkut isertitat, aappaqarnermut tunngasut, tasunga ilanngullugit utoqqalinermi pensionisialinnut aappaqarlutik inuusunut iluaqutaanngitsumik iluaqutaasumillu assigiinngitsunik arfinilinnik tunngaveqarluni utoqqalinermi pensionisiassat naatsorsorneqarparput. Maanna utoqqalinermi pensionisiaqartitsinerup ilusaa atugarissaarnermilu tunniuttakkanut allanut atanera pisut ilaanni ataatsimut akileraaruteqartitsinerup 100 pct.-imit annerusarneranik sunniuteqarpoq.

Taamaattumik pensionisiat aqqissuuteqqinneqarnissaat Naalakkersuisut sulissutigaa, tamatumani utoqqalinermi pensionisianik tunniussisarnermut malittarisassat pisariillisarneqarnissaat anguniakkat ilagalugu. Tamatuma saniatigut pensionisiallit sapinngisamik amerlanerpaat sulisinnaatillutik suliffeqaannarsinnaanissaat, kiisalu pensionisiallit naammaginartumik inuuniarnikkut atugaqarnissaasa qularnaarneqarnissaa aqqissuusseqqinnermi sammineqarpoq.

Naalakkersuisut isumaqarput tunngaviusumik pensionisiaqartitsiviusumik ilassutitullu pensionisiaqartitsiviusumik periuseqalerneq sammisaqarfiit qulaani taaneqartut malinneqarnissaannut atortuusinnaasoq. Aqqissuusseqqinnissamik siunnersuutip ilaatigut kinguneraa pilersogatigiittussaaitaanerup tamakkii-sumik ilaanakortumilluunniit atorunnaarsinneqarnissaa akillu assigiissarneqarnissaat, inuttut atugarisat apeqqutaatinnagit assigiilersillugit. Tamatumunnga peqatigitillugu suliffimmit pensionisiassanut aqqissuussinermut peqataanissamut iluanaarutissat annerulissapput.

Periutsit marluk immikkoortunik qulaani taaneqartunik imallit ataani allaaserineqarput.

Allannguneq pensionisiaqalernissamut ukiussaritaasut 67-inut allanngortinneqarnerannut, suliffimmit pensionisiassanut aqqissuussinermut pinngitsoorani akiliutigisassanik atuilernerumut, kiisalu pensionisias-

sanut akiliutinik akileraarusersuinerumut atasutut isigineqassaaq. Suliniutit taakku sunniutaannik naatsorsuinissamut misissueqqissaartoqarpoq. Tamatumunnga takussutissatut ataani titartagaqarpoq pensionisiaqalernissamut ukiussaritaasut allannguutaasaa, kiisalu utoqqalinermi pensionisiaqartitsinermi ilusiliinerup sunniutaannik periuseq A-tut periuseq B-tullu takutitsiviusumik.

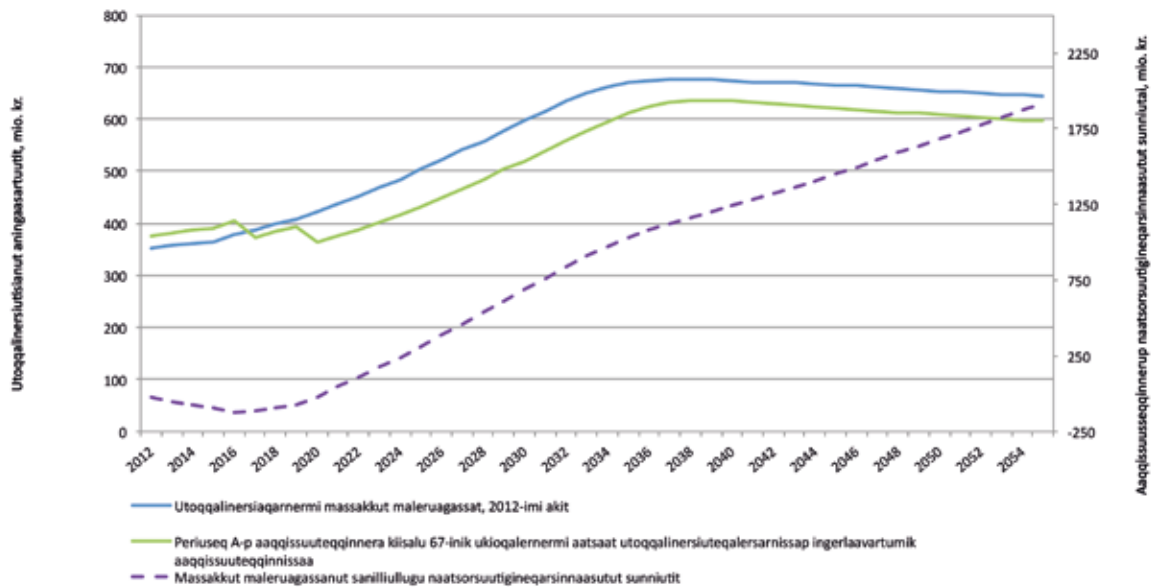
Siunissami utoqqalinermi pensionisianut ilusiliussap isumaliutigilluarneqarnissaata pineqartumi siunissami aningaasartuutissanut pingaaruteqartorujussuunerat titartakkami takutinneqarpoq. Inuit ileqqunik allannguinerisa sunniutaat eqqarsaatiginngikkaanni Periuseq A siunissaq qaninnerusoq eqqarsaatigalugu 24 mio. kr.-inik aningaasartuuteqarneruffiussaaq, Periuseq B siunissaq qaninnerusoq eqqarsaatigalugu 59 mio. kr.-inik aningaasartuutaanerussalluni. 2055-ip tungaanut sunniutissaq tamarmiusoq qiviaraanni periuseq A utoqqalinermi pensionisianut tunngasuni 2 mia. kr.-inik sipaarutaassaaq periuseq B pineqartumut aningaasartuutaanerussalluni.

Pingaartumik sulliffimmit pensionisiassanut, kiisalu utoqqalinersiallit suliffeqaqataanerannut tunngasuni inuit ileqqunik allannguinerisa sunniutaannik ilanngusinerup inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut pitsaasumik tapersiiviunissaa naatsorsuutigineqarpoq.

Utoqqalinermi pensionisiaqartitsinermik taama anertutigisumik allannguneq utoqqalinermi pensionisiat pillugit inatsisinik tunngaviusumik allannguiffiusariaqassaaq, kiisalu kingunerisassat aqqissuusseqqinnissamullu periarfissat pillugit ammasumik oqallittoqartariaqarluni. Aqqissuusseqqinnissamut siunnersuutit Inatsisartut 2014-imi ukiakkut ataatsimiinneranni eqqartugassanngorlugit saqqummiunneqarnissaat Naalakkersuisut naatsorsuutigaat.

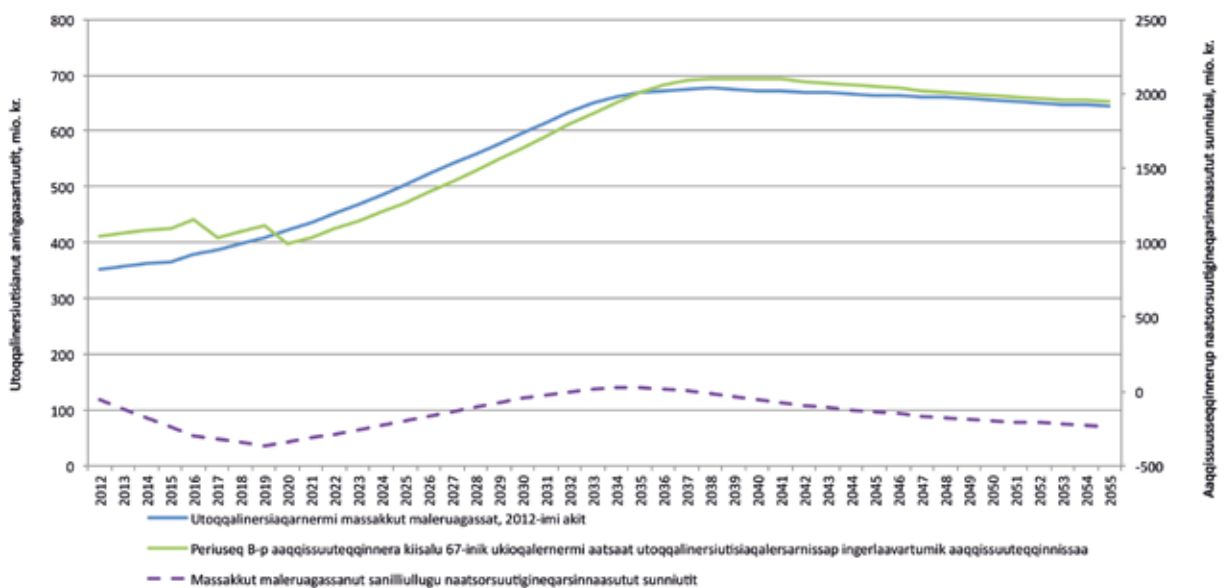
Naalakkersuisut isumaqarput siusinaartumik pensionisianut, piginnaanngorsaaqqinnermut piffissanilu ni-

Titartagaq 4.2: Aaqqissusseqqinnerup sunniutai, periuseq A

Najoqqutarisaq: Aningaasaqarnermut Nunamullu Namminermet Naalakkersuisoqarfik Nalunaarsuut: Tunngaviumik pensionisiani atuilernerq, tunngaviumik 58.000 kr.-iusunik. Tunngaviumik pensionisiat 215.000 kr.-it sinnerlugit isertitaqarnermi milliartortinneqassapput 322.500 kr.-illu sinnerlugit isertitaqarnermi atorunnaassallutik. Ilasutitut pensionisiat annerpaamik 48.000 kr.-iussapput tunngaviumillu pensionisiat sinnerlugit isertitaqarnermi ikilisinneqartassallutik, kiisalu 215.000 kr.-inik isertitaqarnermi atorunnaarlutik. Pensionisiat inummut pineqartumut naleqqussagaassapput pilersogatigiittussaaitaanerlu atorunnaarluni.

Titartagaq 4.3: Aaqqissusseqqinnerup sunniutai, periuseq B

Najoqqutarisaq: Aningaasaqarnermut Nunamullu Namminermet Naalakkersuisoqarfik Periuseq A-tut, taamaallaat ilasutitut pensionisiat inuttut atukkat apequtaatillugit aaqinneqartutik, ilasutitut pensionisiat kisimiittunut annerpaamik 65.497 kr.-iulersillugit aappariinnullu 48.000 kr.-iulersillugit.

kerartuni sulisitsinermut tunngasut tamarmik nutaamik eqqarsarfigineqartariaqartut, taamaalilluni amerlanerusut pilersorneqarnermit suliffeqalernissamut periarfissanik atorluaasinnaangorniarlugit.

Taamaattumik Naalackersuisut isumaqarput amerlasuut, pingaartumik siusinaartumik pensionisiallit inuusunnerusut suliffeqarnermut aalajaatsumik attuumasuteqarnissamut periarfissaqarnikkut inuuniarnerminni pitsaanerusemik atugaqalersinnaalissasut. Tamatumunnga peqatigitillugu siusinaartumik pensionisiallit akornanni ullumikkut tamakkiisumik ilaannakortumilluunniit sulileqqinnissamut periarfissaqartoq, kiisalu sulisussanik Nunatsinni inuiaqatigiinnut tarmiusunut ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu iluaqutaasussanik atorluarneqanngitsoqartoq nalilisoqarpoq.

Taamaattumik aaqqissuusseqqinnermi anguniagavoq sulisinnaassutsimik ineriartortitsinissap pineqartullu suliffeqaannarnissaata qularnaarneqarnissaata sammineqarnerunissaa, taamaalilluni pilersorneqaannarnerminngarnit imminut pilersulernissaq qularnaarneqarluni.

Siusinaartumik pensionisianut, piginnaangorsaaqqinnermut piffissanilu nikerartuni sulisitsinermut tunngasuni aaqqissuusseqqinnermi siusinaartumik pensionisiat pillugit nassuiaammi siunniunneqartut aalaavigineqassapput. Siusinaartumik pensionisialereqginnermut anguniakkat ilaat tassaapput:

- Siusinaartumik pensionisiaqalersitsisarnermut piumasaaqatit allangortinneqarlutillu erseqqissarneqarnissaat
- sulisinnaassutsimik nalilisoqarnissaa nalileeqqittoqartarnissaalu
- siusinaartumik pensionisiaqartitsinermut aalajangiisartunik pilersitsisoqassasoq, qinnuteqaatinik naliliinerit siusinaartumillu pensionisiaqalersitsinerit assigiinnerulersinniarlugit pitsaanerulersinniarlugillu

- assigiinngitsunik annertussusilinnik pensionisiaqartitsisoqarnissaa, siusinaartumik pensionisiat naliginnaasut annikillisamillu pensionisiat immikkoortinneqarlutik
- aningaasalersueriaatsip kommunimit tamakkiisumik aningaasalersuiffingornissaa

Anguniagaqarluni pimoorussinikkut, aamma piffissani nikerartuni sulisitsisarnermik pilersitsinikkut siusinaartumillu pensionisialinnik ingerlaavartumik nalilissarnikkut siusinaartumik pensionisiallit ukiorpassuit ingerlanerini ikilisinneqarujussuarnissaat tamatumunngalu peqatigitillugu siusinaartumik pensionisiallip pineqartup immikkoortiterinerit eqqortunut nuunneqarnissaa anguniagavoq.

Ilinniartitaanermik suliassaqarfimmut piumasaaqatit

Pisortani sulisunik ilinniartitsineq piginnaasanillu ineriartortitsineq pisortat isumaginninnikkut suliassa-qarfiata ingerlalluarnissaanut qitiuvoq. Tamatumani suliatigut piginnaasat innuttaasunut pitsaanerpaamik sullissinermik siunnersuinermillu kinguneqarsinnaasut, kiisalu aaqqissuusseqqinnerit kingunerisaannik naammassinninnissamut allaffissornikkut naammassinnaasanik peqarnissaq pineqarpoq. Isumaginninnermik suliassaqarfimmi sulisorpassuit suliassaminut ilaannakortuinnarmik piginnaasaqarput taamaattumillu ilinniartitaanermi tulleriarinerit pisariaqartitsinernut taakkununga ilanngussiviunissaat pingaaruteqarpoq.

Innuttaasut pitsaanerusemik ilinniartinneqarnissaat aamma isumaginninnermik suliassaqarfimmut toqqaannangitsumik sunniuteqassaaq, amerlanerusut imminnut napatissinnaalernerisigut isumaginninnikkullu ikiorserneqartariaqannginnerulernerisigut.

PEQQISSUTSIMUT TUNNGASUT

Innuttaasut peqqissutsikkut pitsaasumik sullinneqarnissaat, kiisalu maanna siunissamilu pitsaanerpaamik napparsimatsaaliorneqarnissaat Naalackersuisunit

kissaatigineqarpoq. Napparsimanikkut pineqartoq isumakuluutissinneqartarpoq tamannalu katsorsaaneq, isumassuineq paaqqutarinninnerlu, kiisalu isumaginninnikkut ikiorsiinikkut, soorlu siusinaartumik pensionisiaqartitsinikkut napparsimanermilu ullormusiaqartitsinikkut inuiaqatigiinnut aningaasartuutaasarluni. Tamatuma saniatigut akileraarutitigut isertitassaraluit ilanngunneqassapput.

Naalakkersuisut piffissamut 2014-2017-imut nuna tamakkerlugu peqqissutsimut periusissamik 2014-imi upernaakkut saqqummiussiniarput. Periusissamut anguniakkat pingaarnerit tassaassapput:

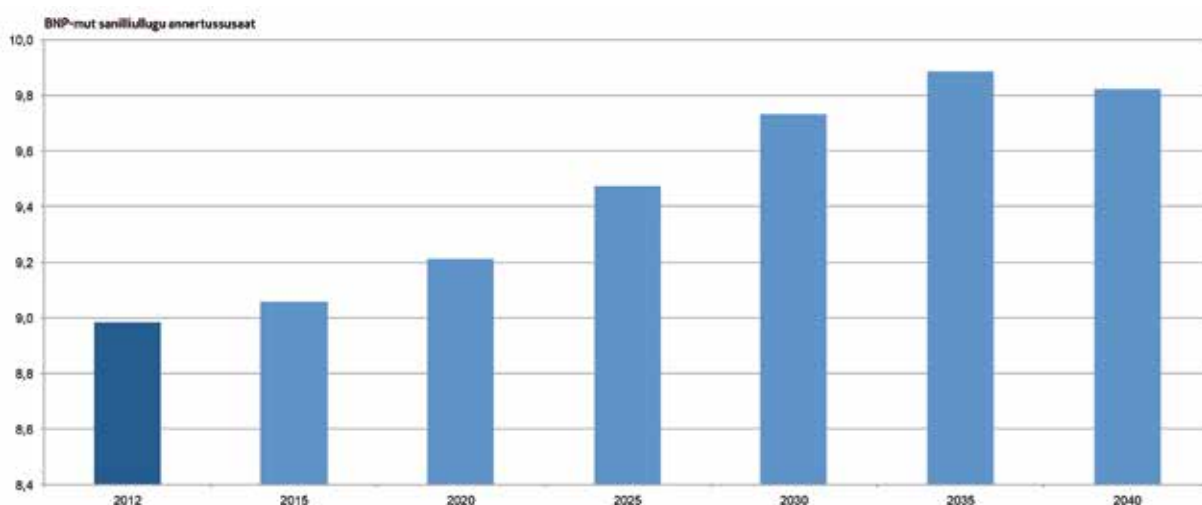
- Innuttaasoq qitiutillugu peqqinnissaqarfik ataqatigiissitsiviusoq sumi najugaqarneq apeqqutaatinnagu suliatigut pitsaasumik suliffiusoq toqqissisimantorlu
- Inuuniarnermi atugassarititaasut pitsaasut pinaveersaartitsinikkut innuttaasut peqqissusaannik siuarsaaviusut

- Peqqissutsimut tunngasuni teknologiimik atuineq, peqqinnissaqarfik innuttaasunut saaffiginnittoq, kiisalu inuiaqatigiit agguataarnerat, suminngaanneerseq attaveqaatillu pillugit unammisassat millisinnerarnerat
- Suliffik pilerinartoq, sulisorinniinnarniarneq piginnaasanillu ineriartortitsineq
- Pimoorussaasumik nukinnik atuineq aqutsinerlu
- Ilisimatusarneq alapernaasernerlu, pimoorussinerit katsorsaanerillu siunertaq malillugu ingerlasut ingerlaavartumillu ineriartortinneqartut

Unammilligassat

Peqqinnissaqarfimmut aningaasartuutit Namminersorlutik Oqartussani aningaasartuutit tamarmiusut ilarujussuaraat. Peqqissutsimut tunngasuni ingerlatsinermut aningaasartuutit 2012-imi 1.203 mio. kr.-it missaanniipput, Namminersorlutik Oqartussani aningaasartuutit tamarmiusut 18 pct.-iisa missaanniillutik.

Titartagaq 4.4: Peqqinnissaqarfimmut aningaasaliissutit nikerarneri

Malugeqqusaq: 2012-miippat kisitsisit atuuttut 2015-2040-miillutik ilimagisat.
 Najoqqutarisat: Aningaasaqarnermut Nunamullu Namminermut Naalakkersuisoqarfik

Inuiaqatigiit agguataarnerisa ineriartornera utoqqaanerusut amerlanerujartorfigisaasa kingunerissavaa peqqissutsikkut sullissinerit piumaneqarnerulernissaat pissutigalugu peqqinnissaqarfimmut aningaasartuutit qaffarujussuarnissaat. Ukioqqortusiartornermi kræftimik, puigortunngornermik aammalu uummammi taqqakkut nappaatit atuunnerat akulikilliartortarpoq. Nappaatit taamaattut inuunerup sinnera katsorsarnerqarnissaannik malinnaavigineqarnissaannillu pisariaqarfiugajuttarput aammalu katsorsarnerqartarnerat akisungaatsiarluni.

Figur 4.4 Tunisassiat ataatsimut nalinginut peqqinnissaqarfiup aningaasartuutai siumut nalunaarneqarput takuneqarsinnaavorlu aningaasartuutit 2035-p tunngaanut qaffassasut.

Inuiaqatigiit ineriartornerisa nassatarissavaa innuttaasut peqqinnissaqarfimmi pitsaanerusumik sullissinissamut piumasaqaateqarnerulernissaat. Naatsorsuuteqarnerulernikkut nutaanillu katsorsaariaaseqalernikkut peqqinnissaqarfimmut aningaasartuutit tunisassiat ataatsimut nalingisa qaffakkiartornerat peqatigitillugu qaffannissaat qulaani taaneqartumi ilanngunneqarput.

Suliniutinik annertuunik aallartitsinikkut peqqissutsimut tunngasut aningaasaqarnikkut suliatigullu ilungersunartorsiulersinnaapput. Ilaatigut innuttaasunngortut nalinginnaasumik najugasseriaatsip avataani inissisimasut ilaat peqqissutsikkut sullinneqassappata tamanna peqqinnissaqarfiup aningaasaqarneranut unamminartorujussuussaaq. Peqqissutsikkut sullissineq, kiisalu peqqissutsimik misissuineq pillugu piumasaqaatit, akiuussusersuinerit, ilisimatusarnermik aqqissuussinerit, inuit nalinginnaasumik peqqissusii-nik misissuinerimut aningaasat pillugit akuersissutaatilinnik ilanngussiffiusumik aqqissuussisoqassaaq. Najugaqarfioreersut avataanni piiaaffinnik pilersinneqartunik peqqissutsikkut sullissinerimut akisussaaffik erseqqissarniarlugu, kiisalu aatsitassarsiornermik su-

liassaqarfimmi ineriartornerup peqqissutsikkut sullinneqarnissamik pisariaqartitsinerimut peqqinnissaqarfiullu naammassisinnaasaanut qanorpiaq kingunerqarnissaanik misissueqqissaarneq aallartinneqassaaq. Taamatuttaaq akuersaanngilluinnarnerup atorunnaarsinneqarnera qinngornernut ulorianartunut tunngasuni annertuumik inatsisiliornissaq kingunerissavaa taamatullu aamma qinngornernut ulorianartunut tunngasut nakkutigineqarnissaannut inatsisitigut tunngaviliisoqassalluni.

Akisussaaffiliinissap erseqqissarneqarnissaa, kiisalu aatsitassarsiornermik suliffissuaqarnermi sulisunut peqqinnissaqarfimmit akisussaaffigineqartunut peqqissutsikkut sullissinissaq qularnaarniarlugu peqqinnissaqarfiup naammassisinnaasaasa aningaasalersuinnissartaatalu siumut qularnaarneqarnissaat pingaaruteqarpoq. Aatsitassarsiornermik suliffissuaqarnerimut sullissineq ataatsimut isigalugu innuttaasut sullinneqarnerannik pilliuteqarfiussanngilaq. Peqqinnissaqarfik ullumikkut najukkami innuttaasut pisariaqartitaannaannik matussusiisussaavoq suliffissuaqarfimmillu nutaamik aallartitsinikkut aatsitassarsiornerimut tunngasunik sullissinerup najukkami innuttaasunut neqeroorutit ajortumik sunnerneqannginnissaat qularnaarneqassaaq.

Suliniutit sipaarutaasinnaasullu

Pisortat missingersuutaasa peqqissutsimik suliassaqarfimmi tatisimaneqarnerat Naalakkersuisut ilisimaavaat. Immikkoortumi tassani Nuna Tamakkerlugu Peqqissutsimut Periusissiamit 2014-2017-imit suliniutit naammassisaqarnerulersitsiviusinnaasut naggataatigullu peqqissutsimut aningaasartuuteqarnerulerujussuarnerimut akiuissutaasinnaasut sammineqarput.

Periutsit suleriaatsillu pitsanngorsarneqarnissaat, kiisalu aningaasaqarnermik aqutsinerup pitsanngorsarneqarnissaa Peqqinnissaqarfimmit sammineqarpoq, taamaalilluni naammassisaqarnerulersinnaanikkut peqqissutsimut tunngasuni aningaasaqar-

nikkut tatineqarnerit sapinngisamik akiorneqarniasammata.

Periusissiami makkununga tunngasuni sipaarniutaasinnaasut/naammassisaqarnerulissutaasinnaasut taaneqarput:

- Atuisartunut nioqqutissat napparsimasunullu sullissitutit, kiisalu angallassinermut aningaasartuutit pillugit pisiortornissaq pillugu isumaqatigiissutinik pitsanngorsaaneq.
- Naammassisaqarnerulersinnaanermut periarfissanik allanik samminnittuarneq.
- Aqutsinermi paasissutissanik pitsanngorsaaneq peqqinnissaqarfiup aqutsinermut atortuinik pitsanngorsaataasoq.
- Peqqinnissaqarfiup illuutaanni nukissiornermik pitsanngorsaaneq.
- Pappiararsorluni sulinermik elektroniskimik suleriaaseqarnermut allanngortitsineq (pigaartuusarnermut pilersaarusionermeq aamma EPJ)

Aammattaaq ungasinnerusooq eqqarsaatigalugu peqqissutsimut tunngasuni aningaasartuuteqassuseq annikillisinneqarsinnaavoq, suliniutit peqqissutsimik siuarsaataasut pinaveersaartitsiviusullu pimoorunerisigut. Peqqissutsimut periusissiami suliniutit "Det sunde sexliv/Tidlig Indsats" (Tunillatsinnaveersaarlu ni atoqatigiittarneq/siusissukkut suliniarneq), "Inuuneritta" aamma "selvmordsforebyggelse" (imminortarnermik pinaveersaartitsineq) taaneqarput. Suliniarnerit taakku tamarmik inuit peqqissusaannik pitsanngorsaannissamik innuttaasullu inuunerisa pitsaanelulersinneqarnissaannik peqqinnissaqarfimmillu sullissitutit piumaneqarnerat siunissami annikillisinneqarnissaannik siunertaqarput. Suliniarnerit aamma suliffissaqartitsinermut isumaginninnermullu tunngasuni malitsitut pitsaasumik sunnuteqarsinnaapput, tassami peqqinnarnerusumik inooriaaseqarnerup suliffeqarnermut peqataanerulernermik isumaginninnikkullu pisartagaqartut, soorlu siusinaartumik pen-

sionisiallit, inissiinerit il.il. ikinnerunerinik nassataqarnissaa naatsorsuutigineqarsinnaammat.

Peqqinnissaqarfiup aningaasartuutaasa ilarujussui peqqissaanermik suliallit akissarsiaannut tuttarput. Taamaattumik sulisut sulisoriinnarneqarnissaannik paarlattaasartunillu minnerpaamik atuinnissamik qularnaariffiusumik iluatsittumik sulisussarsiorneqarnissaq peqqinnissaqarfimmit sulissutigineqarpoq. Tamanna makkununga suliaqarnikkut pissaaq:

- Anguniagaqartumik sulisussarsiorneq sulilerlaanillu ilitsersuineq piginnaasanik ineriartortitsinermut paarlakaattarnermillu isumaqatigiissuteqartarnermit taperserineqarpoq.
- Peqqinnissaqarfimmi aqutsisunut assigiinngitsunik qaffasissusilinnut tamanut aqutsisutut ineriartortitsinissamut pilersaarut.
- Attaveqatigiinnermut periusissiaq nunatsinni peqqinnissaqarfiup nittarsaanneqarnerunissaanut tapertaasinnaasoq.

Tamatununga nangitsissutitut ilinniartitaanermik suliassaqarfimmi tullerriaarinerni aamma siunissami peqqissaanermik suliaqartunik pisariaqartitsinerunissap ilanngullugu eqqarsaatigineqarnissaa pingaaruteqarpoq. Taamaattumik peqqissaanermut tunngasuni ilinniartitaanerit sorliit pisariaqartinneqarneri pillugit Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Ilageeqarnermut Naligiissitaanermullu Naalakkersuisoqarfik ingerlaavartumik oqaloqatigineqartarpoq.

Peqqinnissaqarfimmi naammassisaqarnerulernissamut periarfissaq alla tassaavoq suliassaqarfimmi tamani teknologiimik nutaamik atuinnissaq. Suliniarneq tamanna nuna tamakkerlugu digitalinngortitsinissamut periusissiami suliassaqarfittut iilaavoq siammasissumillu najugassittarnerit qaangerneqarnissaannut atortussatut, kiisalu sullissitutit immikkuullarinnerusut amerlanerusut nunaqarfimmi isorliunerusunilu sullissitutigineqarsinnaanissaannut peqataasussatut

isigineqassaaq. Tamatuma saniatigut peqqinnissaqarfimmi teknologii atortutut katsorsaarnertut, pitsaasutsimik ineriartortitsiviusinnaasutut, naammassisaqarnerulernissamut suliniarnertut, kiisalu innuttaasunut nalinginnaasumik sullissinermut tapertaasinnaasutut isigineqassaaq. Immikkut ilisimasaqarfiusumik ingerlatsineruneq allatullu najugasseriaaseqarneq pissutaallutik peqqinnissaqarfimmut tunngasuni Nunap Immikkoortuini DIN-imiluunniit immikkut ilisimasallit amerlanerusut ingerlatsinissaat pisariaqalersineqarpoq. Sullissineq pitsanngorsarniarlugu, naammassisaqarnerulerniarnerit taperserniarlugit suliatigullu ajornangiffiini peqqissaanikkut neqeroorutit innuttaasut angerlarsimaffiitut qaninnerpaatinneqarnissaat qularnaarniarlugit Naalakkersuisut makkuninnga sulissuteqarniarput:

- Tele atorlugu nakorsiartitsinerit telelu atorlugu tannikkut katsorsaarnertut nuna tamakkerlugu nunamilu killeqarfiit akimorlugit ineriartortinneqartuarnissaat nukittorsarneqarnissaallu.
- Peqqinnissaqarfiup napparsimasut pillugit elektromiskimik, peqqinnissaqarfiup neqeroorutaanik tamarmiusumik imaqartumik innuttaasullu sumiluunniit saaffiginnikkaluarunik ataatsimik journaleqarnissaannik qularnaarisumik journaliisiveqalernissaa.
- Misissueqqissaarnernik peqqissuseq pillugu nittartakkami www.peqqik.gl-imi nammineq iliuuserisinaasat ineriartortinneqarnissaannut periarfissanik qulaajaaffiusussumik aallartitsinissaaq.
- Pigaartoqartarnermik pilersaarusiorluarnerunissamut akissarsisitsisarnermullu ataqatigiittoqarnissaanut periarfissanik misissueqqissaarnerup aallartinneqarnissaa.

Naak ataatsimut isigalugu teknologii naammassisaqarnerussutaasinnaagaluartoq peqqinnissaqarfimmi ima unamillernartoqarpoq teknologii nutaaq tamati-guunngitsoq aningaasaqarnikkut sipaarfiusarani. Teknologii nutaaq katsorsaariaatsinik nutaanik kinguneqarsinnaavoq tamannalu innuttaasut peqqissut-

sikkut sullississutinik pisariaqartitsinerisa annertuse-riarnerannik kinguneqarsinnaalluni. Peqqinnissaqarfik naammassisaqarnerulersinnaaleraangat katsorsaanermi angusat pitsaanerulersarput, nappaatit piler-toneruserumik suussusersineqarlutik, nappaatit suuneri pitsaaneruserumik paasineqarlutik nappaatillu nutaat paasineqarlutik. Taakku tamarmik innuttaasunut naammassisaqarneruffiupput sullissinermillu siuarsaataaalluarlutik. Taamaattorli teknologiip nutaap/naammassisaqarnerulernerup aningaasaqarnikkut sunniutaa tassaasinnaavoq aningaasartuuteqarnerulernerneq, tassami innuttaasut nappaateqarlutik sivisuserumik inuusalisammata nappaatillu nutaat katsorsarneqartussaallutik.

Katsorsaarnertit peqqinnissaqarfimmi suliniarnerit siunertaasooq malillugu ataatsimut isigalugu ingerlannissaat qularnaarniarlugu sunniutit ingerlaavartumik uuttortarneqartarnissaat pingaaruteqarpoq. Taamaattumik Peqqinnissaqarfik peqqinnissakkut suussusersiutinut aningaasaqarnikkullu pingaarnertut kitsisisinut ingerlaavartumik misissuisarpoq.

Kommunik suleqateqarneq

Peqqinnissaqarfik inuiaqatigiinni peqqissutsimut tunngatillugu qitiusorujussuarmik inissisimavoq taamaattorli inuit peqqinnerulernissaannut imaluunniit peqqinnissakkut neqeroorutinik innuttaasunit atornerqartunik ataatsimut isigalugu qaffassaanissamik kissermaassisinnaanani. Kommunit aamma pingaarutilerujussuarmik inissisimapput. Pineqartuni ataani taaneqartuni ilisimasani ineriartortitsinissamut kommuninillu suleqateqarnerulernissamut ilimanaateqartoq Peqqinnissaqarfik isumaqarpoq:

- Piginnaanngorsaaqqittarnermut sungiusaaqqittarnermullu tunngasut - peqqinnissaqarfiup angerlarsimaffiullu imaluunniit paaqqinniffiup akornanni ata-qatigiinneruserumik ikaarsaariartitsisarneq.
- Atornerluinermik katsorsaasarnermut tunngasut, siunissami atornerluinermik katsorsaasarnissaaq pil-

lugu Nassuiaammi (2012) kaammattuutit naapertorlugit erseqqinnerusumik akisussaaffinnik agguataarineq.

- Nammineq angerlarsimaffigisami paarineqarneq - innuttaasup kissaatini naapertorlugu peqqissaanikkullu illersorsinnaatillugu angerlarsimaannarsinnaanera siunertaralugu innuttaasup angerlarsimaffimmini tapersorsorneqarsinnaaneranik isumassorneqarsinnaaneranillu misissuineq.
- Siusissukkut suliniarneq - sulisunut aqqissugaa-nermilu immikkoortortanut pilersaarummik suliaqartuusunut erseqqinnerusumik nassuiakkanik inissitsiterineq akisussaaffinnillu agguataarineq.

Atornerluisunik katsorsaanerit sammineqarnerunissaat

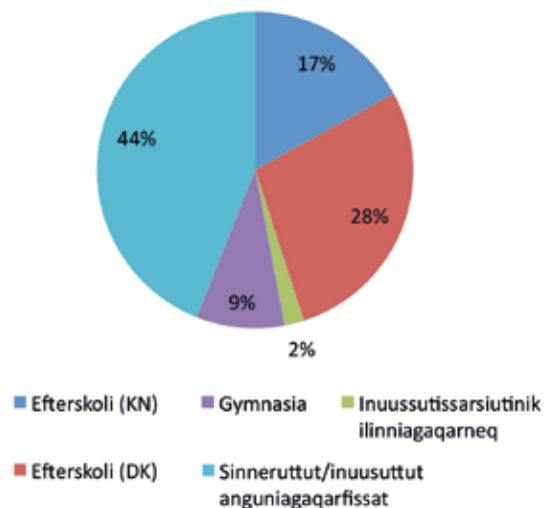
Naalakkersuisut atornerluinermik katsorsaasarnermik pisariaqartitsinermik, kiisalu atornerluinermik akeqanngitsumik neqerooruteqartalernikkut inuiaqatigiinnut iluanaarutissanik misissueqqissaassasut Inatsisartut 2013-imi ukiakkut ataatsimiinnermi aalajangiipput. Misissueqqissaarnerit taakku 2014-imi upernaakkut ataatsimiinnissamut piareersimassapput. Tamatumunnga nangitsissutitut Naalakkersuisut siunissami atornerluinermik katsorsaanssamik neqerooruteqartarnissamut pilersaarummik 2014-imi ukiakkut ataatsimiinnermi saqqummiussissapput, taakku 2015-imut Aningaasanut Inatsimmi piviusunnagortinneqarsinnaangorlugit. Misissueqqissaarnermi atornerluinermut tunngasut tamarmik, tassa imigasamik, hashimik spillernermillu atornerluinerit pineqassapput.

ILINNIARTITAANERMUT TUNNGASUT:

Immikkoortuni arlalinni taaneqareersutut ilinniartitaanermik suliassa qarfik siuariartornissamut ilippa-naataasinnaasut atorluarneqarnissaannut, kiisalu naammassisaqarfiulluurtumik sullissinermillu sammisaqarfiusumik pisortani suliassa qarfeqarnissamut tunngatillugu pingaarutilimmik inissisimavoq. Naak ilinniagaqassuseq ukiuni kingullerni qaffakkaluartoq ilinniartitaanermik aqqissuussinermi suli unammi-

sassarujussuaqarpoq. 2012-imi 11 %-iinnaat atuarnerminnik naammassinermi ilinniarnertuunngor-niarfintut inuussutissarsiutinulluunniit ilinniartitaanernut toqqaannartumik ingerlaqqissimapput.

Titartagaq 4.5: Inuusuttut atuarnerminnik naammassininnermini toqqaannartumik ingerlaqqittut, 2012

Najoqqutarisaq: Ilinniartitaanermut, Ilageeqarnermut, Kultureqarnermut Naligiissitaanermullu Naalakkersuisoqarfik

Naalakkersuisut ilinniartitaanermut iloriusissaq 2014-imi ilinniartitaanermik suliassa qarfimmi sammisaqarfii kiisalu anguniagartaasut nassuiaavigaat. Anguniakkat pingaarnertut makkuupput²:

- Meeqqat suli atualingitsut tamarmik pisortat meeqqeriviutaanniissinnaassapput
- meeqqerivinni ilinniarfinnilu piginnaasunik sulisoqarnissaq
- inuussutissarsiutini ilinniartitaanerni inuusuttut praktikernissamut periarfissaannik pitsangorsaanissaq
- inuusuttut pilertornerusumik ilinniagaqalersinnetarnissaat

² Ilanngussaq 3-miipput Ilinniartitaanermut Iloriusissaq 2014-imi anguniakkat aalajangersimasut takussutissartaat erseqqissaavioq.

- ilinniartinni assigiinngitsuni taamaatiinnartartut ikilisinneqarnissaat
- Ilinniagaqassutsip qaffatsinneqarnissaa, amerlanerusut inuusutissarsiutinut ilinniartitaanermik ingerlaqqiffiusumilluunniit ilinniartitaanermik naammassinnittarnerisigut.

Ilinniartitaanermut Iloriusissaq 2014-imut nangitsisutitut ilinniartitaanermut pilersaarut II suliarineqarpoq. Pilersaarummi tassani anguniakkat qulaani taaneqartut anguniarlugit suliniutit sorliit aallartinneqarneri aallartinneqarnissaalluunniit allaaserineqarput. Immikkoortumi ataaniittumi suliniutit meeqqanut inuusuttunullu aammalu atuarfimmumut, kiisalu inuusuttunut 16-it 18-illu akornanni ukiulinnut sulii ilinniagaqalersimanngitsunut sammitinneqartut sammineqarput. Meeqqat inuuneranni tassunga tunngasortaa ilinniagaqarnissamut suliffeqalernissamullu aqqutissiuussisussanik meeqqat suliatigut inuttullu piginnaasaqalernissaannut pingaaruteqarpoq.

Pingaarnertut anguniakkanut tunngatillugu suliniutitut immikkut ittutur erseqqissaatigineqarsinnaavoq inuusutissarsiutinut ilinniartitaanerni praktikerfissanut tunngatillugu ukiumi ilinniartitsisarnissamut periarfissat misissorneqarmata, taamaalilluni praktikerfissat amerlanerusut ilinniartitaanermilu eqaannerusumik allatut ingerlanissaq pilersinniarlugu. Taamaatiinnartartut ikilisinneqarnissaannut tunngatillugu oqaatigineqarsinnaavoq siunnersuisarnerup, ilinniartunut inuttut atukkat pillugit siunnersuisarnerup tarnillu pissusiinik ilisimasalinnit ikiorserneqartarnerup pitsanngorsarneqarnissaa sulissutigineqarmat. Tassunga atatillugu Siunnersuisartunik Ilinniartitsisarfik, kiisalu nuna tamakkerlugu tarnip pissusiisigut ilinniartunillu inuttut atukkat pillugit siunnersuisarneq 1. januar 2014-imi pilersinneqarput. Kiisalu anguniakkat ilaattut taaneqarsinnaavoq ilinniartut ineqarfiisa atorluarneqarnerunissaat taamaattumillu inuusuttut 18-it inorlugit ukiullit marlukkuutaarlutik ineqatigiit-

tassallutik, inimik taamatut angissusilimmik peqartilugu.

Sulii atualingitsut

Sulii atualingitsunut tunngasuni sammineqarnerpaaq tassaavoq meeqqat tamarmik pisortat meeqqeriviu-taanniissinnaanissaannik neqeroorfigineqarnissaat, taakkunani meeqqat ineriartornerat ilikkariartornerallu qularnaarneqarsinnaalluni, inuttut kulturikkullu tunuliaqutaasut apeqqutaatinnagit.

Meeqqat amerlanerusut pisortat meeqqeriviu-taannut neqeroorfigisinnaajumallugit 2014-imut Aningaasanut Inatsimmi ukiunilu missingersuusiorfiusuni 10 mio. kr.-it immikkoortinneqarput meeqqerivinni inissat amerlisarneqarnissaannut. Nunaqarfinni illoqarfinnilu minnerusuni meeqqerivinni inissat amerlisarneqarnissaat pingaarnertut sammineqassaaq. Nukissat pitsaannerpaamik atorluarumallugit paaqqinniffiit ajornartinnagu pisortat illuutigeriigaanni tamakkiisumik atorluarneqariinngitsuni pilersinneqassapput.

Meeqqerivinni pitsaannerpaamik ilikkariartortitsinissaq ineriartortitsinissarlu qularnaarniarlugit Inerisaa-vik meeqqat peqqissusiinik, ineriartornerinik atualernissamullu piareersimanagerinik misissuinnissamut ator-tussanik ineriartortitsinissamik sulissuteqarpoq. Sulinerup 2014-imi juuni nallertinnagu naammassineqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq.

Aammattaaq paaqqinniffinni perorsaasutut ilinniarsimasut amerlanerunissaat sulissutigineqarpoq. Tassunga atatillugu 2014-imut Aningaasanut Inatsimmi ukiunilu missingersuusiorfiusuni 20 mio. kr.-it 30 mio. kr.-illu immikkoortinneqarput, Ilulissani Perorsaanermik Ilinniartimmu atuatitsivinnut nutaanut, kiisalu Ilulissani ilinniartut ineqarfiinik amerlisaanermut atugassat. Aammattaaq ungasissumit ilinniartitsinikkut isumaginninnermi perorsaasutut ilinniartitaanermik pilersitsinissamut aningaasanik immikkoortitsisoqarpoq.

Meeqqat alliaratornerat ineriartornerannut ilikkariatornerannullu sunniuteqarsinnaavoq. Taamaattumik meeqqerivinni atuarfinnilu tamani suliniut Kammagiit-ta qinngasaaruttannginnissamik suliniutaasoq piviusunngortinneqarpoq. Suliniutip taassuma siunertaq malillugu ingerlanissaa qularnaarniarlugu 2014-imi naliliiffigineqassaaq.

Meeqqeriviit meeqqat alliaratornerannut ineriartornerannullu tunngatillugu pingaarutilerujussuarmik inissimapput angerlarsimaffilli aamma pingaaruteqarpoq. Meeqqat sumiginarneqaratik, pinerlineqaratik atornerlunneqaratillu toqqissisimanartumik alliarornissamut pisinnaatitaaffeqarput. Taamaattumik angajoqqaat isumassuisinnaassusiat qaffassarniarlugu assigiinngitsunik suliallit akornanni ilitersuiffiusumik assigiinngiaartitsiviusumillu pinaveersaartitsinikkut nuna tamakkerlugu suliniarnissaq aallartinneqarpoq. Meeqqat tarnimikkut, inuttut timikkullu ineriartornerat pisariaqartitaallu pillugit nuna tamakkerlugu paasititsiniaasoqassaaq. Aammattaaq "angajoqqaat atuarfiannik" angalatitamik, isumassuineq perorsaanerlu pillugit angajoqqaanik pikkorissartitsinermik suliasaqartumik pilersitsisoqassaaq. Taamatut suliniuteqarnikkut meeqqat meeqqerivinni, kingusinnerusukkut atuarnermini kingornalu ilinniaqqinnermini ilikkagaqarnissamut pitsaanerpaamik tunngavissinneqassapput.

Atuarfik

Naalakkersuisut taamaattumik kissaatigaat meeqqat atuarfiat pillugu iluarsartuusseqqinnermi pingaarnertigut sammiviusoq nanginneqassasoq, meeqqalli atuarfiata atuartitsineranik, kiisalu atuartut tarmik, taakkununga ilanngullugit immikkut sammisariiallit atuartinneqarnissamillu pisariaqartitsisut inis-saqartinnissaannut tapersorsorneqarnissaannullu piginnaasaqarnermik nalilersuinissamik ineriartortitseqqinnissamillu pisariaqartitsisoqartoq.

Naalakkersuisut atuarfimmik nalilersuineq aallartip-

paat, tassani pingaarnertut pineqartut makku naliliiffigineqarlutik:

- Atuartitsineq atortutut, atuartut ilkkariatorneranik ajornaallisaataasutut.
- inatsisit atuartut ilkkariatornerannut atuarfimmilu neqeroorutitik pissarsiaqarnissaannut tunngavissatut.
- atuartitsinerup atuartut tamarmik ilkkagassatut pisariaqartitaannik tapersiiviusumik pinissaa aqutsisut qulakkiissavaat
- tapersiissutaasut atorlugit atuartut atuartitsinermik pisariaqartitaminnik pissarsiaqarnissaat qularnaarneqassaaq
- Illutat

Naliliineq 2014-imi maajip naanerani naammassissanngatinneqarpoq.

Ullumikkut atuarfimmi ilinniartitsisut amigaataapput. Meeqqat ilinniarsimasunit piginnaasalinnillu sulisoqartinneqarnissaat qularnaarniarlugu Naalakkersuisut Ilinniarfissuarmik Inerisaavimmillu oqaloqateqarlutik ilinniartitsisunut ilinniarsimangitsunut immikkut pikkorissartitsinernik ilinniartitseqqinnernillu pilersitsiniarput. Aammattaaq ilinniartitsisut ilinniarsimasut atuarfimmi anguniakkanut, kiisalu perorsaanikkut ilisimatusarnernut nutaanerpaanut tunngatillugu nutaanik ilisimatinneqartarnissaat, kiisalu ilinniartitsisut sapinngisamik amerlanerpaat fagini ilinniarsimasaminni ilinniartitsisarnissaat qularnaarniarlugu ilinniartitsisutut ilinniartitaaneq Naalakkersuisut iluarsaateqqinniarpaat.

Immikkut atuartitsinerup atuarfimmillu inis-saqartitsiviusumik peqataatitsiviusumillu ineriartortitsinermik nukittorsaasariaqarneq Naalakkersuisut paasivaat. Meeqqat amerlavallaartut ullumikkut immikkut atuartinneqarnissamut innersuunneqartarput atuaqatiminniillu peqatigisaminnit immikkoortinneqartarlutik. Nunaniilli allanit misissuinerit paasinarsisippaat mee-

qat suliatigut inuttullu immikkut pisariaqartitsisut nalinginnaasumik atuaqataanertik iluaqutigisinnaasaraat, atuartitsineq eqqortumik aaqqissuunneqarpat ilinniartitsisullu suliasminnut piareersimappata. Taamaattumik atuartut immikkut pisariaqartitsisut amerlanerujussuit nalinginnaasumik atuartitsinermut peqataatinneqartarnissaat sulissutigineqarpoq. Taamaattorli suli immikkut atuartitsinissamik pisariaqartitsisoqartuassaaq. Ilinniartitsisut atuartunik immikkut pisariaqartitsisunik atuartitsinissamut eqqortunik piginnaasaqarnissaat qularnaarniarlugu ilinniartitsisunut pikkorissarnissamut ilinniaqqinnissamullu periarfissanik pilersitsisoqassaaq. Ilinniartitsisunngorniarnermik iluarsaaneq aamma immikkut perorsaanermi fagimik toqqagassamik nutaamik nassataqassaaq.

Atuarfinnik ingerlatsinermut kommunit akisussaa-suupput. Taamaattumik kommunit atuarfimmuut tunngasuni suliniuteqarfinnik aqutsilluarnissaat pilersaarusiornissaallu pillugit pitsaasumik atugassaqartitsinissaaq, ataqatigiissaarinissaaq oqaloqatigiinnissarlu pingaaruteqarput. Tamanna ilaatigut kommunit Inerisaavimmik suleqateqarlutik kommunini tamani atuarfinnik ineriartortitsinermut suliniutinik aallartitsinerisigut anguneqassaaq. Ineriartortitsinermik suliniutit tamakku pingaartumik kommunimut pineqartumut aaqqissugaapput pingaartumillu atuarfik pillugu inatsisunik tunngaviusumillu tunngavigisanik piviusunngortitsineq sammineqarluni. Qaasuitsup Kommuniiani Inerisaavik suleqatigalugu Qaasuitsup Kommuniata nuna tamakkerlugu fagini danskisuumi matematikimilu 2016-imi 7. klassinut misilitsinnerni agguaqatigiissitsinermik angusaqarnissaa qaangiinissaaluunniit anguniarlugu atuarfinni arfineq pingasuni pitsaassutsimik atuarfinnillu ineriartortitsinermik misiligutitut suliniuteqartoqarpoq. Kommunit sinneri ukiut marluk ingerlanerini assingusumik suliniuteqarnissamut neqeroorfigineqassapput, kommunit tamarmik 2016 tikitsinnagu suliniuteqarfimmunik aallartitsisimasusanngorlugit.

Atuartut ilikkagaqarnissaannut pitsaanerpaamik tunngavissiiniarluni atuarfiit illutaasa atuartullu ineqarfiisa pitsaassusaat pillugit nutaamik nalunaarusiortoqassaaq. Aammattaaq atuartut ineqarfii atuarfiillu qassit atorfissaqartinneqarnerinik qulaajaaviusussamik kommunit suleqatigalugit pisariaqartitsinermik misissueqqissaartoqassaaq. Kommunit qanoq ittumik atuarfeqarfeqarniarnerlutik aalajangerneri apeqqutaatillugit qanoq pisariaqartitsisoqartiginersoq paasinarsissaaq. Taamaattumik kommunimi nunaqarfinni atuarfiit qanoq amerlatiginissaat, kiisalu nunaqarfinni atuarfinni klassit sorliit atorneqassanersut kommuninit isummerfigineqarnissaa pingaaruteqarpoq. Siunissami atuarfeqarnermut ilusiliussassami inuiaqatigiit agguataarsimanerat najugassittarnerullu ineriartortera pingaartinneqartariaqarput. Aammattaaq saanaortortussaataaernerup qanoq ililluni qaqugulu kommuninut nuunneqassanersoq paasineqartariaqarpoq.

Inuusuttut sullinniakkat

Inuusuttut piginnaasaqalerfiusumik ilinniagaqaliamartarnissaat pingaaruteqarpoq. Aallartinniarsarineranni piffissaaq sivitsoriartortillugu ilinniagaqanngisaannaratarsinnaanerit annertusiartortarpoq. Sullinniakkat inuusuttut tassaapput 16-18-inik ukiullit inuusuttut ilinniarfianni efterskolemiluunniit aallartissimanngitsut. Inuusuttut taakku ullumikkut ajuusaarnaraluartumik amerlapput taamaattumillu taakku ikilisarneqarnissaat Naalakkersuisut anguniagaraat.

Inuusuttunut anguniagaqarluni suliniarumalluni inuusuttut taakku kikkuunerisa soorlu taamatut inissisimanerisa paasineqarnissaa pingaaruteqarpoq. Qulaajaaneq taanna Ilinniartitaanermut, Ilageeqarnermut, Kultureqarnermut Naligiissitaanermullu Naalakkersuisoqarfimmit ilaatigut Inerisaavik, Inuusutissarsiornermut, Aatsitassanut Suliffissaqartitsiniarnermullu Naalakkersuisoqarfik Naatsorsueqqissaartarfillu suleqatigalugit aallartinneqassaaq.

Inuusuttut ilinniartitaanermik aaqqissuussinermut pe-

qataanissamut piareersarneqarnissaannut efterskolertitsineq højskolertitsinerluunniit atorneqarsinnaapput. Taamaattumik 2014-imut Aningaasanut Inatsimmi ukiunilu missingersuusiorfiusuni inuusuttunut ilaqutariinnit inuttut suliaticigulluunniit piginnaasatigut amigaateqartuneersunut immikkut aningaasaliissutissanik immikkoortitsisoqarpoq. Inuusuttut piginnaasanik amigaatillit ikiorserniarlugit aammattaaq inuusuttunut ilinniarfinni piareersaasarnermik pilersitsisoqarnissaa sulissutigineqarpoq. Piareersarfinni maanna piareersaasoqartarpoq 2015-imiilli sapinngisamik inuusuttunut ilinniarfinni taakku pialissapput, inuusuttunut ilinniarfinnut ikaarsaariarnerit pisariinernerulersinniarlugit.

Ullumikkut inuusuttunut ilinniartitaanerni ilinniartorisinnaasat amerlassusaat inuusuttunik atuarfimmit ukiut tamaasa atuarunnaartartunik tigusinissamut naammapput. Taamaattorli aamma innuttaasut utoqqaanerusut suli ilinniagaqarsimangitsut inissaqartineqartariaqarput. Pisariaqartitsinerugallartoq taanna matussuserniarlugu inissanik pilersitsinissaaq 2014-imi sulissutigalugu aallartinneqassaaq. Pisariaqartitsineq sanaartornermut nutaanik aningaasalersuinnikkut matussuserneqarnaviangilaq illuutaareersulli aqutigalugit eqaatsumik nutaassarsiorlunilu aaqii-soqassaaq. Inissanik pisariaqartitsinerugallartoq aamma Danmarkimi nunanilu allani ilinniagaqarnissamut periarfissanik atuinikkut pilersinneqassaaq.

Ilinniarfinni IT-mik atuineq

Kikkulluunniit piginnaasaqalersitsiviusumik ilinniagaqarnissamik inuunerlu naallugu ilinniarnissamut periarfissanik neqeroorfigineqassapput. Tamanna atugarissaarnissamut tunngavissaavoq - digitalinngortitsinissarluni aamma isumaliutigineqarpoq. Ilinniartitaanermut tunngasunut takorluugaq tassaavoq innuttaasut tamarmik nalinginnaasumik IT-mik piginnaasaqarnissaat piginnaasatigullu qaffassarneqarnissaat, nunarsuarmioqatinik suleqateqarnermi unammillersinnaajumalluni. Ilinniartitaaneq inuiaqatigiit ineriartor-

nerannut, siunissami siuariartornissamut nalinginnaasumillu atugarissaarnissamut pingaaruteqarluinnarpoq. Pingaartumillu IT siunissami suliassanik isumaginninnermut pingaaruteqarluinnalissaaq. Ullumikkut IT-p atuartitsinermit ilanngunneqarnissaanut ilinniartitaanermut missingersuutit 2 procentiinnaat atorneqartarput. Tamanna siunissami piginnaasunik sulisoqarnissaaq, siunissami aqutsisussanik pilersitsinissaaq, kiisalu inuusuttut tamarmik siunissami suliffeqarnissamut patajaatsumik ilinniartinneqarnissaat qularnaarniarlugu allanngortinneqassaaq. Aammattaaq tuluttut oqalulluarsinnaanngikkaanni ingerlaqqissinnanissaaq ajornakusuusaaq. Internetimi tuluttut atuartitsisutit, ilitersuutit misilittakkanillu paarlaasseqatissanik naammattorsuarnik peqarpoq ullumikkut suliffeqarfinni IT-mik tunngaveqarluni suliffiusuni pissusissamisuinnartumik atorneqartunik. Taamaattumik inuusuttavut tuluttut pikkorinnerulissapput, nunarsuarmioqatinik ilisimasanik paarlaasseqatigiinnermit, kiisalu nunani tamalaani suliffeqarfinni kattuffinilu - Nunatsinni nunanilu allani peqataanissamit matunneqannginniassagamik.

4.3 Pisortat sanaartornermut aningaasalersuinerat

Inuiaqatigiit ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu unammisassaqarmata ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu aamma pilersaarusiortalertariaqarpugut. Aningaasalersuinerit ukiut qulit, 20-t 30-llu qaangiuppata pisariaqartitsinissatut naatsorsuutigisanut tunngatillugit naliliiffigineqartassapput. Sanaartukkat ullumikkut aallartinneqartartut aamma ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu pisariaqartinneqarlutillu atorsinnaasariaqarpugut. Aammattaaq Namminersorlutik Oqartussat illuutiminnik aserfallatsaaliinermut aningaasalersueq-qinnermullu pingaarnersiusarnissaat pingaaruteqarpoq, taakku naleqartiinnarnissaat pillugu.

Tamatumani pisortat immikkoortortaqaarfiisa akornanni pilersaarusiornissamut, suleqatigiinnissamut ataqatigiissaarinissamullu piumasaaqatit annertupput. Kommunik suleqateqartuarnissaq aamma pineqarpoq, pineqartulli ilaanni pingaartumik pisortat ingerlatseqatigiiffiutaannut pilersuisuusunut annerusunut tunngatillugu.

Pingaarnertut isigalugu ullumikkut makku qulakkeerneqarnissaannut tunngatillugu unammisassaqarpugut

- I) sanaartukkat eqqortut aallartinneqarnissaat qaninnerusorlu eqqarsaatigalugu sunnuteqarnissaat
- II) illuutitta ukiorpassuit qaangiuppata naleqarnissaat, aamma
- III) patajaatsumik aningaasalersuinissaq.

Akilersinnaassuseqarnerup saniatigut siunissami sanaartukkanut aningasalersuinissamut iluatsitsinissaq innuttaasunut, suliffeqarfinnut inuiaqatigiinnullu naliusut tunngavigalugit naatsorsorneqassaaq. Aningaasalersuineq oqimaaqatigiissaaq, inuiaqatigiit ineriartorsinnaaqqullugit tamatumunngalu peqatigitillugu tamat peqataanissaat qularnaarniarlugu. Pilersaarusiornermik sulinissami sumiiffiit aningaasalersuinermit iluanaaruteqarfiulluutut suussusersineqarnissaat aammali najukkami pissutsit eqqarsaatigineqarfigisaat pineqarpugut. Najukkami suliffeqarfiit avataanit

sulisussanik eqquusuinermik annertusititserujusuanngikkaluarluni nunattalu tamarmiusup isumagineqarfigisaanik isumagininnissinnaanissaat nalinginnaasumik anguniagaassaaq. Tamatumani nunap immikkoortui tunisassiorfiviusut nalilinnillu pilersitsiviusut, kiisalu ilinniarfiit pineqarpugut. Tamanna kommunini sisamaasuni tamani isumagineqassaaq. Sulinerup ingerlanerani tulleriiarinissaq pisariaqartinneqartussaassaaq. Aningaasaliinissamut periarfissat aningaasalersuinissamut periarfissanit amerlanerupput. Naalakkersuisut kommunit oqaloqatigalugit ataqatigiissunik immikkoortunut pilersaarusiorniarpugut.

Tamatumani nunatta ineriartorneranut najugassittarnermullu takorluukkanut tunngatillugu Inatsisartuni eqqartuisoqarnissaa, kiisalu innuttaasut, suliffeqarfiit kattuffiilu ammasumik peqataatinneqarnissaat pisariaqarpoq. Naalakkersuisut eqqartuinissamut piareersimapput, kiisalu unittoorani ineriartortitsiinnarnissamut akisussaannissamut piareersimapput.

PILERSAARUSIORNEQ AQUTSINERLU

Pineqartup inuiaqatigiinnik ineriartortitsinermut peqataatinneqarnissamut periarfissaqarnissaanik anguniagaq anguniarlugu pingaartumik ilinniartitaanermut suliffeqarnermullu tunngasuni ataqatigiissumik suliniartoqassaaq. Tamatuma nassataraa sullissiviornermut inissianullu, aamma ilinniartut ineqarfiinut aningaasaliisoqarnissaa.

Aningaasaqarnermut Nunamullu Namminermut Naalakkersuisoqarfik inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut kingunerisassanik naliliisarnernut ilitersuusiorsimavoq sanaartornermut aningaasaliinerit tamarmik aningaasaqarnikkut akilersinnaassusiannut aningaasaliinerullu sunniutaanut annertuunut allanut tunngatillugu naliliiffigineqartarnissaannik qularnaariffiusussamik.

2015-imut Aningaasanut Inatsisissatut Siunnersuusiornissap tungaanut Namminersorlutik Oqartussat

suliassanut pingaarnerpaanut aningaasaliiffigineqartariaqartunut immikkoortunut pilersaarusiorniarpur. Immikkoortunut pilersaarusiornepur kingunerissavaa sanaartornerup ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu kingunerisassaasa aalajangiinernut ilaatinneqartarnissaat, pingaartumik aningaasanut inatsisiliornermut atatillugu. Namminersorlutik Oqartussani taamatut sulisoqarpoq, kommunit oqaloqatigalugit.

Taamaattumik kommuninit aningaasaqarnermut, sanaartornermut pilersaarusiornermullu pisortat, kiisalu Namminersorlutik Oqartussani ilaatigut immikkoortunut pilersaarutitut ilaatigullu illutanut aningaasaqarnermullu pilersaarusiornepur akisussaasuusut peqataaffigisaannik ineriartortitsineq pillugu isumasioqatigiisitsisoqarsimavoq. Tamatuma kinguneraa sanaartugassat tungaasigut ajornartorsiutinik suliarinnitarnepur sukumiinerusumik qulaajaavigineqarnera, tamakku ilaannut aaqqiissutaagallartussanik siunnersuorsiortoqarnera kiisalu siunnersuutit ajornartorsiutit sinneruttut amerlanersaasa aaqqiivigineqarnissaannut suleriaqqinnissami. Pisortani ataatsimut suleqatigiissitat makku aallartinneqarput.

- kommunit sanaartugassatigut kissaataasa akornanni 2014-imut aningaasanut siunnersuusiornepur sanilliullugu 2015-imut aningaasanut inatsisissatut siunnersuusiornissap tungaanut ataqatigiissarinissap siuartinneqarnissaanut sukannerulerisinnegarnissaanullu siunnersuut,
- sanaartugassat tungaatigut ataatsimoorussamik pisortatigoortumik nutaamik ukiumi ingerlatsinissamut missingiummik siullermik suliaqarneq,
- ukiunut arlalinnut sanaartornermi immikkoortunut pilersaarusiornissamut najoqqutassanik tunngavissanillu allaaserinninnermi pisortat ataatsimut suleqatigiinnissaannik aallartitsineq, aamma
- sanaartugassatigut pilersaarusiornepur aalajangersimasunik pingaarneriukkanik pineqartussanut siunnersuutit, taakkununga ilanngullugit meeqqat atuarfiinut aamma avatangiisinut tunngasut kiisalu

anguniagaqarfiusumik sulinerup aallartisarneqarnissaa pineqartuni ullumikkut aviffigeqatigiittumik aningaasalersorneqartartuni siunissami suliarinnitarnissamut siunnersuusiornissamut. Pineqartuni tamakkunani suliassat tunniunneqartarnerat pillugu apeqquut pissusissamisoortumik ilaatinneqassaaq.

Angusat siulliit 2015-imut aningaasanut inatsisiliornermut ilaatinneqarnissaat anguniagaavoq, taamaattorli politikikkut allaffissornikkullu pitsaanagerusumik suleqatigiittuarumalluni oqaloqatigiittuarnissamik ataqatigiissaariunissamillu pisariaqartitsisoqarnera isumaqatigiissutaavoq.

Kommunik suleqateqarnerunikkut sanaartorfissagissaanerup nunaminertanillu immikkoortitsisarnerup, kiisalu immikkoortunut politikikkut anguniakkat akornanni pitsaanagerusumik ataqatigiissitsisoqassaaq. Suleqatigiinnermi tassani ass. Nukissiorfiit, TELE ingerlatseqatigiiffiillu allat pisariaqartinneqartunik attaveqartitsisuusut ilaatinneqassapput. Kuuffinnut innaallagiallu aqquataannut assaassanngikkutta inuiaqatigiit aningaasaqarnerisigut atorluaanerulertoqassaaq, aamma ingerlatseqatigiiffiit sanaartugassanut aningaasaliinerinik. Naalakkersuisut taamaalillutik ilivitsuutitsinerusumik aaqqiinissamut nutaanillu eqqarsarnissamut alloriassapput. Tassunga atatillugu digitalinngortitsineq suliassaqarfiit assigiinngitsut akornanni erseqqissuutitsinissamut atortutut pingaarutillit inissisimavoq. Assersuutigalugu NunaGIS-imik assigisaanilluunniit atuinernikkut pisinnaavoq. Erseqqissuutitsineq suliassaqarfiit assigiinngitsut akornanni pitsaanagerusumik ajornaannerusumillu pilersaarusiornissamut tapertaassaaq tamatumunngalu peqatigitillugu innuttaasunut inuiaqatigiinnullu tunngatillugu ammanerusumik ingerlatitsilissalluni.

SANAARTUGASSANUT ILUARSAGASSANULLU ANINGAASAATEQARFIK

Sanaartornermut tunngasuni pingaarutillit ilagaat sanaartugassanut iluarsagassanullu aningaasaateqar-

fimmi aningaasaqarnermik aqutsineq. Sanaartugassanut aningaasaliisarnerit pillugit suleriaatsit eqaanerulersinneqarnissaat aningaasaateqarfimmik pilersitsinermi siunertaasimavoq. Tamanna teknik eqqarsaatigalugu ukiumoortumik sanaartugassanut aningaasaliissutit aningaasaateqarfimmut nuunneqartarnerisigut pisarpoq, suliassanut ataasiakkaanut aningaasartuutiviusut aningaasaateqarfimmeersuusarlutik.

Ukiut kingulliit ingerlanerini aningaasaateqarfik aningaasanik unerartitsisimavoq 2012-illu naanerani aningaasaliissutit atunngitsuukkat 727 mio. kr.-iusimapput. Aningaasanik unerartitsineq sanaartugassanut aningaasaliissuteqartarnerup sanaartugassallu naammassineqartarnerisa akornanni piffissap nikeranik pissuteqarpoq.

Aallarniutitut misissuinerni paasinarsisimavoq sanaartugassamik politikikkut aalajangiinnermit sanaartukkap suliarineqalerneranut ukiut pingasut angullugit ingerlasinnaasartut. Tamanna ilaatigut makkuninnga pissuteqarpoq

- Suliassatut siunnersuutit suliarilluakkat tunuliaqutaralugit politikikkut tulleriarisoqartannginnera
- nunatsinni teknikikkut siunnersuisartut tamarmiut suliaassarpassuarnik ataatsikkut isumaginnin-niarnermik ajornakusoortitsisut taamaattumillu suliassaqarpallaalersinnaallutik
- kommunit Namminersorlutillu Oqartussat illussanik aningaasaqarnermillu pilersaarusiorterannut atatil-lugu ataqatigiissaarinnginneq

2014-ip ingerlanerani Naalackersuisut aningaasaateqarfiup aqutsissutitut atornerqarneranik naliliiniarput - tassunga ilanngullugu inatsisini, malittarisassani, aningaasaateqarfimmik aamma/imaluunniit sanaartornertaanik aqutsinermi aningaasaateqarfimmi aningaasanik naapertuutinngitsumik unerartitsissutaa-sarnersoq. Tamanna kommuninik inuussutissarsiortu-nillu akuliutitsinikkut pissaaq. Sulineq tamanna sun-

niuteqarluarnerusumik aningaasaqarnermik aqutsi-nissamat siunnersuuteqarfiusussatut naatsorsuuti-gineqarpoq missingersuutillu pillugit inatsimmik iluar-saanissamat pingaaruteqassalluni. 2014-imi ukiakkut Namminersorlutik Oqartussat sanaartorneq pillugu isumasioqatigiisitsissapput, ilaatigut tassani kommu-nit, Kanukoka, Nusuka, Sulisitsisut Kattuffiat soquti-ginnittullu allat peqataanissamat aggersarneqassallu-tik.

Aningaasaqarnermi qulanngitsumik ingerlatsineq

Sanaartornermut aningaasaliissutinik pitsaanerusu-mik pilersaarusiortarnikkut, atuisarnikkut aqutsi-nikkullu Naalackersuisut aningaasaqarnermi qulan-ngitsumik ingerlatsinissamat periarfissinneqassap-put. Suliassat ass. aningaasaqarnermik ingerlatsineq aallartinniarlugu siuartinneqarsinnaapput. Taamaalil-luni akit appasissusiat/qaffasissusiat atuuttoq pillugu ilisimasat suliassamik aalajangersimasumik akuersis-suteqarnissamik aalajangiinnermut ilanngunneqarsin-naanerulissapput. Tamatuma saniatigut najukkani inuussutissarsiortiit suliffeqarfiilu naammassisinnaa-saat eqqarsaatigineqarsinnaapput, kiisalu entrepre-nørinut assessornermillu sulialinnut minnerusunut an-nerusunullu iluaqutaasumik aalajaannerusumik ine-riartortitsinissaq qularnaarneqarluni.

Sanaartoriaaseq pitsaaneruseq

Ajoraluartumik illuutit atorsinnaassuseqartinniaan-narlugit aserfallatsaalineqartariaqartarnerannut ilu-arsaanneqartariaqartarnerannullu assersuutissarpas-suaqarpoq. Illuutit ilaat nutaangitsuupput naammattumillu aserfallatsaalisaanatik, aammali illuutit nutaa-nerusut naammattumik pitsaassuseqanngitsut assersuutissaapput.

Ingerlatseqatigiiffinnut aatsitassarsiorternek inger-latsisunut sanaartornermut annertuumik aningaa-saleerusuttunut tunngaviusumik piumasaqaatigine-qartut pisortat sanaartornermut aningaasaliissutis-saannut aamma atuuttariaqarput. Tamatuma nassata-

raa pisortat sanaartornermut aningaasaliissutaasa ass. ilinniartuuffissat amerlineqarnissaasa qularnaar-neqarnissaannut atortutut ator-neqarnerusariaqarnis-saat. Pingaartumik sanaartugassanut annerusunut atortut neqerooruteqartarneq pillugu inatsimmi taa-neqartut ullumikkornit atorluarneqarnerusariaqarput. Neqerooruteqartarneq pillugu inatsit atuuttoq aamma tunngavigalugu immikkut piumasaqaatit allat, soorlu ass. sanaartornerup pitsaassusissaa neqerooruteqar-titsiner-mut ilanngunneqarsinnaapput. Ass. ilinniarto-qartarnissamut, najugalinnik sulisoqartarnissamut sa-naartornerullu pitsaassusissaanut aalajangersimasu-nik aalajangiinnermi tunngavissior-toqassaaq. Taamaa-liornikkut pisortat sanaartornermut aningaasaliissu-taasa inuiaqatigiinni ingerlataqarnerulissutaanissaat tamatumunngalu peqatigitillugu aqqissuus-saanikkut unammisassanik, pingaartumik ilinniarsimassutsip qaffassar-neqarnissaanut tunngatillugu qaangiiniar-nermut tapertaanissaat siunertaavoq.

Neqerooruteqartitsisarnermi aalajangiinissamut tun-gavissiornermi, kiisalu inuiaqatigiinnut tamarmiusu-nut iluaqutaasumik sanaartornermut tunngavissior-nermi inuussutissarsiortut sulisullu kattuffii Naalak-kersuisut ilaatinniarpaat.

Aserfallatsaaliinnermi kinguaattoorutininik isumagin-ninneq - maanna siunissamilu

Pisortat illuutaanni aserfallatsaaliinikkut kinguaat-toortoqangaatsialersimanera uppersar-neqarsin-naavoq ator-neqarnerinut nalinginut pitsaanngitsumik sunniuteqartumik. Aammattaaq iluarsaanani nutaanik sanaartornerup akikinnerukkajuttarnera paasinarsivoq. Naak aserfallatsaaliinikkut qanoq kinguaattooq-qatigisoqarnera eqqortumik ilisimaneqanngikkaluar-toq paasisutissat ilisimaneqartut minnerpaamik marlunnik qisuariarfigineqartariaqarput. Siullermik pitsaalluurtunik sanaartortoqarnissaa siunissamilu taakku naammattumik aserfallatsaaliorneqarnissaat qularnaarneqassaaq. Tamanna Naalakkersuisut isigi-niarluqqissaarpaat. Aammattaaq kommunit qanimu-nerusoq suleqatigineqarnerannut pingaarutilittut ilaa-voq, taamatullu aamma missingersuutit pillugit inat-simmik iluarsaanissamut ilaajumaarluni. Aappaattut

aserfallatsaaliinikkut kinguaattooqqaneq millisarne-qassaaq. Pisut ilaanni immikkut iluarsaasoqarnissaa aserfallatsaaliisoqarnissaalu pisariaqarsinnaavoq pi-sullu ilaanni isaterisoqartariaqarsinnaalluni taarsiis-sutitullu nutaanik sanaartortoqartariaqarsinnaalluni. Taarsiissutitut sanaartorneq tamatumunnga atatillu-gu nutaanik sanaartornermut peqatigitinneqarta-riaqarpoq aalajangiinerillu napatitsisinnaaneq pillugu isumaliutinik assigiinnik tunngaveqartariaqarlutik, tassa siunissami sanaartornermi piumasaqassuseq attassisinnaanerlu naliliinnermi ilanngunneqassapput.

ATTAVEQAATINIK NUTARTERINEQ

Attaveqaatinik nutarterinikkut pioreersunut aammali inuussutissarsiuteqarfinnut nutaanut tunngavissee-qataasoqarsinnaavoq. Ingerlalluurtumik attaveqaate-qarnissaaq aamma inuiaqatigiinnut nutaaliaasunut nut-tarluarnermullu pingaaruteqarluinnarpoq. Suliassa-qarfiit arlallit suliniuteqarfigineqassapput.

Umiarsualiveqarnermut immikkoortumut pilersaarut
Naalakkersuisut 2013-imi decembarimi Sikuki A/S pi-lersippaat Nuummi containereqarfimmik nutaaliaasu-mik ingerlalluurtumillu pilersitsinissaaq ingerlatsinis-sarlu siunertaralugit. Taamaaliornikkut ungasinneru-soq eqqarsaatigalugu angallasseriaaseq naammassi-saqarfiulluarnerulersinneqassaaq. Tamanna nunatsin-nut annertuumik aningaasaliineruvoq imaatigullu ilaa-sunik angallasseriaatsit malitsitut allanngortinneqar-nerini umiarsualiveqarnermut immikkoortumut pilersaarutissaaq ersersinneqassaaq. Pilersaarummi tassa-ni pilersuinerup qularnaassusia inuussutissarsiortullu soqutigisaat ilaatinneqassapput sumullu aningaasalii-soqarnissaanik ataatsimut tulleriiarisooqassalluni.

Umiarsualiveqarnermut immikkoortumut pilersaarut makkuninnga imaqqassaaq:

- Maanna umiarsualivinni inissisimanermik misissueq-qissaarneq, tamatumani ilaatigut pitsaassutsimik atuiner-millu, kiisalu umiarsualivinnik atuisut misis-sorneqassallutik.
- Umiarsualivinnik siunissami atuinissamut ineriartortitsinissamullu kaammattuutit.

- Inuiaqatigiinnut pisussaaffinnut, soorlu usinik asartuinnermut, aalisarnermik inuussutissarsiuteqarnermut ilaasunillu angallassinermut tunngatillugu Naalakkersuisut umiarsualiveqarfinnik qanoq ittunik pingaartitsinerunissaannut kaammattuutit.
- Sanaartukkanut siunissami umiarsualiveqarnerup ilusissaanut ilaatinneqanngitsunut tunngatillugu kaammattuutit.

Immikkoortumut pilersaarummi 2024-p tungaanut piffissami ukiut marluk, tallimat qulillu ingerlanerini iliuusissatut kaammattuuteqartoqartassaaq. Taanna 2014-imi juunip naanerani naammassineqareersimasangatinneqarpoq.

Maanna aserfallatsaaliuinerimi aserfallatsaaliuinissamik pisariaqartitsinivik naammassineqarsinnaanngilaq, tassami umiarsualivinni 85 millioner kr.-it misaannik aserfallatsaaliinikkut kinguaattooqqasoqarnera missiliorneqarmat. Sanaartukkat ilarpassui nutaanngitsuupput aserfallassimallutillu. Containerilersorfiusut talittarfiillu qalliutaat ilanngunneqarpata aserfallatsaaliinikkut kinguaattooqqaneq 160 millioner kr.-it misaanniissangatinneqarpoq.

Mittarfiit silaannakkullu angallanneq

Nunatsinni silaannakkut angallannermut tunngasunut immikkoortumut pilersaarut Naalakkersuisut aallartippaat. Immikkoortumut pilersaarut nuna tamakkerlugu periusissiaavoq, ilaatigut silaannakkut angallannermi qanoq annertutigisumik unammillertoqarsinnaanerani unammillernerusooqarsinnaanerani illu misissueqqissaarfiulluni. Tamatumunnga peqatigitillugu inuussutissarsiutinik siuarsaataasumik Naalakkersuisut silaannakkut angallannermut tunngasuni aallartissinnaasaannik suliniutissaqarnersoq misissueqqissaarnikkut qulaajarneqassaaq.

Immikkoortumut pilersaarummi qitiusoq alla tassaa voq inuiaqatigiit aningaasaqarnerat aallaavigalugu mittarfeqarnermi suliniutit tulleriiarneqarnissaat, taamaalilluni suliniutit imminut akilersinnaanerpaat siulliullugit aallartinneqartassallutik nunatsinni attaveqaatit nukittorsarneqarnissaat siunertaralugu. Im-

mikkoortumut pilersaarut ukiunut qulinut suliarineqassaaq, kiisalu inuiaqatigiit agguataarsimanerannut inuussutissarsiutinillu ineriartortitsinermut tunngasuni nunatsinni ineriartortitsinermik pingaartitsiviussalluni, ilaatigut takornariartitsinermik inuussutissarsiuteqarnermik ineriartortitsinermik sammisaqarfiulluni. 2014-imi juunip naannginnerani misissueqqissaarnerup naammassisimanissaa naatsorsuutigineqarpoq.

Taamatuttaaq ingerlatseqatigiiffimmu sammivissii-sussamik Mittarfeqarfinnut nassuiaasioorneq kingornalu iliuusissatut pilersaarusionerpeq aallartinneqarpoq. Mittarfeqarfiit inuiaqatigiinnut attuumassutilinnik arlalippassuarnik suliassaarput suliffeqarfirmut sineqartoorfiunngitsunik mittarfirmullu akileraaruser-suinikkut tapiiffiusartunik. Tamanna naapertuutinni-laq tamatumunnga peqatigitillugu Nunatsinnut Nunatsinniillu assartuinnermut aningaasartuuteqassutsip appasitsinneqarnissaa kissaataaqimmat. Tamatumunnga peqatigitillugu uppersarneqarsinnaavoq aserfallatsaaliinikkut kinguaattooqqasoqartuarmat ullumikkut aningaasalersorneqanngitsumik. Mittarfeqarfinnut niuernerimi periuseq sukannernerusoq, kiisalu nunatsinnut mittarfinnut ataatsimut pilersaarut ajornartorsiutit aaqqinneqarnissaannut pisariaqarput.

Naalakkersuisut 2015-imit Aningaasanut Inatsisissatut Siunnersuummik piareersaanerminnut ilanngullugu Islandimut Svalbardimullu tunngatillugu unammillersinnaassuseq pitsanngorsarniarlugu akileraarusermi allannguisoqartariaqarnersoq sukumiinerusumik misissorniarpaat. Tamatumani pingaartumik takornariartitsinermik inuussutissarsiuteqarnermut, aammali innuttaasunut inuussutissarsiortunullu pitsaanerusermi tunngaviumik atugassaqartitsiniarluni akileraarutinik apparsaanissamik isumaliutit ilaatinneqarput. Taamaattumik Mittarfeqarfiit siunissami inissisimanissaannik eqqartuinnermi mittarfinnut immikkoortumut pilersaarutissaq, kiisalu akileraaruteqartitsinerup allanngortinneqarnissaanut tunngatillugu isumaliutinik misissueqqissaarneq ilaatinneqassapput.

Kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissutit

Inunnik angallassinermut maanna kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissutaasut 2014-imi atorunnaasapput taamaattumillu kiffartuunneqarnissamik nutaamik isumaqatigiissuteqartoqassalluni. Tamanna neqerooruteqartitsinikkut pissangatinneqarpoq. Kommunit neqerooruteqartitsineri paasissutissanut siunnersuuteqarnissamik periarfissaqassapput, kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissutissanut tunngaviusussanik.

Kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissutit sivitsoq-qinneqarnissaat pillugu 2012-imi isumaqatigiissuteqarnermi sivitsuinermit ilaasutut aningaasanut inatsimmi konto 35.01.06-imi 2013-imi 1 mio. kr.-inik 2014-imilu 2 mio. kr.-inik immikkoortitsisoqarpoq, sussaqaartut pingajuinik isumaqatigiissutini akitsuinermi Air Greenlandimut taarsiissutitut. Tamanna sussaqaartut pingajuinik isumaqatigiissutini qaffaatit billetit akitsornerisigut innuttaasunut nammakkiinisaq pingitsoorniarlugu aalajangiunneqarpoq. Taamatut aqqissuussineq kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissutaqqaartuni ilaatinneqanngilaq 2015-imilu kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissutit nutaat atuutilerfissaattut naatsorsuutigisami ingerlateqqinneqassanani.

2014-imut Aningaasanut Inatsimmi konto 35.01.05, Ilaasunik angallassinermut tapiissutit, 2,224 mio. kr.-inik qaffaavigineqarpoq. Arsummut, Qeqertarsuarumut, Kangaatsiamut Attumullu angallassinermi akulikinnerulernissaannik kissaateqarneq malinniarlugu aningaasaliissutit qaffanneqarput.

Qaqortup mittarfia

Kujataani inunnik assartuinermit pingaartumillu timmisartuussinermut tunngatillugu apeqqut ukiorpasuarni oqallisigineqarsimavoq. Assartuineq pillugu ataatsimiititaliarsuaq tamatuminnga 2011-mi anneruumik naliliivoq inerniliinerlu tassaasimalluni Qaqortup eqqaani mittarfimmik nutaamik pilersitsinissaq inuiaqatigiit aningaasaqarneranni imminut akilersinnaasasoq, Narsarsuarmi mittarfik matuneqassappat. Assartuineq pillugu ataatsimiititaliarsuup aamma er-

seqqissarpaa Kujataani ilaasunik assartuineq ataatsimoortumik aqqiinertut isigineqassasoq, aningaasaliinerlu annertunerpaq tassaassalluni Qaqortup eqqaani mittarfimmik pilersitsineq. Aningaasaqarnikkut illersorneqarsinnaasumik, ataqatigiissumik sunniuteqarluartumillu assartuinermit aqqissuussinissaq qulakkeerniarlugu nunap immikkoortuani tamaani illoqarfiit anginerit akornanni aqqusinikkut/angallatikkut atassuteqartariaqarneq nunap immikkoortuanut pilersaarummi tamarmiusumi ilanngunneqartariaqarpoq.

Assartuineq pillugu ataatsimiititaliarsuup naatsorsuinerani iluanaarnerit pingaartumik timmisartortitsisunut tutussaapput, kisianni aamma Qaqortumi inuttasunut aamma Mittarfeqarfinnut. Pisortat karsii aamma kiffartuussinissamut isumaqatigiissutit sipaaruteqarnikkut kalluarneqartussaapput aamma Narsarsuarmi pisortanit pisartakkanik pisariaqartitsinerup annikillisinnerini. Timmisartortitsisunik aallarniutaasumik oqaloqatiginninnerilli ingerlatseqatigiiffimmi iluanaarutaasut annertussusaat pillugit annertuumik nalornisoqarpoq.

Pingaarnertigut Qaqortup eqqaani mittarfimmik pilersitsinissaaneq pillugu aalajangiineq makku sillimaffigalugit pisariaqarpoq:

- Kujataanut, Kujataaniit iluanilu ilaasunik angallassinineq pitsaanerulersinniarlugu maannakkut periarfissaareersunik – imaluunniit periarfissanik allanik – pitsaaneruumik toqqammavissanik pilersitsinissamut aningaasaliineq iluaqutaasaaq. Ilaasunik angallassinermi pitsannguutit anneruumik imatut uuttorneqassapput
  - toqqaannartumik aningaasartuutit (billetit akii) aamma
  - toqqaannanngitsumik aningaasartuutit assersuutigalugu piffissaq angalaffiusoq tamarmiusoq aamma akulikissuseq
- Atassuteqarnerit aqqissuunnerinik kiisalu inuussutissarsiutitigut ineriartortitsineq isiginninneq aallaavigalugu ineriartornissamut ilimanaataasinnaasunut naleqqiullugu aningaasaliinerit siunissamut

qulakkeerneqarsimassapput. Tassunga ilanngullugu aningaasaliineq Kujataani nunap immikkoortuata ineriartornera pillugu aningaasaliinernut ikorfartuutaassaaq. Tassa imaappoq aaqqiissut mittarfinnut periusissamut tamarmiusumut Kujataanilu paaafimmik aallartitsisinnaanerup kingunerisaanik angallasseriaatsip allanngorneranut ilanngullugu isumaliutigineqassaaq.

- Aaqqissugaanikkut tunngaviit inuiaqatigiinni tunisassianik ineriartortitsinermik siursaassapput. Ingerlataqartut niuernerpalaartumik ingerlataqarnissamut kajumissuseqassapput, taamaalilluni ilaasunik angallassinermi tamarmiusumut atatillugu niuernikkut periarfissat sapinngisamik pitsaanerpaamik iluaqutigineqarlutik.
- Aningaasaliineq, aamma tamatuma aningaasalersornera, Akiitsunut Aningaasaliinernullu periusissami piumasaqaatit aamma akiitsoqalernerne tunngaviit malillugit nalilersoneqassapput.

Qaqortumi mittarfittaassaaq pillugu sulinerneq Naa-lakkersuisut 2013-imi aasakkut sulinerup ingerlanis-saanut pilersaarummik akuersissuteqarput. Suliassaq maanna sanaartugassanut missingiusiorneqareerpoq timmisartoqarnermilu teknikikkut tunngavissat pillu-git pissutsit allat piareersarneqaleruttorput. 2014-imi upernaap ingerlanerani suliassap inuiaqatigiinni attaneqarsinnaassusianik naliliisoqassaaq (VSB). Taanna inuit aningaasaqarnerannik misissueqqissaar-neruvoq, tamatumani inuiaqatigiit aningaasaqarne-rannuinaaq tunnganngitsut ilanngunneqarlutik. Tusar-niaaffissarpassuarnut tusarniaasoqassaaq, soqutigin-nittorpassuit suliassamut isummaminnik tusarneqar-nissamut, kiisalu nunap immikkoortuani angallannerne naapiffiup nuunneqarnerata nassatarisaanik ajornar-torsiutissatut iluanaarutissatulluunniit isigisaminnik oqaatigininnissamut periarfissinneqassallutik. Aam-mattaq upernaap ingerlanerani inuiaqatigiinnut aki-lersinnaassusianik naliliisoqassaaq taamatullu aamma suleriaasissamut pilersaarusiortoqassalluni. Aningaa-saqarnikkut misissueqqissaarnerni ingerlatsinermut aningaasalersuinermullu tunngasut ilaatinneqassap-put.

Misissueqqissaarnerni tamani nunap immikkoortuani pingaarnertut mittarfik nuunneqarpat Narsarsuup qa-noq pineqarnissaa pingaarutilittut ilaavoq. Taamaalil-luni illutat nunaqarfimmiittut allatut atorneqarsinnaa-nerat misissueqqissaarnerni ilaatinneqarpoq.

Misissueqqissaarnerit tamarmik Inatsisartut 2014-imi ukiakkut ataatsimiinnermi saqqummiunneqartus-atut naatsorsuutigineqartumik aalajangiinissaanut tunngavissior-nissamut atorneqassapput. Sulinerup ingerlanis-saanut pilersaarut malinneqarpat mittarfik nutaaq pilersaarutit 2018-imi atorneqarsinnaaler-tussaassaaq.

Projekt Newport

Qaasuitsup Kommunia avataanit siunnersortimik sule-qateqarluni suliniummut "Newport"-imut suleriaasis-samut erseqqissaaviumik pilersaarusiorsimavoq, Ilulissani mittarfiup 2.800 meterinut tallineqarnissaa, Ilulissani akunnittarfinni inissat amerlineqartariaqar-nerannik kiisalu umiarsuit takornariartaatit aqqusaar-tarfissaannik pilersitsisinnaanermik kinguneqartus-saq pillugu ingerlatseqatigiiffimmik ineriartortitsi-suusussamik pilersitsinermik nassataqartumik. Su-liassaq aningaasannaniutigalugu ingerlatsinermik tunngaveqarpoq aningaasaliisullu namminersortut aningaasalersuinissaat pisariaqarluni.

Suliassaq saqqummiunneqartutut naammassineqas-sappat tamatumuuna Amerikap Avannaanit Europa-miillu Ilulissanut toqqaannartumik timmisartoqarsin-naalissaaq. Attavilersuutit, akunnittarfimmi inissat il.il. mittarfimmik talliliinertaanut malittaasut pisa-riaqartinneqartut sananeqarpata takornariarpas-suit pilersitsinneqarnissaannut tunngavissaqalissaaq. Ta-matuma aamma malitsigisaanik aalisarnermik inuus-sutissarsuiteqarnermi aalisakkat sumiiffinnut amerla-nerusunut sukkanerumik nassiussuunneqarsinnaa-lissapput taamatullu aamma aatsitassarsiornermi at-tavilersuutit pitsaanerulernerne iluaqutigineqarsinnaal-lutik.

Suliassaq iluatsittumik naammassineqarpat tamatu-ma siullermik kingunerissavaa nunatsinni isertitaqar-

nikkut tunngavissat tamarmiusut annertusineqarnissaat aammali kingunerisinnaallugu nunatsinni sumiifinni allani najukkani nunallu immikkoortuini isertitaqarnikkut tunngavissat ikilinissaat, pingaartumik Kangerlussuarmi.

Namminersortut suliniuteqarneri siuariartuutaasinnaasut Naalackersuisunit taperserumaneqarput taamaattumillu suliniut tamanna Naalackersuisunit pitsaasutut isigineqarpoq. Namminersorlutik Oqartussat Qaasuitsup Kommunia peqatigalugu aningaasaliisinnaasut aalajangersimasut oqaloqatigai.

Suliniutip malitsitit kingunerisai taama annertutigit annertussapput maannalu pilersuineri attaviusunik naliliinissaq pisariaqalersissallugu. Tamanna pingaartumik Mittarfeqarfinnut Air Greenlandimullu malitsitit kinguneqassaaq, aammali Royal Arctic Line, TELE KNI-lu annerusumik minnerusumilluunniit sunerreqarsinnaapput. Taamaattumik isertitatigit tunngavissat annerusut allatulli agguataarneqarqartut pitsaanerpaamik atorluarniarlugit kingunerisassanik misissueqqissaartoqartariaqarpoq nunatsinilu oqimaqatigiissumik ineriartuutaasunik suliniuteqartoqarluni. Taamaattorli suliniutit misissueqqissaarnerillu taakku suliniutip naammassineqarnissaanut akornutaasariaqanngillat.

Naalackersuisut isumaqarput Namminersorlutik Oqartussat kommunilu suliniutip naammassineqarsinnaaneranut atatillugu nalorninartunik iliuseqassanngitsut. Taamaattumik Naalackersuisut isumaqarput suliniutip piviusunngortinneqarsinnaaneranut tunngatillugu namminersorlutik oqartussat tassaassasut erseqqinnerusumik isumaqatigiissuteqarnikkut piumasagaatitalimmik suliniummi mittarfioersumut aningaasaliisinnaasut. Taamatuttaaq "matusinissamut pilersaarusiortoqartariaqarpoq" Namminersorlutik Oqartussat mittarfimmik annerusumik tigusinikkut naapertuutinnngitsumik ingerlatsineri aningaasartuuteqarujussualinnginnissaannik il.il. qularnaariffiusumik.

Telemut tunngasut

Naalackersuisut 2013-imi ukiakkut telemut tunngasuni tunngavissiorneq aallartippaat. TELE-POST-imi tapiiffigeqatigiittarnikkut attaveqaateqarnermut amigartoorutaasumut aningaasalersuilluni maanna aningaasalersueriaaseq siunissamut qulakkiigaanngimmat attaveqaateqarnermut siunissami qanoq aningaasalersorneqarnissaa sulineri ujartorneqassaaq. Aammattaaq namminersortut suliffeqarfiuteqarneranni digitalinngortitsinissamik suliniutinik inuiaqatigiinnut pingaaruteqartunik Naalackersuisut qanoq naammassinninnissaat sulineri paasineqassaaq.

TELE-POST pilersuinerup qaffasissusissaa politikerenit aalajangiunneqartoq naapertorlugu attaveqaatinik annertusaassanganneqarpoq. Aningaasalersueriaatsip sorliup toqqarneqarnera apeqqutaatillugu TELE-POST aningaasaliinernut taakkununga ilaatigit taarsiiffigineqarsinnaassaaq, ass. ungasianit attaveqaatigiinnermut akitsuusiinikkut, taamaalluni aningaasalersuineq telemik neqerooruteqartut akornanni assigiimmik pisussaaffeqarluni piniassamat.

Sulineq aallartereerpoq tunngavissallu 2014-ip ingerlanerani inississanganneqarput.

TELE-POST-ip 2014-imi sumiiffimmi innuttaasut equimanerpaaffianni telekkut attaveqaatinik annertusaanissamut periarfissanik misissueqqaarneq aallartippaa. Misissuineri ilaatigit sinerik atuarlugu Nuummit Qeqertarsuup Tunuanut kabelimik imaatigit pilersitsinissaq ilaatigullu radiunik atassuteqaqatigiiaaqarnermik annertusaaneq pillugu suliniut ilaatinneqarput.

SULLISSIVIIT (PAAQQUTARINNITTARFIIT) INISSIAL-LU

Atugarissaassuseq ullumikkut ilisimasarput atuutsiinnarniarlugu annertusarniarlugulu ilinniartitaanernut, isumaginninnermi peqqissaanermilu sullissiveqarfinnut aningaasaliinissaq pisariaqarpoq. Inuiaqatigiit agguataagaanerinnaatigulluunniit unammisassaqaareepugut, tassami utoqqaat ukiuni tulluuttuni amerlanerujussuannngussammata. Taamaattumik utoqqarnut tunngasuni sanaartornermut immikkoortunut pilers-

saaruteqartariaqarpugut. Tamatumunnga peqatigitillugu nuttarneruleersitsiniarnermut annertuumik aningaasaliisoqartariaqarpoq, ilinniartitaanermi pimoorussineq nukittorsarneqarnissamat.

Naalakkersuisut upernaap ingerlanerani nuna tamakerlugu utoqqarnut periusissiamik, ilaatigut utoqqarnut tunngasuni ukiuni tulluuttuni sanaartornermut aningaasaliinissanut pilersaarummik imaqtussamik saqqummiussiniarput. Ukiuni tulluuttuni utoqqarnut innarluutilinnullu tulluussakkanik inissaqartitsilernissaq pisariaqartinneqalissaaq, utoqqaat innarluutilillu namminneq angerlarsimaffinniiginnarnissamut periarfissaqarnerulersinniarlugit. Ulloq unnuarlu angerlarsimaffimmi ikiorteqartitsinikkut nammineq angerlarsimaffimmiiginnarsinnaanikkut utoqqarpasuit innarluutilippasuiullu inuunerat pitsanngortinneqangaarsinnaavoq tamannalu utoqqarpasuiarnit innarluutilippasuiarniillu sivisuumik kissaatigineqarsimavoq.

Taamatuttaaq ulloq unnuarlu paaqqinniffeqarnermut tunngasuni sanaartornermut tunngasuni immikkoortumut pilersaaruteqarnissaq pisariaqassaaq. Periarfissaareersut nutarterneqarnissaannut allilerneqarnissaannullu aningaasaliisoqartariaqarpoq, taakku ullumikkut pisariaqartitanut naapertuutilersinniarlugit. Tamatumunnga peqatigitillugu pineqartumi illutat eqaannerusumik atorneqartariaqarnerat qularnaarneqartariaqarpoq.

Naalakkersuisuttaaq 2014-imi Peqqissutsimut Periusissiamik saqqummiussissapput. Periusissiaq taanna maanna aningaasaqarnikkut killiliussani kissaatinik siunissamilu aningaasaqarnikkut periarfissaqarfiusuni ineriartortitsinissamik kissaatinik imaqassaaq.

Peqqissutsimut Periusissiami sanaartornermut tunngasuni kissaatit sanaartornermut aningaasaliinissamullu pilersaarummik peqqinnissaqarfiup suliaritissimasaanik tunngaveqarput. Sanaartornermut aningaasaliinissamullu pilersaarummi pingaarnertut siunertaavoq illuutit nunap immikkoortukkuutaarinermut naleqqussarneqarnissaat, kiisalu siunissami katsorsaanikkut ingerlatassat nalilerneqarnissaannut tunngavissarsinissaaq tamannalu tunuliaqutaralugu peq-

qissaavinni, nunap immikkoortuini napparsimmavinni, DIN-imi kiisalu kigutigissaaneremut tunngasuni 2025-imi nunaminertanik pisariaqartitsinissamik naliliinissaq. Siunissami ingerlatassat inuiaqatigiit agguataarnerisa ineriartornerisigut, nuttarnissatut naatsorsuutigisatigut katsorsaanerillu neqeroorutissatut naatsorsuuteqariartornikkut naliliiffigineqassapput. Piffissaleerujussuarnikkut ilisimasanut pisariaqartitanullu nutaanut naleqqussaaajuarnissaq pisariaqalerpoq. Misissueqqissaartoqarsimavoq peqqinnissaqarfiup illuutaanut aningaasaliinikkut nukissiornikkullu pitsanngorsaanikkut naammassisaqarnerulersaanikkut pissarsiaqarsinnaalluarnermik takutitsiviusumik.

Ullumikkut ilinniartitaanermut tunngasuni atuarfinnut, ilinniartitaanernut ingerlaqqiffiusunut ilinniartullu ineqarfiinut aningaasaliilluortoqartareerpoq. Aammattaaq Naalakkersuisut politikeraat ass. aatsitasarsiornermit immikkut isertitat ilaatigut ilinniartut ineqarfiliortiternermut ilinniarfiliortiternermullu aningaasaliissutitut atorneqassasut. Sanaartornissamut pilersaarutit erseqqissaaviunerusut Ilinniartitaanermut Pilersaarut II-mi saqqummiunneqassapput immikkoortunullu pilersaarusionerq aallartinneqarpoq. Inuusuttut inuusuttunut ilinniarfinnut ilinniartitaanernullu ingerlaqqiffiusunut qinnuteqartarnerannut tunngatillugu sumiiffiup ilinniarfeqarfiusup ungasissusiata annertuumik aporfiusannginneranik paasinarsisitsiviusumik misissueqqissaarneq naammassineqaq-qammerpoq. Sumiiffinnut ilinniarfeqarfiusunut ungasissuseq inuusuttut ilinniartitaanermut sorlermut qinnuteqartarnerannut kinguneqarneruvoq. Taamaalilluni ilinniagaqalernissamut piareersaataasumik ilinniarfeqarfimmut qanittumi najugaqaraanni suliatigut tunngaviusumik ilinniagaqarnissamit salliutillugu ilinniagaqalernissamut piareersaataasumik ilinniarfimmik toqqaasoqakkajunnerujussuusarpoq. Taamatuttaaq ilinniagartuutut ingerlaqqiffiusumik ilinniarfeqarfimmut (Nuuk Sisimiulluunniit) qanittumi najugaqaraanni inuussutissarsiutinut ingerlaqqiffiusumik ilinniagaqarnissamit salliutillugu ilinniagartuutut ingerlaqqiffiusumik ilinniagaqarnissamik qinnuteqartoqakkajunnerusooqartaqaaq.

Ataatsimut isigalugu najugassittarnerup nuttarnerule, kiisalu sumiiffiit pisortat aningaasaliiffigisaasa akornanni ataqatigiittoqarpoq. Tamatumani politikikkut tulleriiaarinnermut tunngatillugu apeqqutinngorpoq: Pisortat aningaasaliisarnerisigut maanna najugasseriaatsit attanniarneqassappat, imaluunniit pisortat aningaasaliisarneri nuttariaatsit paasineqartut naatsorsuutigineqartullu malillugit pilersaaruserneqassappat? Ullumikkut pisortat sullississutaat assigiinngiaartinneqarput tamannali ass. Pilersuisumisulli ammatigisumik erseqqitsigisumillu pineq ajorpoq. Ammanerusumik pilersaarusernikkut pisortat aningaasaliisarneri pitsaannerusumik anguniagaqarfiusinnaapput pisortallu aningaasaliinerini politikikkut takorluukkat pitsaannerusumik taparserneqarsinnaapput.

Ineqarnermut pilersaaruserneq suliffeqarnermi allannguinnermut tapersiiviusoq

Ineqarnermut tunngasunut sanaartornermut aningaasaliissutit 2015-imit siullermik Namminersorlutik Oqartussat inissiaataannut atorneqassapput, taarsiissutit sanaartornikkut, illuutitik aserfallassimasunik isaterinikkut kiisalu inissianik pitsaannerusunik iluarsaanikkut illoqarfimmik nutarsaanikkut. Sulineq illoqarfinni sapinngisamik amerlanerpaani pissaaq. Tamatumunnga peqatigitillugu tamatuma kinguneraa Nunatta Karsiata piffissami tassani kommunit inissiaatissaannik attartortittakkanik sanaartornermut kommuninut tapiissuteqarnissaanut periarfissaqassannginnera.

Namminersorlutik Oqartussat ineqarnermut tunngasuni anguniakkanik arlalinnik sulissuteqarput, ilaatiqut tassaasunik:

- Sanaartornermut qitiusumik aningaasaliinerit politikikkut isumaqatigiissutaalluarnissaasa, kiisalu ineqarnermut tunngasunut piffissami qinigaaffiusumi pilersaaruteqarnissamut sulissuteqartoqarnissaa. Tamatumani Inatsisartuni partiinit isumaqataalluqartoqarnissaa pisariaqarpoq pineqartorlu aalajaatumik patajaatumillu ineriartortinneqarsinnaalissalluni.
- Inuit 20/20/60-imik taarsigassarsiallit taarsigas-

sarsiat akilerneqartussanngornerat sioqqullugu taarsigassarsiaminnik Namminersorlutik Oqartussanut kommuninullu akiliinissamut periarfissillugit periusissatut siunnersuusiortoqarnissaa.

- Namminersorlutik Oqartussat Illuut-illu inissiaataanni attartortumit piginnittunngortoqarsinnaaginnarnissaa.
- Aningaasaleeriaasissamut ineriartortitsinissamullu periutsimik Illuut isumaqatigiissuteqarfigneqassasoq, Namminersorlutik Oqartussat inissiaataasa blokkit inoqanngitsut atorneqanngitsullu isaterneqarnissaat siuartinneqarsinnaanngorlugu.
- Inissianik attartortittakkanik nutaanik, inissianik tamatigoortunik taagorneqartunik akissarsiakitsut attartornermut akiliinissamut periarfissaqarnissaannut naapertuuttunik sanaartornissap pilersaaruserneqarnissaa. Tassa imaappoq inissiaaqanik, ass. inissiamik marlunnik initalimmik 35 m²-iusumik, inissiamik pingasunik initalimmik 50 m²-iusumik inissiamillu sisamanik initalimmik 65 m²/3>-iusumik sanaartornerusoqassasoq. Ilinniartunut, ilaqtariinnut inuusuttunut pensionisialinnullu isertitakitsunut angisuumik ineqarnerminngarnit mikisumik ineqarnissaq atoruminarnerussaaq.

Pisortat inissialiortiterneranni sulisut sulilluarnissaat nuttarsinnaanerallu taparserneqassaaq tamatumunngalu peqatigitillugu kikkulluunniit sumiluunniit najugaqaraluarunik naammaginarumik najugaqarnissaat peqataaffigineqarluni. Naak ungasinnerusooq eqqarsaatigalugu sumi inuussutissarsiutitigut periarfissaqarnissaa inissianillu piumasaqartoqarnissaa eqqoriaruminaakkaluartoq sumi inissialiortitertoqarnissaa pillugu aalajangiinissamut siunnersuutit pisariaqarput.

Maanna ineqarneq pillugu politikeqarnermi misissueq-qissaarnerit nuna tamakkerlugu inissiat tamarmiusut 70 pct.-iisa annertuumik annertoorujussuarmilluunniit aserfallatsaalineqartariaqarnerannik, 29 pct.-it anneruleartumik 1 pct.-illu minnerusumik aserfallatsaalineqartariaqarnerannik paasisaqarfiusut tunngavigineqarput. Ineqarneq pillugu politiki piviusumik innuttaasullu inissianik piumasaqarfignissaannik tunnga-

veqarpoq. Inissaaleqineq akiorniarlugu periuseq ator-
neqartoq ima pingaarnersiorneqarsinnaavoq:

- Illoqarfinni sinnilimmik inissiaateqarfiusuni inissiat ajornerpaat isaterneqartarput inissiat pitsaanerpaat aserfallatsaalineqartarlutik.
- Illoqarfinni amigartumik inissiaateqarfiusuni innut-
taasulli amerliartorfigingisaanni inissiat ajorner-
paat taartaannik inissialiortoqartarpoq inissiat pit-
saanerit aserfallatsaaliorneqartarlutik, kiisalu ta-
matumunnga isumalluutissaqarpat napatinneqar-
sinnaasunik inissialiortitertoqarsinnaalluni.
- Illoqarfinni amigartumik inissiaateqarfiusuni innut-
taasullu amerliartorfigisaanni inissiat ajornerpaat
taartissaannik inissialiortitertoqartarpoq inissiat
pitsaanerit aserfallatsaalineqarlutik, kiisalu taman-
na naammassineqarsinnaappat isumalluutissaqar-
pallu napatinneqarsinnaasunik inissialiortitertoqar-
sinnaalluni.

Periutsip nassataraa iluarsaernerup toqqarneqartup
suliffissaqartitsiviulluurtup najukkami suliniutinut
ingerlatanullu allanut ataatsimut isigineqarnissaat.

Naalakkersuisut ineqarnermut tunngasut tamarmik
aaqqissuuteqqinneqarnissaat siunertarlugu 2014-
imi misissueqqissaarnissanik piareersaapput. Taman-
na ilaatigut pivoq siunissami inissiaatitta 70 pct.-iisa
sinnerisa annertuumik aserfallatsaaliorneqartariaqal-
linginnissaat anguniarlugu. Taamaattumik inuiaqati-
giittut inissiaatitta naleqartiinnarnissaannut aningaa-
sanik amerlanerusunik atuisariaqarpugut. Taamaattu-
mik aaqqissuusseqqinnerit isumaginninnermut akile-
raartarnermullu politikimut qanimut atasutut isigine-
qassapput. Ineqarneq ilaqutariit pineqartut iluarisi-
maarinninnerannut aningaasaqarnerannullu pingaar-
teqarpoq taamaammallu aaqqissuusseqqinnerit
taakku oqimaaqatigiisitsilluni ataatsimut isiginnineq
eqqarsaatigalugu ilusilersorneqassapput.

Inissiat attartortittakkat amerlanersaat pisortanit pi-
gineqarput namminersortulli ikinnerusut aamma ine-
qarnikkut niuertuupput sallunaveeqquteqarluni taar-
sigassarsinissamut periarfissalimmik. Amerlanerusut

attartorunnaarlutik piginnittunngornissaat Naalak-
kersuisut kissaatigaat. Taamaattumik pisortat inis-
siaataat attartortittakkat siunissami tuniniarneqar-
tuassapput. Inuussutissarsiutinik ineriartortitserujus-
suartoqarnissaa tamatumalu kingunerisaanik isertita-
tigut tunngavissaqaleriartuinnarnissaq namminersor-
tut ineqarnikkut niuernerulernissaannut pisariaqar-
poq.

Illuut A/S pingaarnertut suliassatut Nuummi inissiat
849-t allaffeqarfissuarlu sanasimavai. Tamatuma
nassataraa aningaasalersuinerup naammassineqar-
nissaanut, sanaartorneq pillugu naatsorsuusiornissa-
mut, kiisalu siulersuisunik sullissinnermut, aningaaseri-
vinnut akiligassaqarfinnullu nalunaarusiornissamut al-
laffeqarfeqarnissaa. Sanaartukkat tunniunneqarneri-
nut atorneqalernerinullu atatillugu aamma ingerlatsi-
nermut tunngasunik suliassaqaleraluttuinnarpoq, as-
sersuutigalugu allaffissorneq pillugu isumaqatigiissu-
tinik vicevært eqarnissamullu isumaqatigiissutinik pi-
lersitsinerit. Suliassat taakku ilaasa A/S Inissiaatile-
qatigiiffik INI qanimut suleqatigalugu isumagineqar-
nissaat naapertuussorineqarpoq suleqatigiinnerullu
taassuma qanoq pitsaanerpaamik aaqqissuunneqar-
nissaa naliliiffigineqaleruttorpoq.

Ineqarnermut tunngasut naapertuunnerpaamik aa-
qqissuunneqarnissaat pillugu arlalinnik periarfissar-
siortoqarsimavoq. Qaangerniagassat ilagaat Illuut
A/S-ip inissiaataasa pitsaasuutiinnarneqarnissaasa
naleqartiinnarneqarnissaasalu qularnaarneqarnissaa,
Pilersaarutaasumik Piffissakkuutaartumik Aserfallat-
saaliisarnikkut. Aammattaaq ilaatigut isaterinikkut,
iluarsaanikkut taarsiissutitullu sanaartornikkut Nam-
minersorlutik Oqartussat inissiaataannik pisariaqar-
tinnegangaartumik nutarsaasoqarnissaata qularnaar-
neqarnissaa unamminarsinnaavoq. Pissutsit taakku
1:1-itut misiligutitut Illuut A/S-imit iluatsittumik
naammassineqarsimapput.

Namminersorlutik Oqartussat inissiaataannik pisa-
riinnerusumik assigiiaarnerusumillu aqutsiviusinnaa-
sumik aaqqissugaanermut periutsit assigiinngitsut
misissoqjissaarneqarnerat Naalakkersuisut aallartis-

simavaat. Tamatuma INI A/S-ip Illuut A/S-illu akornanni ullumikkornit qanimuunerusoq suleqatigiilerneq nassataraa.

Tamatuma saniatigut taamatut periuseqarnikkut kommunit inissiaataasa ilanngunneqarsinnaalernissaat naatsorsuutigineqarpoq, kommunip tamanna kissaatigissappagu.

Periutsip sorliup toqqarneqarnera apeqquaatinnagu isaterinikkut, iluarsaanikkut taarsiissutitullu sanaartornikkut taakku Namminersorlutik Oqartussat inissiaataannik illoqarfimmi nutarterinerneq aningaasarnikkut tamakkiisumik tapertaassapput. Illuut A/S Namminersorlutik Oqartussat sinnerlugit inissianik ajornerpaanik isaterisinnaassaaq inissianillu pitsaanerpaanik pitsaanagerusunillu nutarterisinnaalluni, iluarsaasinnaalluni ullutsinnullu naleqqussaasinnaalluni. Tamanna Nunatta Karsianit avataanillu aningaasalersuisoqarneratigut pisinnaavoq. Piginnittoqarnermik periuseqarneq naapertuunnerpaasorineqarpoq, tassami tamatuma nassatarimmagu aallartilluarnissaq, tamatumani Illuut A/S-ip Namminersorlutik Oqartussat inissiaataannik piginnittuuneq iluatsittumik tigussallugu.

Namminersorlutik Oqartussat 2013-imi inissiani quleriiaani uiguleriiaanilu inissiat 5.985-it pigai.

Tabel 4.2: 2013-imi inissiat attartortittakkat

	Amerlassusiat	%
Qaqortoq	493	8,2
Nuuk	2.020	33,8
Maniitsoq	605	10,1
Sisimiut	673	11,2
Aasiaat	524	8,8
Ilulissat	625	10,4
Katillugit	4.940	82,5

Najoqqutarisaq: Ineqarnermut Naalakkersuisoqarfik.

Tabelimi takuneqarsinnaasutut Namminersorlutik Oqartussat inissiaataasa attartortittakkat pingjorarterutaat Nuummiipput. Namminersorlutik Oqartus-

sat inissiaataasa attartortittakkat pingjorarterutaat tullertut illoqarfimmi Maniitsumi, Sisimiuni Ilulissanilu inissisimapput. Allatut oqaatigalugu Namminersorlutik Oqartussat inissiaataat attartortittakkat 2/3-ii tamarmik illoqarfimmi taakkunani sisamani katersorsimapput.

Taamaattorli inissiat ineqarfinnut immikkoortortaqarfeerpassuarnut agguataarsimapput, tamatumani ineqarfinnut immikkoortortaqarfiit tamarmik ineqarnermut akiliuteqartinneqartarlutik. Ineqarnermut akiliutinik assigiinngitsunik missingersuusioner neq naatsorsuinerlu allaffissorfiusorujussuuvoq.

Maanna ineqarnermut akiliutit kvadratmeterimut ukiumut 612 kr.-it 752 kr.-illu akornanni nikerarput. Assigiiaartumik ineqarnermut akiliutinik naatsorsuisarnikkut attartukkanut maanna akisunerpaajusunut ineqarnermut akiliut appartinneqarsinnaavoq attartornermullu maanna akikinnerpaamut qaffanneqarsinnaalluni. Tamatumani aamma annikinnerujussuarmik pisariinnerusumillu allaffissorloqalernera iluanaarutit ilagissavaat. Pisortat inissiaataasa attartortittakkat aaqqissugaanerannik allaffissorlukkut pisariillisaaneq ukiumut 5 mio. kr.-it angullugit sipaarutaassangatinneqarpoq.

Tamatuma kingunerissavaa Namminersorlutik Oqartussat nunatsinni tamarmiusumi inissiaataannut tamarmiusunut assigiiaartumik ineqarnermut akiliuteqartitsisoqalersinnaanera. Taamatutaaq kommunit kommunimi illoqarfiit akornanni ineqarfinnut immikkoortortaminnik katersuisinnaalissapput, tamanna kissaatigigunikkut. Taamaalluni ineqarnermut akiliutip appartinnissaanut qaffannginnissaannulluunniit tunngavissaqalissaaq.

Ukiut sisamat 2009-2013 ingerlanerini kommunit Namminersorlutik Oqartussallu inissiaataanni attartortittakkani ineqarnermut akiliut tamarmiusoq 3 mio. kr.-inik qaffappoq. Pimoorussiffiusumik, ikiuiffiusumik ilitersuiffiusumillu akiliitsiniartarnikkut akiitsut ilarujussui pinngitsoorneqarsinnaapput. Tamatumuuna aamma ineqarnermut akiliutit nikittaalioqa-

taaffigineqarsinnaapput allaallu ineqarnermut akiliutit annikillineqalaarnissaannut periarfissiisoqarsinnaalluni.

Taamaaliornikkuttaaq Namminersorlutik Oqartussat inissiaataasa nuna tamakkerlugu toqqortaatinngortinneqarnissaannut periarfissaqalissaaq, kikkut tamarmik assigiimmik akiliisalerlutik - danskit "landsbyggefond"-eqarnerannut naapertuuttumik. Kommunit inissiaatiminnut taamatulli toqqortaateqalernisartik toqqarsinnaavaat. Tamatuma Namminersorlutik Oqartussanut kingunerisinnaassavaa aserfallat-saaliinermut ukiumut 50 mio. kr.-it angullugit immikkoortinneqartarnissaat, tulleriaarneqarsinnaasunik nunatta karsianiillu aningaasanik ilaneqarsinnaasunik, aningaasat nunatta karsianeersut taakku Namminersorlutik Oqartussat inissiaataannik iluarsaanisamat isaterinissamullu atugassaareerput.

Ineqarnermik Innuttaasunillu Nalunaarsuiffik (Bolog Befolkningsregister (BBR))

Maanna ineqarnermut tunngasuni annertuumik aaqqissuusseqqinnissat arlallit pilersaarusiorneqarput, aammali akileraartarnermut tunngasuni il.il. Suliaq tamanna pingaaruteqarluinnarpoq, kiisalu aaqqissuusseqqinnerit taakkuninngalu suliaqarnerit soqutiginnittut assigiinngitsut akornanni ataqatigiissaarneqarnissaat pingaaruteqarluinnarpoq. Aammattaaq paasissutissat misissueqqissaarnissamat tunngavissat assigiinnissaat pingaaruteqarpoq. Tamatumani paasissutissat tunuliaqutaasut siunissamat qanoq qularnaarneqarlutillu tunngavilerneqarnissaannik naliliinissaq siunniunneqarpoq. Tamanna ineqarnermik innuttaasunillu nalunaarsuiffimmik pilersitsinikkut pisinnaavoq.

Nalunaarsuiffik qitiusumik inissinneqassaaq, kiisalu paasissutissat paasissutissanik tunniussuisuni assigiinngitsuni, soorlu inissiaatileqatigiiffiit, akileraaruseriffik, inuttut normuleriffik, kommunit, Nukissiorfiit, NunaGis aamma Asiaq katersorneqarlutillu ataqatigiissaarneqarnissaat qularnaarneqassaaq. Ineqarnermik Innuttaasunillu Nalunaarsuiffik tunuliaqutaasunik misissueqqissaarnernik tamalaanik suliaqarnermut atorineqarsinnaassaaq, kiisalu nunatsinni ineqar-

nikkut inissisimanermik malinnaatitsiuarsinnaalluni. Tamatumunnga peqatigitillugu Ineqarnermik Innuttaasunillu Nalunaarsuiffik Naatsorsueqqissaartarfimmit kisitsisitigut paasissutissanut tunngasuni siuner-tanut pitsaanagerusumillu inoqutigiit pillugit kisitsisiti-gut paasissutissiortarnermut atorineqarsinnaavoq.

Tamatuma saniatigut suliffeqarfiup imminut ingerlat-tup Asiap suliassarisa Naalakkersuisunit isumaliuti-gineqarniarput. Suliassap aningaasannanniutaasup nunamik uuttortaasarnertut ittuq namminersortunut suliassanngortinneqarsinnaanera naliliiffigineqarsin-naavoq suliffeqarfilla ilisimatusarnertaanik kiisalu naatsumik ilisimasanik nutarterisarnermik isumagin-nittunngortillugu. Kingulliit taaneqartut nunatsinni inissiat tamarmiusut ineqartitsinermi normulersuiner-mi paasissutissat pinngorfiinik Ineqarnermik Innut-taasunillu Nalunaarsuiffimmu pingaartortaasunik nu-tarterinermut qanimut atapput. Asiaq sumiiffimmu suliati-gut avatangiiseqarfiusumut nuunneqarsinnaa-voq. Taamatuttaaq Asiap Nuna tamakkerlugu pilersaarusiorfimmu ullumikkut Ineqarnermik Naalakker-suisoqarfimmiittumut akuliutsinneqarnissaa takor-loorneqarsinnaavoq taamaaliornikkullu ullumikkornit Namminersorlutik Oqartussanut ilaanerulersillugu.

Pisortat sanaartornermut aningaasaliinerannut aningaasalersuineq

Ullumikkut aningaasanut inatsit IS-ip IST-illu inernerit tamarmik aningaasanik tigorianaateqassutsimut taaguutaasut taamaattumillu ingerlatsiner-mu aningaasaliissutinut aningaasaliinernullu (sanaartorner-mu aningaasartuutit) assigisai naapertorlugit aqun-neqarpoq. Tassa imaappoq aningaasaliinerit taakkulu sunniutaat - sunniutissatut naatsorsuutigineqartut kingornalu sunniutit naatsorsukkat naliliiffigiumi-naapput. IS-imi IST-milu aserfallatsaaliinermu aningaasartuutini iluanaarutit aamma ersinngillat taa-maammallu ullumikkut aserfallatsaaliinikkut kinguaat tooqqarujussuortoqarneranut peqataallutik.

Aningaasanut inatsimmi sanaartornermut tunngasu-nu ukiumoortumik aningaasanik akileraarutinit aningaasalersorneqartunik immikkoortitsisoqartarpoq.

Sanaartornermut aningaasartuutit taakku illuutaa-reersunik piginniinnarnissamut, kiisalu suliniutinut aningaasaliinernullu nutaanut aningaasalersuiner-mut matussutaassapput.

Taarsigassarsinikkut sanaartornermut aningaasaliinernut aningaasalersuineq aallaavittut taamaallaat najoqqutassat atuuttut naapertorlugit inuiaqatigiin-nut akilersinnaassusianik naliiisoqarsimatillugu pisin-naavoq. Tamatuma nunatta karsiata akiitsoqassusia-nut sunniutissat, aningaasaqarnikkut politikeqarnerup attanneqarsinnaassusia, suliassap akilersinnaassusia atuisartullu akiliisinneqartarnissaannut periarfissat pillugit isumaliuteqarnissaq nassataraa.

Pisortat namminersortullu suleqatigiittarnerat

Pisortat namminersortullu taamatut suleqatigiittarnerat pitsaasumik pitsaanngitsumillu misilittagaqarfigineqarput. Pisortat namminersortullu suleqatigiiffigisaannik suliniuteqarnerni sanaartugassap kingor-nalu ingerlatsinerup akornanni pitsaanerusumik ata-qatigiissitsinermi, aningaasaqarnerup tamarmiusup pitsannguutigisinnaasaani kiisalu nutaaliarluni aaqqi-nissamut pitsaanerusumik periarfissaqarfiusinnaasumi iluanaaruteqarsinnaaneq ilisarnaataavoq.

Akerlianilli pisortat namminersortullu suleqatigiillutik suliniutaat ataatsimut isigalugu aningaasaliissutaas-innaasut amerlanerulernerannik kinguneqarneq ajor-put. Tamanna ilaatigut akilersugassamik isiginnaaru-tisiner-mut assersuunneqarsinnaavoq - naak qaam-mammut akisunngikkaluartoq suliniut akisoorujus-suannvorsinnaavoq, pingaartumik isumaqatigiissutit suliarilluagaangippata. Tamakku pisortat namminer-sortullu suleqatigiillutik suliniuteqarneranni angusa-qarnerluutaasinnaasut akornanniittut ataatsimut nali-liiner-mi ilaatinneqassapput.

Siullertut pisortat namminersortullu suleqatigiillutik suliniuteqarneranni aningaasalersuiner-mut aningaa-sartuutit pisortat pisarnertut aningaasalersuinerannit annerukkajuttarput. Nuussiner-mut aningaasartuute-qaqqittoqartarpoq, kiisalu pisortat namminersortullu suleqatigiinnerannut aningaasalersuiner-mi erniat pi-sortanut taarsigassarsisitsiner-mi ernianit qaffasinne-

rukkajuttarput.

Aappaattut pisortat namminersortullu suleqatigiillu-tik suliniuteqarnerat suliniutit ilaasa politikikkut ataatsimut tulleriaarinerup avataaniitinniarneqarne-rannut takussutissaasinnaapput. Pisortat namminer-sortullu suleqatigiillutik suliniuteqarnerisa aningaasa-tigut pituttuineq taarsigassarsiner-mut naapertuuttoq nassatarisarpaa. Taamaalliluni aningaasartuutit sa-naartorner-mut aningaasartuutinit ingerlatsiner-mut aningaasartuutinngortinneqartarnerat aningaasaqar-nikkut kingunerisarpaa. Aammattaaq nunat ilaanni pi-sortat namminersortullu suleqatigiillutik aningaasa-lersuinerisa pisortat akiitsuinik appasitsitsiniarner-mut atorneqartarnerannut assersuutissaqarpoq. Taa-maattumik pisortat pisussaaffiisa tamarmik pisortat akiitsuinik naatsorsuiner-mi ilanngunneqarnissaasa qularnaarneqarnissaa, kiisalu aningaasaliinernik pi-sortat toqqaannartumik toqqaannangitsumilluunniit pisussaaffigineqartunik tulleriaarisooqarnissaa pi-ngaaruteqarpoq.

Pingajuattut pisortat namminersortullu suleqatigiillu-tik suliniuteqarnissaanni namminersortunit pisorta-niillu susassaqtut innissisimanerannik killiliiviusu-nik suliarilluakkanik isumaqatigiissuteqarsimanissaq pisariaqarpoq. Tamanna ilungersunarsinnaavoq suli-sunillu atuiiffiusariaqarluni immikkoortorlu taanna pi-ngartinneqartariaqarpoq.

5 2015-IMUT ANINGAASANUT INATSIT

Ajornartorsiutit suliniutillu qulaani taaneqartut aningaasanut inatsisiliornermut tunngavissiiviupput. Naalakkersuisut 2015-imut Aningaasanut Inatsisissatut Siunnersuusiornissami innuttaasunit suliffeqarfiniillu malugineqarsinnaasunik suliniuteqarnissaq kisaatigaat.

2015-imut Aningaasanut Inatsisissatut Siunnersuusiornermut aallaaviussaaq killiliussanik aqutsinermik inuiaqatigiit agguagaaneriisa ineriartorerisa kingunerinik ilanngussiviusumik, kisaatillu nutaat aallaavitut nammineq aningaasaliissutisianit aningaasalersorneqarfigisaannik atuineq. Aningaasanut inatsimmi piffissami 2015-2018-imi IS-ip inerneranik oqimaaqatigiissumik saqqummiussinissaq Naalakkersuisunut pingaaruteqarpoq.

2015-imut Aningaasanut Inatsisissatut Siunnersuummi tulleriarnermi makku taperserneqassapput:

- Naalakkersuisut aningaasaqarnikkut anguniagaat tunngaviilu,
- aningaasaqarnikkut ineriartulersitsineq suliffissaqartitsinerlu,
- inuiaqatigiit aqqissuussaannikkut ajornartorsiutaannik allanik aqqiineq, taakkununga ilanngullugit ilinniagaqartitsinikkut kinguaattoorneq aamma innuttaasuni sanngiinnerusuni pisariaqartitsivinnerup naaperiarfigineqarsinnaanissaa,

Sanaartornerup tungaatigut aningaasat aallaavittut makku tunngavigalugit pingaarnersiortariaqarput.

- Sanaartornikkut nunap immikkoortuinut pilersaarutissamaatini pilersaarutit qaffasinnerpaamik pingaarnersiorneqarsimasut.
- Atortulersuutitigut aningaasaliinerni pisariaqartineqarnerpaani pingaarnersiuinissat, taakkununga ilanngullugit pitsaasunik inuiaqatigiit aningaasaqarniarnerisigut iluanaarutilinnik aningaasaliinerit, aamma

- Ineriartornermi pitsaanagerusumik oqimaaqatigiillersitsinissaq

Soraarnerussutisiat akileraarusersorneqartarnerinut, ingerlatseqatigiiffinnit, uuliamik- aamma aatsitassarsiornermik ingerlatseqatigiiffinnit piffissat siuartinneqarnerisigut ataasiaannartumik isertitaasinnaasut ilinniagaqartitsinerup tungaatigut aningaasaliissutitut immikkoortinneqassapput imaluunniit attaveqaasersuinikkut pitsanngorsaataasumik suliniutitut allanut, aningaasaqarnikkut politikip sivisunerusumik piunnarsinnaaneranut ilapittuutaasinnaasut imminullu napatinnerusumik aningaasaqarnermik pilersitsinnaasut.

Nutaanik akiitsunik taarsigassarsinnaaneq, taakkununga ilanngullugit AIS 2015-imi sanaartugassatigut aningaasaliinerit nutaat pissapput tamakku pillugit Naalakkersuisunit periutsit naapertorlugit aningaasaqarniarnikkut politikimi aamma akiligassatigut aningaasalersuinissatigullu periusissiami. Missingersuusiorneq pillugu kommuninik suleqateqarnissamik isumaqatigiissummut nangitsissutitut ukiunut arlalinnut ataatsimoortumik tapiissutit pillugit 2015-imit atuu-tilersumik isumaqatigiissusiorniartoqarpoq.

Aningaasaqarnikkut attassisinnaanissamut pilersaarusiarnik Naalakkersuisut 2014-imi ukiakkut ataatsiminnermi saqqummiutassatut aalajangiussaannik suliaqarnermit 2015-imut Aningaasanut Inatsisissatut Siunnersuummut attuumassutilinnik ilanngussisoqarnissaa naatsorsuutiginarpoq.

Naalakkersuisut upernaap ingerlanerani sukumiisunik isumasioqatigiisitsisarniarput sammisat pingasuusut erseqqissaaviusumik sammineqassallutik. Tamanna tunuliaqutaralugu Naalakkersuisut 2015-imut Aningaasanut Inatsisissatut Siunnersuuteqarnikkut suliniutinik aalajangersimasunik saqqummiussissapput.

6 ILANNGUSSAT

6.1 Akiitsut

2011-mi decembarimi akiitsut pillugit nassuiaat tunuliaqutaralugu ataatsimut suleqatigiissitanik kommuneersunik Namminersorlutik Oqartussaneersunillu peqataatitaqarfiusoq pilersinneqarpoq. Politikikkut aningaasaqarneq pillugu 2013-imut nassuiaammi ilisimatitsissutigineqartutut susassaqtut marluusut tamarmik sulisussaqtut sinnginnerisa kingunerisaannik sulineq kinguaattoorfiusimavoq.

Sulineq 2013-ip ingerlanerani nanginneqarsimavoq sulinerlu sukkanerulersinniarlugu 2013-imi avataanit siunnersortimik/kukkunersiuisumik sulisitsisoqarsimavoq suliassamut ikiuuttussamik, sulineq 2014-ip ingerlanerani naammassisinnaaniassammat.

Akiitsut tamarmiusut 2013-ip ingerlanerani qaffalaarsimapput 2014-imilu januaarimi 899 mio. kr.-it missaanniillutik, 2013-imi januaarimi 849 mio. kr.-iusimallutik.

Akiitsoqaleriartornermut pissutaanerpaavoq pineqartuni ataani taaneqartuni akiitsoqaleriartorneq.

Akiitsoqarfik	jan-13		jan-14	
	Suliat amerlasusaaat Stk.	Akiitsut anner-tussusaaat 1.000 Kr.	Suliat amerlasusaaat Stk.	Akiitsut annertussusaaat 1.000 Kr.
Akilersuutit	64.531	289.157.716	67.162	309.806.249
Akileraarutissanit akiligassat	4.457	44.726.196	4.545	43.849.252
ESU	103	64.715.667	100	70.027.727
A-akileraarutit	2296	173.313.090	2457	175.523.437
Ingerlatseqatigiiffiit akileraarutaat	73	3.361.858	77	2.667.555
Ineqarnermut	7.349	64.741.796	7.652	69.564.542
Akileraarutit erniaat	1.635	3.196.140	1.442	2.891.745
Kommuninut akiitsut assigiinngitsut	17.697	39.545.172	20.180	43.803.839
Ikorsisutit taarsersorneqartussaatit	5.562	25.143.991	5.513	25.311.417
Ilinniagaqarnermut atatillugu taarsigassarsiat	648	9.930.689	809	13.761.720
Ulluunerani paaqqinnittarfiit	18.139	14.199.822	19.299	14.955.690
Eqqagassalerinermit	68.378	18.287.110	77.451	21.321.671
Kommunit inussutissarsiortunut taarsigassarsiarititaat	360	4.241.885	314	4.014.374
Nam. Oqartussanut akiitsut assigiinngitsut	2.218	12.385.676	3.903	17.537.642
Boligstøtte-mut taarsigassarsiat	358	18.215.717	311	16.635.992
Namineq illulianut taarsigassarsiat	509	6.771.317	501	6.536.483
Imeq/innaallagiak	6.614	4.007.442	8.185	4.198.014
Meeqqanut inissitanut angajoqqaat akiliutaat	16.663	24.560.407	19.133	27.154.974
Nunat Avannarliit piumasaqaataat	1.576	24.088.094	1.580	24.441.195
Akiitsut allat	6.751	4.457.087	7.435	5.279.515
Katillugit	225.917	849.046.872	248.049	899.283.033

Najoqqutarisaq: Akileraararnermut Aqutsisoqarfik

Akiitsut suussusaat	Pct.-inngorlugu qaffariaat	1.000 kr.-inngorlugu qaffariaat
Akilersuutit	7,1	20.649
ESU	8,2	5.312
Ineqarnermut	7,5	4.823
Kommuninut akiitsut assigiinngitsut	10,8	4.259
Ilinniagaqarnermut atatillugu taarsigassarsiat	38,6	3.831
Eqqagassalerinermut	13,3	3.035
Nam. Oqartussanut akiitsut assigiinngitsut	41,6	5.152
Meeqqanut inissitanut angajoqqaat akiliutaat	10,6	2.595
Akiitsut allat	18,5	822

Paasissutissarsiffik: Akileraartarnermut Aqutsisoqarfik

Kommunimut akiitsut sinneri ilaatigut tassaapput tunisinermit, sanaartorfissagissaanermut akitsuutinit, atuartitsinermut akitsuutinit il.il. pissarsiasat.

Namminersorlutik Oqartussanut akiitsut tamalaat ilaatigut tassaapput motorinut akitsuutit, lottornermut akitsuutit, umiarsualiveqarnermut akitsuutit il.il. Akiitsut sinneri tassaapput akiitsut minnerusorpassuit imaaliiallaannaq immikkoortitaarneqarsinnaangitsut, soorlu ass. taarsiinerit, utertillugit akileeqqu-sissutit, paaviaanerit assigisaallu.

Suliat akiitsunut tunngasut 22.000-inik amerlisimapput, taakkunannga suliat eqqaanermut tunngasuinaat 9.000-it sinneqarlutik. Taamatutaaq meeqqanut akilersuutit pillugit suliat 2.600-t miss. amerlisimap-

put, namminersorlutik oqartussanut akiitsut tamalaat 1.700-nik amerlisimallutik, kiisalu suliat akiitsut sinnerinut tunngasut 700-t miss. amerlisimallutik.

Kommuninut Namminersorlutik Oqartussanullu namminersortut akiitsoqarnerulernerit akiorneqassapput, nutaanik akiitsoqalernernut akiitsooreersunillu akiliisitsiniarnermut tunngatillugu. Akiitsunik akiliisitsiniarluni sulineq digitalinngortinneqassaaq aqqis-suussaaneermilu ajortumut saakkiartornerit ilisarnaataat malugineqartassapput, kiisalu innuttaasumut/ilaqutariinnut pineqartunut akiitsoqaleratarsinnaasunut suliniutaasinnaasut taperserineqarlutik. Periarfissat 2014-imi paasineqarnissaat utaqqineqarpoq.

6.2 Aktiaatileqatigiiffinnut annerpaanut tallimaasunut taakkununga kisitsisit pingarnerit

	2008	2009	2010	2011	2012
Tele Greenland A/S (100 pct.)					
Ilanngaaseereerluni kaaviiartitat. mio. kr.	699	743	777	796	831
Akileraaereerluni ukiumi angusat. mio. kr.	70	47	47	48	71
Sinneqartoorutit pct.	16	14	13	13	17
Nammineq aningaasaatit ernialersorneri pct.	8	6	6	6	8
Aningaasaqarnermi patajaassuseq pct.	48	46	46	47	51
Akiitsut erniaqaataasussat, ilanngaaseereerluni. mio. kr.	636	681	573	475	371
Royal Arctic Line A/S (100 pct.)					
Ilanngaaseereerluni kaaviiartitat. mio. kr.	847	789	831	897	864
Akileraaereerluni ukiumi angusat. mio. kr.	6	19	29	73	6
Sinneqartoorutit pct.	2	3	5	13	1
Nammineq aningaasaatit ernialersorneri pct.	2	5	7	15	1
Aningaasaqarnermi patajaassuseq pct.	56	60	62	53	61
Akiitsut erniaqaataasussat, ilanngaaseereerluni. mio. kr.	77	-105	-184	-51	-272
KNI A/S (100 pct.)*					
Ilanngaaseereerluni kaaviiartitat. mio. kr.	2.282	2.105	2.174	2.537	2.468
Akileraaereerluni ukiumi angusat. mio. kr.	-11	36	70	62	35
Sinneqartoorutit pct.	2	3	5	3	2
Nammineq aningaasaatit ernialersorneri pct.	4	4	8	7	4
Aningaasaqarnermi patajaassuseq pct.	37	56	52	53	47
Akiitsut erniaqaataasussat, ilanngaaseereerluni. mio. kr.	621	602	471	418	454
Air Greenland A/S (37,5 pct.)					
Ilanngaaseereerluni kaaviiartitat. mio. kr.	1.152	1.113	1.135	1.220	1.167
Akileraaereerluni ukiumi angusat. mio. kr.	57	37	41	51	71
Sinneqartoorutit pct.	6	4	5	6	10
Nammineq aningaasaatit ernialersorneri pct.	11	7	7	8	11
Aningaasaqarnermi patajaassuseq pct.	51	53	55	50	53
Akiitsut erniaqaataasussat, ilanngaaseereerluni. mio. kr.	-116	-154	-179	35	-22
Royal Greenland A/S (100 pct.)					
Ilanngaaseereerluni kaaviiartitat. mio. kr.	4.740	4.249	4.724	4.976	5.312
Akileraaereerluni ukiumi angusat. mio. kr.	-196	-43	79	136	100
Sinneqartoorutit pct.	-1,8	1,7	3,6	4,8	3,4
Nammineq aningaasaatit ernialersorneri pct.	-24	-4	10	16	11
Aningaasaqarnermi patajaassuseq pct.	22	22	22	27	28
Akiitsut erniaqaataasussat, ilanngaaseereerluni. mio. kr.	1.859	1.976	1.773	1.599	1.407

Najoqqutarisag: Naalakkersuisut siulittaasoqarfiat – Ingerlatseqatigiiffinnik Allattoqarfik.

Ilanngaaseereerluni akiitsut erniaqaataasussat negativ-ingaangata tamassuma ersiutigisarpaa suliffeqarfik akiitsut erniaqaataasussamiit amerlanerusunik angingaasanik tigorianaateqarnera.

6.3 2014-imut Ilinniartitaanermut Periusissiami anguniakkat

		Kisitsiviit	Anguniagaq		
		2012	2017	2020	2024
Ulluunerani neqeroorutit	Meeqqat ulluunerani paaqqittarfiimmiittartut	69%	72%	77%	85%
	Sulisut perorsaasutut ilinniarsimasut amerlassusaat	54%	58%	64%	70%
Meeqqat atuarfiat	Meeqqat atuarfiani naammassereerlutik ilinnialersartut	57%	62%	68%	75%
	Iliniartitsisutut ilinniarsimasut amerlassusaat	76%	84%	87%	92%
Inuusuttut sullinniarneqartut	Inuusuttut sullitassat amerlassusaat	62%	57%	40%	25%
Gymnasiet	Naammassinnittartut procentinngorlugit	56%	62%	67%	75%
	Naammassinnittut	353	354	365	393
	Ukiut marluk ingerlareernerani ilinniagaqartut	69%	70%	72%	75%
	Naammassinnittartut ukiui agguaqatigiissillugit	21,4	21,1	20,8	20,5
Inuusutissarsiutitigut ilinniarfiit		787	800	830	887
	Naammassinnittartut procentinngorlugit	43%	50%	55%	65%
	Naammassinnittut	415	407	480	550
	Naammassinnittartut ukiui agguaqatigiissillugit	29,1	28,5	27,0	26,0
Sivikitsumik ilinniaqqiffiit		41%	48%	54%	60%
	Naammassinnittut	44	48	54	60
	Naammassinnittartut ukiui agguaqatigiissillugit	30,6	30,0	28,0	26,0
	Qaammatit ilinniarfiusussat saniatigut ilinniakkamut piffissaq	5,0	5,0	4,0	3,0
Bachelor	Naammassinnittartut procentinngorlugit	47%	52%	55%	60%
	Naammassinnittut	139	155	173	185
	Naammassinnittartut ukiui agguaqatigiissillugit	30,8	30,0	28,0	26,0
	Qaammatit ilinniarfiusussat saniatigut ilinniakkamut piffissaq	5,0	5,0	4,0	3,0
Kandidat	Naammassinnittartut procentinngorlugit	78%	80%	82%	85%
	Naammassinnittut	27	32	38	48
	Naammassinnittartut ukiui agguaqatigiissillugit	32,4	32,0	30,0	28,0
	Qaammatit ilinniarfiusussat saniatigut ilinniakkamut piffissaq	13,5	13,0	11,0	8,0

Najoqqutarisaq: Ilinniartitaanermut, Ilageeqarnermut, Kultureqarnermut Naligiissitaanermullu Naalakkersuisoqarfik.

